

DOLENJSKI LIST

Tovariš Aleksandar Ranković, podpredsednik republike in predsednik Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije, je pokrovitelj letošnjih prireditev jubilejnega leta Novega mesta

Proslavljanje dveh obletnic — spodbuda za nadaljnji napredek

Poročali smo že, da je prevzel pokroviteljstvo nad letošnjima jubilejema Novega mesta podpredsednik SFRJ, tovariš Aleksandar Ranković. Na slavnosti seji občinske skupščine, ki je bila na dan 600. obletnice ustanovitve mesta, so pretekli mesec prebrali tudi pozdravno pismo, ki ga je za to priložnost poslal odboru za organizacijo 600-letnice mesta in 20. obletnice osvoboditve pokrovitelj tovariš Aleksandar Ranković. Pismo se glasi takole:

DRAGI TOVARISI!

Zelel bi biti z vami skupaj, ko se bo začelo proslavljanje šeststoletnice obstoja Novega mesta in dvajsetletnice njegove osvoboditve, teh dveh pomembnih dogodkov iz zgodovine vašega mesta. Na žalost pa zaradi zaposlenosti ne morem sodelovati pri tem vašem slavlju.

kulturnega razvoja tega dela Slovenije.

Vlogo in pomen Novega mesta je nekoč odredil predvsem ugoden strateški in zemljepisni položaj tega utrjenega mesta ob Krki, ki je kmalu postalo tudi upravno središče Dolenjske. V dobri narodnega prebujanja Slovenije pa je Novo mesto postalo tudi žarišče ljudskoprosvetnega dela in središče nacionalnih društev. Znano je, da (Nadaljevanje na 20. str)

Medobčinska revija kulturnih dejavnosti

V torek zvečer se je v počastitev 20. obletnice osvoboditve in 600-letnice Novega mesta začela v novomeškem domu kulture letošnja MEDOBČINSKA REVIIJA KULTURNIH DEJAVNOSTI. Na prvem večeru smo poslušali koncert pevskih zborov in recitatorjev iz dolenjskih in spodnjeposavskih občin, večer zvečer so novomeški gimnazijci ponovili Linhartovega »Matička, danes pa je na vrsti:

ob 15.30 — Odr mladih, KUD Dragotin Kette, učiteljske Novo mesto; DEZELA MALIH SANJ, delo Bože Podergajs. — Ob 20. uri: celovečerni program Metličanov: BELA KRAJINA V BESEDI, PESMI IN PLESU.

PETEK, 14. maja: ob 20. uri DPD Svoboda Dušan Jerab, Novo mesto; F. Schiller KOVARSTVO IN LJUBEZEN.

SOBOTA, 15. maja: ob 20. uri koncert zabavne glasbe. NEDELJA, 16. maja: ob 10.30 — občinska revija mladinske glasbe.

Obiščite medobčinsko revijo kulturnih dejavnosti v Novem mestu! Običajne republiške dramske revije tokrat v Novem mestu ne bo; njene prireditve bodo letos na Jesenicah.

Čestitke borcem v Kočevju

V soboto so v številnih delovnih kolektivih in povsod, kjer so med člani delovnih skupnosti nekdanji borci, v krajsih prisrčnih slovesnostih počastili sodelavce — udeležence revolucije. Pozornost, izražena s skromnim darilom ali pa tudi le s toplo besedo in prisrčno čestitko ob 20. obletnici osvoboditve, je bila lepa zahvala vsem, ki so se bojevali za svobodo in v letih po osvoboditvi gradili na ruševinah novo življenje.

Po razvitu prapora je bil zabavni spored. V tradicionalni tekmi suhi — debeli v nogometu so debeli zmagali s 5:3 in osvojili prehodni pokal. V počastitev praznika dela je PGD Krmelj izvedlo sektorske gasilske vaje z udeležbo PGD Tržišče in Sentjanža. Vaje so lepo uspeli, sodelujoči pa so pokazali dobro znanje in pripravljenost.

PREDSEDNIK TITO NA NORVEŠKEM

Tov. Tito je v ponedeljek odpotoval na Norveško, kjer je bil dva dni gost norveškega kralja Olafa V. in dva dni gost norveške vlade. Našega predsednika so nadvse prisrčno sprejeli, saj vidijo v njem predstavnika narodov, ki so se v najbolj črnih dneh evropske zgodovine uprli in tudi drugim zatiranim narodom pokazali k zmagi.

Jutri srečanje zgodovinarjev v Sromljah

Občinski odbor SZDL v Brežicah prireja v petek, 14. maja, simpozij o poučevanju zgodovine NOB. Simpozij bo v osnovni šoli v Sromljah. V dopoldanskem delu bosta profesorja Marjan Gregorič in Niko Živič obravnavala razvoj ljudske oblasti, popoldne pa bo prof. Stanko Škaler podal pregled NOB v brežiški občini. Na simpozij so vabljeni učitelji in profesorji zgodovine, člani ZB in družbeno politični delavci. Med gosti bo tudi podpredsednik glavnega odbora SZDL za Slovenijo Franc Kimovec-Ziga.

Prapor »METALNE« v Krmelju

Za praznik dela je bila v krmeljski METALNI velika svečanost, ko je prizadevna sindikalna podružnica razvila prapor in priredila svečano akademijo v domu svobode. Po razvitu prapora je krajevna organizacija SZDL ob 20-letnici osvoboditve podelila diplome za uspešno in ustvarjalno delo sindikalni podružnici METALNE, krmeljski Svobodi in DPM Krmelj.

Svečane prireditve na sevniškem gradu

Združenje borcev NOV v Sevnici se pripravlja na veliko proslavo 20-letnice osvoboditve, 14. maja zvečer bo v domu Partizana svečana akademija. Na sporedu bodo partizanske pesmi, recitacije in dva partizanska skeča: »Težka ura« in »Izdajalec«. Ta večer bodo oznanili praznovanje številni kresovi, ki bodo zagoreli na Lisci, na Zajčji gori, v Boštanjju, na Topolovcu, na Vrtačju in Lukovcu.

V soboto, 15. maja, bo na sevniškem gradu veliko ljudsko rajanje. Pričetek je napovedan za 19. uro. Ob osmih, ko se bo že povsem stemnilo,

bodo zasikale v zrak pisane rakete in grad z okolico bo zažarel v čudoviti svetlobi.

Naslednje jutro ob osmih se bodo zbrali na razširjeni seji gasilci. Dve uri pozneje bodo v Mizarski produktivni

zadrugi uprizorili taktično vajo, v kateri bo sodelovalo prostovoljno gasilsko društvo iz Sevnice. Isto dopoldne ob 9. uri organizira radioklub lov na lisico. Radioklubi bodo tekmovali, kdo bo prej odkril skriti oddajnik.

V nedeljo popoldne ob 14. uri bodo obvezniki predvojaške vzgoje prikazali partizanski napad na grad, nato bo na gradu partizanski miting z recitacijami, s skeči in pevskim nastopi. Napovedana je tudi glasbena revija mladim. Sledijo bo spet ljudsko rajanje. Za veselo razpoloženje bo skrbel sekstet Veseljih beračev iz Hrastrnika. Obiskovalci se bodo okrepčali s pristnim ovčkom iz Gadove peči in odličnimi specialitetami na ražnju.

Danes seja ObS Krško

Predsednik krške občinske skupščine inž. Franc Dragan je sklical danes 2. sejo občinske skupščine, ki se bo začela ob 7.30 v spodnji sejni sobi občinske stavbe. Na seji bodo razpravljali o realizaciji družbenega načrta in proračuna v I. tromesečju 1965, o predlogu odloka o upravnih in sodnih taksah, o zaključnih računih proračuna in o 3 skladov za 1964, o izdaji soglasij k sklepom zborov volivcev o ustanovitvi krajevnih skupnosti ter o raznih drugih predlogih odlokov in soglasij.

Danes štafeta in kurirčkova pošta v Kočevju in Ribnici

Danes bosta skozi Kočevje in Ribnico potovali republiška štafeta mladosti in Kurirčkova pošta. Štafeta bo skozi oba kraja potovala okrog polne, pionirji pa bodo tihotapili Kurirčkovo pošto skozi številne zasede v popoldanskih urah.

V SOBOTO: področno prvenstvo v atletiki

V soboto, 15. maja, bo ob 16. uri na zletnem stadionu v Novem mestu področno prvenstvo članov in članic v atletiki. Tekmovanja se bodo lahko udeležili tudi mlajši atleti. Prihajemo udeležbo atletov iz vse Dolenjske, najštevilneje pa bodo seveda zastopali Novomeščani. Atleti se že skrbno pripravljajo na to otvoritveno atletsko tekmovanje v Novem mestu.

Pred turistično sezono v Kočevju

Turistično društvo Kočevje je imelo pred dnevi važno sejo, na kateri so izdelali načrt dela in sprejeli nekaj organizacijskih sprememb in dopolnitev. Odbor so izpolnili z novimi člani, podpredsedniško mesto pa je prevzel inž. Prezelj.

Največ so govorili o prireditvah, ki naj bi letos poživile turizem in družabno življenje v Kočevju in okolici. Gostinci bodo imeli kulinarčno razstavo ter preizkušnjo vin in žganih pijač. Priredili bodo več razstav v domu telesne kulture: filatelistično, fotoamatersko s poudarkom na turizmu za območje kočevske občine in Kolpske doline, razstavo likovnih umetnikov in kiparjev, ki delajo ali so delali v Kočevju. Zanimiva bo predstava Jurija Kozjaka na prostem, ki jo bo naštudarala igralska dru-

žina Jože Seško. Prav tako so predvideli več kvalitetnih športnih prireditev. Junija bo tradicionalno pionirsko srečanje »Pionirske igre Gorskog kotara in Kočevske« s sodelovanjem občinskih prvakov v 12 športnih panogah. Iz občin Ogulin, Vrboške, Čabar, Delnice, Ribnica in Kočevje. Igre so vsako leto. ZTK Slovenije pa daje prehodni pokal. Letos je organizator ObZTK Kočevje. Prav tako bo stalna razstava v vseh prostorih kočevskega muzeja NOB.

Društvo pripravlja tudi več izletov za svoje člane. Najprej bodo šli na celodnevno avtobusno potovanje po Dolenjski. 16. maja si bodo ogledali vse zanimivosti in se srečali s tamkajšnjimi turističnimi delavci, posebno v Novem mestu, da se bodo spoznali in začeli medseboj-

no turistično sodelovati. Turistična informativna pisarna že deluje in je dobro založena z licnimi spominki suhorobarskih in lončarskih izdelkov ter ima precej razglednic krajev iz občine. Novost je, da so v pisarni turističnega društva na zalogi tudi novo izšle serije jugoslovanskih znamk. Pisarna se organizacijsko izpopolnjuje in postaja močna postojanka povezave turizma in izletništva kočevske občine.

Velik uspeh je izdaja novega prospekta kočevske občine, za katerega se je z vsa vneto zavzel predsednik društva Karel Rigler. Prospekt ni razkošen, v okviru možnosti pa je društvu uspelo vsaj obnoviti načrten program propagande za turizem v kočevski kotlini in Kolpski dolini.

A. ARKO

Iz kočevskih gozdov

Foto M. Mikar

KOČEVJE IN OKOLICA
SLOVENIJA · JUGOSLAVIJA

Mestni poštni gub

Naslovna stran novega turističnega prospekta Kočevja in njegove okolice, ki ga je pred dnevi izdalo in založilo Turistično društvo Kočevje, tiskalo pa ČZP Kočevski tisk v Kočevju

Krški most v začetku junija?

Prepotrebna gradnja novega mostu v Krškem se, kot vse kaže, le bliža uresničitvi. Pogodba za gradnjo je s SGP PIONIR že podpisana za predračunsko vrednost 303 milijone, kar je za 38 milijonov manj, kot je bilo določeno prvotno, ker so se odločili za novi PIONIRJEV predlog pri temeljih mostu. Potrebna sredstva za gradnjo v Krškem že zbirajo in se o sklenjenih dogovorjenih dokončno dogovarjajo z delovnimi organizacijami. Z deli na novem večjem gradbišču bodo pričeli, če bo šlo vse po sreči, v prvih dneh julija. Prav po nepotrebnem je gradnjo mostu prizadel ukrep o obveznem 25-odstotnem depozitu pri investicijah, ki v tem primeru pač ni na mestu, ker je most dokončen objekt, ki se med gradnjo ne da izpreminjati.

Vreme

OD 13. DO 23. MAJA

Lepo vreme pričakujemo 17. in 18. ter od 21. do 23. maja. V ostalem nestalno s pogostimi padavinami in ohladitvijo.

Dr. V. M.

Umiritev cen in zaloge v brežiških trgovinah

Blaga za vsakdanjo porabo ne primanjkuje — izbira tekstila je zadovoljiva, ni pa cementa, železnine in elektromateriala.

Poldrugi mesec je pretekel, odkar je začel veljati odlok o zamrznjenju cen. Večina gospodarskih organizacij ga je sprejela z razumevanjem in cene so se zdaj le umirile.

V trgovinah ni opaziti večjega pomanjkanja blaga. Ponekod je težko dobiti predvsem cement, steklo in pralne praške. Premalo je tudi železnine in elektromateriala, vendar tega ni povzročil omejen odlok. Nasploh primanjkuje sezonskega blaga, nabavne cene so višje od prodajnih, trgovska podjetja odpovedujejo že sklenjene pogodbe ali pa zadržujejo blago v skladiščih. Vendar v vseh primerih ne gre za izgubo, temveč le za manjšo razliko med nabavno in prodajno ceno, na kar pa trgovine niso bile pripravljene in se zaradi tega s tako razliko ne morejo sprijazniti. Tudi te stvari se počasi uravnavajo.

Zdaj pa še kratak sprehod po trgovinah v brežiški občini. Prodaja špecerije in drugega blaga za vsakdanjo porabo je bila v aprilu normalna. Trgovina je bila dobro založena, razen tega pa proizvajalci niso zvišali cen kolonialnega blaga. Trgovska podjetja naročajo blago pri proizvajalcih in se izogibajo nabavi s posredovanjem gostitov. V nekaterih primerih tega ne morejo. Tako na primer lahko kupijo proizvode jeseniške železarne samo pri Kovinotehni v Celju, ker jih

tovarna vse odda trg. podjetju na debelo.

Založenost s tekstilom je v Brežicah zadovoljiva in pri tem blagu ni pomanjkanja. Blago, ki prihaja v trgovino po višjih cenah, kot so bile v maloprodaji pred 22. marcem, vračajo. Koles, pocinkanih cevi, železa vseh vrst, varilne žice, kositra, navojnih svetlov, Bergmanovih cevi in hladilnikov znamke Himy trenutno v Brežicah sploh ne prodajajo. To bo trajalo toliko časa, dokler ne bodo urejene maloprodajne cene.

Trgovska mreža v Brežicah nadalje nima cementa, ker ga ne dobi. Možnost za nabavo pa imajo zasebniki, ki ga naročajo kar na vagoni! Kolikor bo tržna inšpekcija ugotovila, da ga preprodajajo, bo to preprečila.

V trgovinah z obutvijo je opaziti veliko novih izdelkov, katerih cene so višje kot lani. Zavod za cene v Celju potrjuje nove prodajne cene, ker so čevlji res novi, čeprav pri nekaterih podobnih izdelkih ni dopustil dražje prodaje.

Začasna umiritev cen je pripeljala delovne organizacije do temeljitejšega razmišljanja o možnostih za boljše gospodarjenje. Vedno bolj se izogibajo posrednikom pri nabavi materiala ter iščejo zaslugek v večjem prometu oz. v večji proizvodnji.

J. TEPPEY

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Vsak, ki so mu pri srcu mir, svoboda, neodvisnost, se z veseljem spominja tistih majske dni pred dvajsetimi leti, ko se je človeštvo oddahnilo ter se otreslo more fašizma.

Zahodnonemškimi politikom seveda ni kaj prida do tega, da bi s kakšnim posebnim pompom praznovali ta dan. Pa so to tudi javno pokazali. Vsi zahodnonemški ministri so odklonili vabilo sovjetskega veleposlaništva v Bonnu, naj pridejo na proslavo dneva zmage v veleposlaništvo. To so »svetovali« tudi državnim uradnikom in gospodarstvenikom. Sovjetsko veleposlaništvo je seveda protestiralo, iz vladne palače pa so odgovorili, da »se nemška javnost čudi, da prirejajo v sovjetskem veleposlaništvu sprejem za tako priložnost«.

Torej je 8. maj dan žalosti za Nemce. Morda žalosti, ker je bil tega dne pokopan fašizem?

No, na državno krmilo so ti politiki prišli v najhujši hladni vojni, in to po zaslugi najbolj nazadnjaških krogov na Zahodu, ki so Zahodno Nemčijo ustanovili kot branik proti »komunistični nevarnosti«. Zdaj si lahko čestitajo. Bonn se je postavil na lastne noge in ustvaril armado, ki ji tudi Bismark ne bi imel kaj očitati. Za take je Hitler le zmešan tepec, ki bi vojno lahko tudi dobil, če ne bi bil nor. In v Bonnu imajo že dolgo razvito antikomunistično zastavo.

Če pa nas spomin ni zapustil, se lahko domislamo, da smo take besede nekoč že poslušali? Hitler in Mussolini sta na ves glas trobila,

kako je svet v nevarnosti pred poplavo komunizma, in da sta le ona poklicana, da ga odrešita.

Dandanes, po dvajsetih letih, spet slišimo take besede. Ameriški predsednik Johnson (tisti, ki je zmagal na volitvah samo zato, ker je označil mir in sodelovanje med narodi, njegov takratni politični nasprotnik Barry Goldwater pa je grozil z atomsko bombo in uniče-

lo kar pet južnoameriških držav (Mehika, Peru, Čile, Ekvador, Urugvaj), Venezuela sicer ni glasovala proti, ampak se je glasovanja vzdrla, so dobile ZDA večino tako, da je glasoval tudi delegat Dominikanske republike. Seveda so Američani našli takega človeka, da je glasoval zanje. Same ZDA pa ves čas zatrjujejo, da v Dominikanski republiki ni nobene vlade, torej je v organizaciji ameriških držav glasovala zanje »prikazen iz San Dominga«. Tega Johnsonovi kajpak nočejo slišati pa so bili vsi iz sebe, ko jim je z vso žlobudro postregel urugvajski delegat, in je ameriški predstavnik Stevenson v varnostnem svetu pozabil, kje je, ko ga je sovjetski predstavnik Fedorenko spet spomnil na »prikazen«. Tak je bil, da ga je moral Fedorenko opozoriti, da je v varnostnem svetu in ne v kakšni krčmi, pa naj se torej spodobno obnaša.

Vojne nikdar več!

njem) zdaj čisto mirno pripoveduje, naj nihče ne misli, da bo on spal v naslonjaču, vtem ko »bo komunizem prodiral«.

Zdaj »branijo« ZDA svet pred komunizmom v Dominikanski republiki. Navallili so z veliko silo in se zdaj na vse kriplje trudijo, da bi vzpostavili »demokracijo«. Vendar so Johnsonu pretekli teden brali hude levite. Govor urugvajskega delegata v varnostnem svetu OZN je bil prava senzacija. Ameriškem zastopniku je povedal take, da le-ta ni mogel nič odgovoriti, niti ne braniti ameriškega stališča. Med drugim očita ZDA, kako so si dobile dvetretjinsko večino v organizaciji ameriških držav ter z njo izglasovali sklep o ustanovitvi »mirovnih sil«, ki bi napravile red v Dominikanski republiki. Ker se je spunta-

Vsekakor je politika Združenih držav Amerike zdaj taka, da povzroča hude skrbi vsem, ki se vzemajo za mir. Sedaj, 20 let po zmagi nad mračnimi silami fašizma, se ponovno srečujemo z veliko nevarnostjo in svet je na robu nove vojne katastrofe, ki bi bila še bolj strašna, ker je že toliko atomskega orožja,« je dejal tovariš Tito ob dnevu zmage.

»Temu se lahko uspešno uprejo sile miru, ki so danes močnejše kot sile reakcije. Toda, da bi bile uspešnejše, morajo biti enotne,« je še dodal.

Nikdar več vojne, to bodi naša zaobljuba ob dnevu zmage.

Nova trgovina na Glavnem trgu

Gradnja nove stavbe na novomeškem Glavnem trgu pri prodajalni ELEKTROTEHNA se je že tako približala resničnosti, da bodo te dni predstavniki MERCATORJA in ELEKTROTEHNE sklenili s SGP PIONIR pogodbo. V novi stavbi, ki bo veljala 60 milijonov, bosta 29. oktobra letos za občinski praznik izročeni namenu 2 prodajalni. V pritličju bo ELEKTROTEHNA pridobila 160 m² nove neto prodajne površine, v nadstropju, ki bo podaljšano do tržnice, pa MERCATORJEVA poslovna enota STANDARD 270 m² neto prodajne površine, na kateri bo sodbna prodajalna gospodinjstvih potrebščin in po-

hištv. Z gradbenimi deli bodo pričeli še ta mesec.

Izpopolnjen prospekt za ribiče in turiste

Te dni je bil dotiskan vložek k barvnemu prospektu o ribolovu na Dolenjskem. Tako je že sicer uspeli prospekt še pridobiti na vrednosti. V besedilu so poleg splošnih informacij še podatki o sezoni ribolova za posamezne vrste rib, o načinu ribolova in odsekih, kjer je vrsta ribe najbolj pogostna. Navedene so tudi dnevne takse in stroški za spremstvo. V turističnih podatkih so navedeni hoteli in gostišča, kjer se ribiči lahko tudi okrepčajo. Vložek je natisnjen v slovensčini, nemščini, angleščini in italijansčini.

O ceni na drobno naj odloča proizvajalec

Nekateri proizvajalci priznavajo trgovini rabat in se tako uspešno uveljavljajo na tržišču kljub zamrznjenim cenam.

Nemalo kritike je bilo že izrečene na račun različnih cen istih proizvodov v trgovini na drobno. Ta občina je imela predpisano tako, ona

drugačno maržo; tako so trgovine na isto blago pribijale različne odstotke marže, kar je povzročilo različne cene blaga. Potrošniki pa so vedno

bolj ugibali, čemu razlike v cenah.

V taki neenakosti cen v trgovini na drobno je pričel 22. marca veljati odlok o zamrznjenju cen. Trgovine, ki jih je novi odlok zajel v prodaji blaga z nizkimi maržami, so bile dvakrat prizadete; prvič z odlokom, drugič zavoljo nižjih marž.

Rešitev te pestrosti pa ni nemogoča in tudi ne težavna, če maloprodajno ceno določijo proizvajalec sam. Proizvajalna delovna organizacija naj bi za kritje stroškov v maloprodaji priznala trgovini določen rabat (razliko med proizvajalno in maloprodajno ceno), tako bi bila lahko podjetja, ki proizvajajo cenejše in kvalitetnejše blago, konkurenčna. Razlike

v ceni na drobno bi se na ta način kaj kmalu izravnale.

Nekatera podjetja so že pričela s takim načinom prodaje svojih proizvodov. Tovarna PIK Maribor in tovarna MURA v Murski Soboti priznavata trgovini 18 odstotkov rabata, medtem ko sevniška Jutranjka nudi 20 odstotkov rabata. Ta podjetja imajo od zveznega zavoda za cene že odobrene cene v maloprodaji. Tako se delovne organizacije kljub odloku o zamrznjenju cen lahko uveljavijo na tržišču. Z rabatnim sistemom prodaje blaga bi se trgovina na drobno izogibala grosistov in nabavljala blago neposredno od proizvajalcev. Zaslugek posrednikov bi odpadel, potrošnik pa bi dobil cenejše blago.

JOŽE SKOF

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

● ZBOR SAMOUPRAVLJAVCEV V LJUBLJANI, ki je bil v veliki, impozantni športni hali v Tivoliju, je bil mogočna manifestacija zmage sistema, ki postavlja v ospredje človeka. Na zborovanju, ki se ga je udeležilo več kot 6.500 predstavnikov samoupravnih organov, je govoril predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj. Obširno je analiziral pot, ki jo je prehodil slovenski narod, preden je izbojeval dvojni zmago: zmago načela nacionalne samoodločbe in zmago odgovornosti do svojega ljudstva in človeka sploh. Ta zmaga pa je bila mogoča, ker se je postavilo na čelo slovenskega naroda delavsko gibanje s svojo revolucionarno avantgardo in Osvobodilna fronta kot revolucionarni izraz spremenjene politične strukture slovenskega naroda. Delovne množice so usmerile svoje zaupanje h Komunistični partiji, ker niso pričakovale kratkoma obnovo starega stanja, ampak so vnašale v narodnoosvobodilno gibanje tudi svoje težnje in zahteve po rešitvi nacionalnega vprašanja, po bistvenih spremembah v politični in družbeni strukturi.

Ko je Edvard Kardelj govoril o težkih letih naporov v graditvi materialnih možnosti, je med drugim dejal, da je mlada socialistična družba opravila izpit tudi v gospodarski graditvi. V preteklih dvajsetih letih se je narodni dohodek v celotni Jugoslaviji povečal za približno 220 odstotkov. Industrijska proizvodnja se je glede na stanje tik pred vojno povečala za sedemkrat. V povojnem obdobju smo dosegli, v primerjavi z drugimi evropskimi deželami relativno največje povečanje kmetijske proizvodnje. Naša socialistična kmetijska politika odpira delovnemu kmetu edino mogoči izhod iz težav — to pa je pot borbe za večjo produktivnost njegovega dela, bodisi v kmetijstvu ali izven njega.

Govorec o samoupravljanju, je Edvard Kardelj dejal:

»V petnajstih letih je socialistično družbeno samoupravljanje pri nas prodrlo v večji ali manjši meri, z večjimi ali manjšimi uspehi na vsa področja družbenega dela in v vse njegove faze in odnose.«

Na koncu je Edvard Kardelj rekel, da se moramo stalno boriti proti vsemu, kar je reakcionarno, konservativno, destruktivno

Samoupravljanje — naša največja pridobitev

in negativno v naši družbeni praksi, ravno tako pa tudi proti vsemu, kar nas poskuša podrediti bodisi vplivom etatističnega birokratizma in tehnokratizma, bodisi vplivom buržoazne ideologije in pritlikave miselnosti malomeščanskega filistra, ki se bori za cehovske privilegije. Proti vsemu temu se moramo boriti zato, da bi zagotovili široko odprte perspektive socialističnega samoupravljanja.

● IZ RAZPRAVE SAMOUPRAVLJAVCEV je bilo mogoče izluščiti marsikatero pozitivno izkušnjo samoupravljavske prakse. Vera Čavnik je govorila o tem, kako so v Mariborski tekstilni tovarni s sofinanciranjem pospešili gradnjo stanovanj. Anton Grošel je med drugim rekel, da jeseniški železar, kljub temu da včasih tudi trmoglav, zavestno izpolnjuje obveze do družbe in trdno stoji na socialističnih pozicijah. Hubert Mravljak je posebej podčrtal, da je kolektiv rudnika

Velenje ponosen na rezultate, ki jih je dosegel. Simona Tavš je poudarila potrebo po tem, da moramo v terciarnih dejavnostih dohietati splošen razvoj. Dr. Franc Pleško je med drugim naglasil, da je samoupravljanje v zdravstvenih ustanovah še dokaj deklarativno. Franc Lanšček je govoril o velikih rezervah v kmetijstvu, Dušan Kolenc o pomanjkanju šolskih prostorov, Erika Colarič o sistematični izobrazbi, ki je potrebna delovnemu človeku itd.

● JUBILEJNA VOJASKA PARADA v Beogradu je bila letos še zlasti zanimiva, saj se je pred očmi vrhovnega komandanta maršala Tita in tisočev Beograjčanov zvrstilo toliko novega: tanki za nočje boje in vožnjo pod vodo, topovi brez vzvratnega sunka, protioklopne rakete, velike rakete za obrambo pred zračnimi napadi, najsodobnejši reaktivni lovci itd.

● SLAVNOSTNO ZASEDANJE zvezne skupščine, zveznega odbora SZDLJ in Zveze združenj borcev NOV je začel Edvard Kardelj. O pomenu dvajsetletnice in o dosežkih povojnega razvoja je govoril Koča Popović. Na koncu so udeleženci slavnostnega zborovanja sprejeli deklaracijo, v kateri je med drugim rečeno, da narodi Socialistične federativne republike Jugoslavije apelirajo na vse mirolojubne in demokratične sile sveta, da združijo svoje napore proti silam agresije in vojne, za nadaljnjo afirmacijo načel, na katerih je zasnovana Organizacija združenih narodov.

● 20-LETNICA PRVE VLADE v Ajdovščini je potekala v slavnostnem razpoloženju. Na zborovanju, ki je bilo ob tej priložnosti, je govoril sekretar CK ZKS Viktor Avbelj, ki je med drugim dejal, da je bila ustanovitev prve slovenske vlade eden najpomembnejših dogodkov v zgodovini slovenskega naroda.

KRATKE IZ RAZNIH STRANI

● Konferenca v Gani — V ganskem mestu Winneba zaseda konferenca azijsko-afriške solidarnosti, ki se je udeležuje nad 300 delegatov iz 50 azijskih in afriških držav. SZDLJ je poslala na konferenco opazovalca. Razpravljajo o boju proti imperializmu ter o ohranitvi nacionalne neodvisnosti.

● Pomembna zmaga v Južnem Vietnamu — Enote osvobodilnega gibanja Južnega Vietnama so hudo porazile saigonske in ameriške čete v pokrajini Phuk Long ter zavzele glavno mesto te pokrajine. Ameriški polk je poklical ponoči na pomoč letala, ki so razsvetlela z raketami vse mesto. Partizani so mesto kljub temu zavzeli.

● »Kašmirski lev« aretiran. Indijske oblasti so zaprle kašmirskega voditelja šejka Abdulaha, ki mu pravijo »Kašmirski lev«, ker jim ni všeč, da se pogovarja z drugimi državniki. Nedavno tega se je šejk Abdulah pogovarjal s Cu En Lajem, ko je bil le-ta v Alžiriji.

● Dogovor v Jemenu. Na konferenci vseh plemenskih poglavarjev Jemena, so šejki in imami podprli republikansko vlado, se dogovorili, da bodo v prihodnje sodelovali in da bodo vplivali tudi na tiste poglavarje, ki še podpirajo strmojavljajenega kralja Badra, naj preneha z bojem.

● Volilna burka v Južni Rodoziji. Južnorodezijski premier Ian Smith je priredil volitve, s čimer naj bi dobil podporo za svojo nadaljnjo rasistično politiko. Na volitvah je seveda zmagal, ker črnsko prebivalstvo ni imelo volilne pravice.

Predvsem gozdno-gojitvena dela!

Kaj smo zvedeli v kolektivu GOZDNEGA GOSPODARSTVA NOVO MESTO

Plan sečnje v gozdovih zasebnega in družbenega lastništva na dolenskem gozdno-gospodarskem območju je letos približno enak kot lani. Dolenski gozdarji se z vsemi silami trudijo pogozditi čimveč površin in izboljšati nego gozdov. To je razumljivo, ker je naše območje po zalozah lesa v gozdovih med najrevnejšimi. Pri nas je na hektaru gozda povprečno 140 kubičnih metrov lesa, drugod pa povprečno po 250 kubičnih metrov. Razen tega je drugod v gozdovih več iglavcev, ki se hitreje obnavljajo, pri nas pa prevladujejo listavci. Nič čudnega torej, če je vse stremljenje dolenskih gozdarjev usmerjeno v končni in dolgoročni namen: povečati zaloge lesa in izboljšati kakovost gozdnih sestojev. Industrija terja surovine, v neposredni sosesčini je tovarna celuloze in papirja v Krškem, na Dolenskem je veliko lesnih obratov, preskrba z lesnimi surovinami pa je zategadelj vedno bolj pereča.

Slovenska lesno-predelovalna industrija je nekdanj dobivala bukovo v veliki meri iz dolenskih gozdov. Gozdovi so močno izsekani, zaloge sorazmerno majhne, domača industrija pa se je po vojni tako razvila, da lahko sama porabi vse, kar je godno za posek.

Tovarna celuloze in papirja v Krškem je lani dobila 8.000 prostornih metrov bukove celuloze, letos jih bo dobila 24.000 metrov. NOVOLES dobi 16.000 m³ bukove hlodovine in 19.000 m³ hlodovine iglavcev, tu pa so še ZORA v Ormožju, LEPIS v Suhorju, SGP Plonir in mnogi manjši potrošniki. Stevilke o tem, koliko m³ lesa porabijo ti obrati so dvomljive, ker lesa obrabi preko noči povečajo za lahko enkrat ali dvakrat, če katerikoli lesno industrijski obrat preide na delo v dveh ali v treh izmenah. Potrošniki iz ostale Slovenije lahko dobijo le še hlodovino plemenitih listavcev, ker je ostale hlodovine še za domačo industrijo premalo.

Posek je skoraj popolnoma mehaniziran

Pesem sekir in ročnih žag je v zadnjih letih zamenjal ropot motorjev. Domača ves posek opravljajo zdaj z ročnimi motorkami, s katerimi les tudi krojijo. Seveda se je marsikaj izpremenilo tudi v spravlilu lesa iz gozdov. V te-že dostopnih legah spravlja-jo les do kamionskih cest s konjsko vprego, od tam dalje pa ga zvozi po gozdnih cestah s kamioni in traktorji. Na strmih pobočjih, kjer so večje zaloge, si pomagajo tudi z žičnicami.

Letos bo Gozdno gospodarstvo Novo mesto dobilo več novih gradbenih strojev, na gozdnem obratu v Poljanah bodo zgradili žičnico, kupili bodo več mešalcev betona in več ročnih vrtilnih strojev. Pri gradnji cest uporabljajo valjarje, prvi buldozer pa so dobili lani pozimi. Prve izkušnje si je že nabral čez zimo in se je zelo dobro obnesel pri pluzenju snega. Mehanizacija je zlasti pri gradnji cest nadomestila veliko delavcev.

Lani so izvozili za 300.000 dolarjev lesa

Tudi gozdarji sodelujejo v splošnih družbenih naporih za povečanje izvoza. Lani so

izvozili v tujino za 300.000 dolarjev pragov in kretniškega lesa ter drugih izdelkov.

Precej nepotrebnih težav je z nadomestnimi deli za razne stroje, ki jih uporabljajo. Ti so večji del uvoženi. Ne zna-jo si razložiti, kako to, da ne morejo dobiti odobritve za uvoz rezervnih delov v vrednosti nekaj tisoč dolarjev. To vsekakor ne vpliva spodbudno na posek, ki je v veliki meri mehaniziran. Se toliko manj pa je to razumljivo, če upoštevamo, kako vztrajno zahte-va industrija gozdne surovine in kako težko jo gozdarji za-lagajo z njimi.

Dobre gozdne ceste olajšajo prevoz in ga pocenijo

Lani so na dolenskem gozdno-gospodarskem območju zgradili 8 kilometrov novih gozdnih cest, precej cest pa so popravili in izboljšali. Lani so zgradili ceste: Plano-Brezova reber, Dečja vas-Jordan kal, Komarna vas-Crnanova cesta, začeli so gra-diti cesto Dol, Toplice-Drganja sela, za posek v roških gozdovih pa so dogradili zelo pomembno cesto Jurcelj-Starološka cesta.

Z gradnjo cest bodo nadaljevali tudi letos. Graditi ka-nijo cesto Srbski ovinek-O-ražem, ki so jo začeli pri Soteski graditi že lani, ter cesto Rdeči kal-Ojstri vrh, poleg tega pa bodo letos po-pravili več slabih poti ter jih usposobili za vožnjo s traktorji in kamioni.

Gozdnim delavcem se je obrnilo na bolje

Za gozdne delavce, ki glo-boko v gozdovih in daleč od sveta podirajo dreve, kro-jijo les in ga obdelujejo ter nakladajo na kamione, pogoz-dujejo, čistijo mlade gozdove in opravljajo druga gozdna dela, je dandanes preskrblje-no veliko bolj kot včasih. Gozdno gospodarstvo jim gra-dji kočice s kuhinjami, z obed-nicami s shrambami, z vodo in vsem, kar je potrebno za življenje. Prve brunarice, ki so bile zgrajene pred do-brim desetletjem, so za tisti čas pomenile pravo razkošje, danes pa so že zastarele. V stavbah, namenjenih delav-cem, je vedno več raznih po-možnih prostorov, zvezo z ostalim svetom jim ustvarja-

jo transistorji, ne kuhajo si več vsak zase. Podjetje jim kupuje zaščitna sredstva, ki jih pri delu sicer neradi upo-rabljajo, pa vendar je iz dne-va v dan in iz leta v leto bol-jšje. Lani so zgradili novo gozdarsko delavsko kočjo na Brezovi rebri, eno na Rogu, logarico v Trebnjem in zasil-na zavetišča na intenzivnih gozdnih nasadih na Vahti, v Zerjavinu in Vrbovcu.

Letos skoraj enkrat več za gozdno-gojitvena dela

Lani so na dolenskem gozdno-gospodarskem območju porabili 167 milijonov den za gozdno gojitvena dela, letos pa bodo dali v ta namen 286 milijonov. Od skupaj 420 mi-lijonov, kolikor se bo zbralo v gozdnih skladih, iz amorti-zacije osnovnih sredstev in biološke amortizacije bodo razen 134 milijonov, namenje-nih investicijam, porabili vse ostalo za gozdno-gojitvena dela.

Omenili smo že, da v do-lenskih gozdovih prevladu-jejo listavci in da je precej gozdov, ki nimajo zadostne zaloge lesa. Iglavci rastejo hitreje, njihov les je bolj vse-stransko uporaben in tudi boljše ceno ima. Gozdarji se zatorej trudijo obnoviti go-zdove z iglavci.

Ob vse večjem pritisku in-dustrije na surovine lahko povečujemo sečnje predvsem s širjenjem gozdov na zemljišča, ki za zadrage niso upo-rabna, z nego in gojitvijo ob-stoječih gozdnih sestojev in s smotrnim izkoriščanjem.

10.000 ha površin je primernih samo za pogozdovanje

V novomeški občini je 3700 ha, v občini Metlika in Čr-nomelj 5000 ha, v občini Trebnje pa okoli 1300 ha zem-ljišč, ki niso uporabna za drugo kot za pogozditev. La-ni so na dolenskem gozdno-gospodarskem območju po-gozdili 260 ha zemljišč na no-vo in v izsekanih gozdovih. Letos imajo v načrtu pogoz-di-ti 360 ha. Na dostej neizkori-ščenih zemljiščih bodo od te-ga letos osnovali 170 ha in-tenzivnih gozdnih nasadov, takšnih nasadov pa je na po-dročju GG Novo mesto zdaj že 770 ha. Poudariti moramo,

da so dolenski gozdarji pri pogozdovanju in gozdno go-jitvenih delih zasedli v Slo-veniji lepo mesto.

Lani so pripravili ureditve-ne načrte za gozdove zasebne-ga lastništva na področju Mirne, Mokronoga in Žužem-berka ter za gozdove družbe-nega lastništva na področju Gorjancev, Struge, Otočca in Hmeljnika v gozdnem obratu Novo mesto.

Za intenzivne gozdne nasa-de so potrebna ogromna sredstva. Obljubljena je po-moč iz republiških virov, ven-dar gozdarji menijo, da ni prav, ker tovarna celuloze in papirja iz Krškega ne prispe-va nič za nasade iglavcev, pač pa se omejuje zgolj na posojila za topolo. Iglavci so bolj iskanj kot listavci, novo-meško gozdno-gospodarsko področje pa je surovinsko zaledje te tovarne.

Drevesnice so večje in boljše urejene kot nekdanj

Ce bi na dolenskem gozdno-gospodarskem območju po-gozdili in obnovili vsako leto 500 ha neplodnih zemljišč, kar je zelo malo, bi vseh 10.000 ha takšnih zemljišč pogozdili komaj v dvajsetih letih! Če dodamo k tem 500 ha še po 100 ha rednega pogozdovanja o obstoječih gozdovih, bi po-trebovalj veliko drevesnic.

Pred nekaj leti je bilo na Dolenskem vsega 8 ha dre-vesnic, ki so bile raztresene po vsem področju v manjših krpah zemlje. Zdaj je že 28 ha drevesnic, ki so osredoto-čene na večjih površinah, saj merijo posamezne po 3, po 5 in celo po 7 ha. Večje dre-vesnice terjajo sodobno ob-delavo in mehanizacijo. V vseh večjih drevesnicah so že urejene namakalne naprave, letos pa je GG Novo mesto kupilo motorne pluge, brane, okopavalnike, stroje za ptki-ranje sadik in razno drugo mehanizacijo.

M. JAKOPEC

— Nočejo mi verjeti, da nisem najvažnejša, kadar gre za mleko ...

Prej Teddy, zdaj Bobby ...

117 proizvodov čaka na nove cene

V skladišču podjetja Vele-tekstil Ljubljana, poslovalni-ci Črnomelj, leži 117 novih proizvodov in čaka novih cen. Kupi blaga so v skladi-šču vsak dan večji. Posamez-ni artikli prihajajo zdaj pod novimi imeni — prej blago Teddy je zdaj dobilo novo ime Bobby, z novim imenom pa novo ceno ...

Trgovina je zaprosila pri-stojni organ občinske skup-ščine za soglasje cen za nove proizvode v maloprodaji, to-da dokumentacija ni v skladu z zakonitimi predpisi, zato

skupščinski upravni organ soglasja za novo ceno ne da.

Na občini zahtevajo natančne podatke, po čem so vsaj sorodne proizvode pro-dajali pred 22. marcem, tr-govci pa se izgovarjajo, da za sorodno blago ne vedo itd.

Kot kaže, proizvajalcem ne bo uspelo izsiliti višjih cen s tem, da določijo blagu no-va imena. Ta spekulacija se ni obnesla, za to bodo naj-brž poskušali še kako dru-gače obiti odlok o zamrzne-nju cen.

J. S.

Pogodba s hidroelektrarno Djerdap razveljavljena

Obrotno kovinarsko podjetje v Dobovi je lani v novembru sklenilo pogodbo za dveletno delo pri hidroelektrarni Djerdap. V številnih znaša vred-nost tega dela 650 milijonov. Podjetju je žal, da mora pre-kiniti pogodbo še preden je sploh začelo z delom. Toda druge rešitve ni. Vse to je povzročilo pomanjkanje re-produkcijskega materiala in surovin nasploh in niti pre-ko združenja železarn jih niso

mogli zagotoviti. Normalna proizvodnja sicer tu ne bo to-liko prizadeta, čeprav bo pod-jetje iz enakih vzrokov težko sledilo planskim nalogam.

Število zapostavljenih zmanjšu-jejo zaradi pomanjkanja ma-teriala, v nasprotnem prime-ru pa bi jih celo nekaj na novo zaposlili. Podjetje ima zelo veliko naročil, tako da niti ne more vseh sprejeti v tem kritičnem obdobju. V zadregi je tudi za obratna sredstva. Nekatera dela so do 90 odst. zaključena in ker manjkajo samo malenkostne količine materiala, ležijo sred-stva zamrzjena v nedokon-čanih konstrukcijah. Če bo šlo tako naprej, bodo prisilje-ni odpustiti delovno silo, vendar upajo, da se bo sča-soma to le uredilo.

Argo juha cenejša za 35 din

V metliški trgovini Spece-rija-steklo so imeli 22. mar-ca letos govejo Argo juho v prodaji po 140 dn. Kmalu za-tem so začeli isto juho pro-dajati po 105 dinarjev, za 35 din ceneje. To juho proizvaja Delamaris Izola.

Podatek naj bo v tolažbo gospodinjam, ki tarnajo, da se je v zadnjem času prav vse podražilo. Odlok o zmrzje-nju cen je torej le odjeknil na pravem mestu.

J. SKOP

Tudi gostilne so lahko žarišča živalskih kužnih bolezni

Veterinarska inšpekcija je v zadnjem času znatno poostrila kontrolo nad izvajanjem zakona o nalezljivih in kužnih boleznih živali ter ugotovila, da so lahko tudi gostilne nevarna žarišča za širjenje takih bolezni.

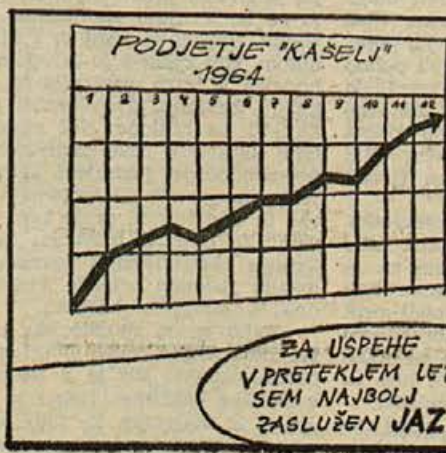
Zasebni gostilničarji kupujejo namreč prašiče v drugih krajih, tudi v sosednji republiki, in bi jih morali ob zakolu dati v pregled, če je bila žival zdrava ali ne. Tega pa do sedaj niso delali.

Veterinarski inšpektorji so v sodelovanju s sani-tarno in tržno inšpekcijo pregledali več zasebnih gostišč in ugotovili, da so tu prodajali nepre-gledano in nežigosano meso. Odslej pa bo vsak najstrože kaznovan, kdor ne bo zaklanih prašičev ali govedi dal v pregled veterinarju, ker lahko en sam gostilničar s svojo brezbriznostjo povzroči, da se razširi po vsej okolici nevarna kužna bolezen na živalih, lahko pa se okužijo tudi ljudje.

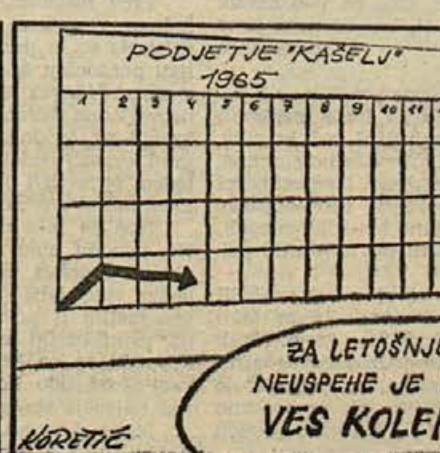
KLOPOTEC

Zaradi praznika malo kupcev na sejmišču

Klub objavi v Dolenskem listu, da bo sejmičica v No-vem mestu zaradi prvomaj-skih praznikov 10. maja, je nastala med ljudmi zmeda, ker so tudi ta dan imeli za posleni prosto. Na sejmu je bilo pripeljanih 1088 prašičev in 115 glav govedi, ker pa ni bilo kupcev, so prodali le 172 pujskov in 9 glav goveje živi-ne. Cene: manjši prašički 6.500 do 12.000 din, večji 12.500 do 22.000 din; voli 410 do 445 din za kg; krave 280 do 380 din kg, mlada živina 420 do 450 din kilogram.

ZA USPEHE VPRETEKLEM LETU SEM NAJBOLJ ZASLUŽEN JAZ! ...

ZA LETOŠNJE NEUSPEHE JE KRIV VES KOLEKTIV!

Osvoboditev domovine pred 20 leti

19. januarja so Nemci začeli z napadom proti enotam 7. korpusa z namenom, da jih kar najbolj odbijejo od železniške proge Zagreb—Zidani most in prenesejo težišče borb na osvobodeno ozemlje Suhe krajine. V akcijo proti silam 15. in 18. divizije je sodelovalo 3 do 4 tisoč Nemcev in domobrancev. Te sile so od Sentvida, Velikih Lašč, Kočevja, Novega mesta in Mirne peči koncentrično nastopale proti odseku Žužemberk. Težki boji, v katerih so imele obe strani velike izgube, so potekale na vsem področju Suhe krajine in se končali 23. januarja z umikom sovražnika v izhodiščne položaje.

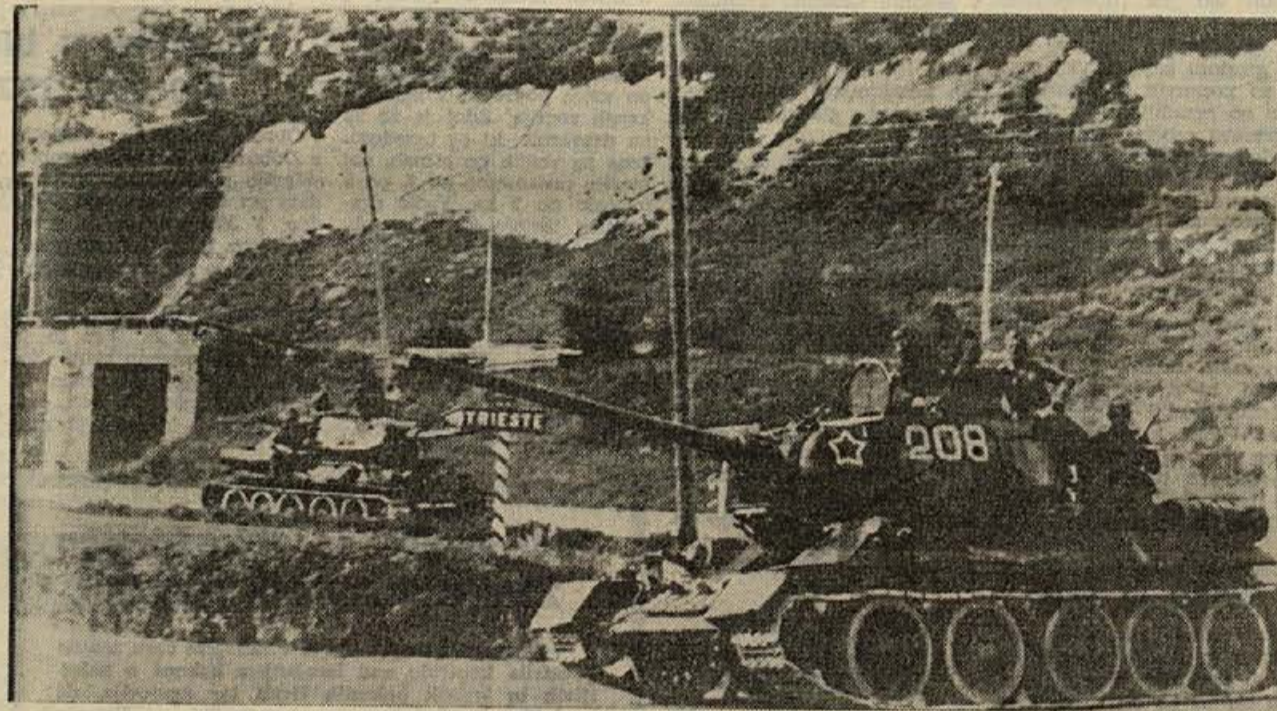
Konec januarja so se enote 13. SS pol. polka vrnile na Koroško, nemško-domobranske enote na Dolenjskem pa so pogosto izpadale proti enotam 15. divizije na položajih vzhodno in južno od Novega mesta in proti enotam 18. divizije na položajih jugovzhodno od Žužemberka. Enote 18. divizije so konec januarja in v prvi polovici februarja napadle močno domobranksko oporišče v Stranski vasi in na levem bregu Krke proti Žužemberku, pa jim je uspelo samo porušiti mostove čez Krko pri Jami in Žužemberku. Na novomeškem odseku so enote 15. divizije porušile mostove v Gotni vasi in Smihelu. V tem času so začela zavezniška letala pogosteje bombardirati nemška oporišča zlasti v Novem mestu in okolici, v Žužemberku in v Stranski vasi. V teku noči 9. in 10. februarja so enote 15. divizije prešle z novomeškega odseka v Suho krajino, 18. divizija pa na prejšnje položaje 15. divizije. Ponovni napadi na Stransko vas — 5. brigada 13. in 14. februarja, 4. in 12. brigada 17. februarja — pa tudi niso uspeli, da so Nemci zbrali večje sile na črti Vinkov vrh—Žužemberk.

Sredi februarja so Nemci na Dolenjskem izmenjali svoje enote. 14. SS pol. polk je bil premeščen na Koroško, na njegovo mesto pa so prišli: na novomeški odsek 1. bat. 25. SS pol. polka, na odsek Kočevje — Ribnica in Vel. Lašč pa 3. bat. 19. SS pol. polka. Na ta odsek so poleg tega prišli tudi 1. bataljoni ROA. Napadi manjših nemško-domobrantskih kolon na položaje 15. in 18. div. so do konca februarja imeli značaj vznemirjenja in bojov za pridobivanje na času, za izgraditev utrdbenih položajev in usposobitev poškodovanih komunikacij.

Zaradi preprečevanja nada-

ljnega prodiranja četrte armade proti Trstu in italijanski meji, ki bi spravilo v nevarnost ne samo zaledje armijske grupe C, temveč tudi zaledje armijske grupe E, je sovražnik v novo nastalem položaju stremel za tem, da organizira fronto na črti Kraljevica — Delnica — Kočevje — Žužemberk. Del fronte od morskega obrežja do Snežnika je pripadal 97. armadnemu korpusu, medtem ko je del fronte od Snežnika do Krke držal s svojimi silami višji SS in policijski vodja Rössner. S tem je bil sovražnik prisiljen, da je glavne sile 97. armadnega korpusa zaposlil na odseku Snežnik—Reka na račun obrambe obale in strateško važnih komunikacij med Ljubljano in Trstom, s katerimi je armadna grupa C imela zveze z Rajhom. In to prav sedaj, ko je zavezniška 15. armadna grupa po daljšem zastoju začela 9. aprila svojo zaključno ofenzivo za osvoboditev severne Italije.

Vsa ta fronta od morskobale do Krke ni bila taktično povezana, ampak je z vrsto utrjenih podpornih točk, med seboj dokaj oddaljenih, zapirala važnejše smeri proti severozapadu... V Sloveniji so bili na prostoru Novo mesto, Ljubljana, Rakek in Kočevje razporejeni: sedem SS policijskih bataljonov, polk ROA, SS podoficirska šola, šest udarnih bataljonov in trinideset čet Rupnikovih domobrancev.

Poslednji juriš tankov jugoslovanske armade: naši na zadnjih obronkih nad Trstom v aprilu 1945

Borbe v Suhi krajini

(3)

V letu 1945 je sovražnik že ves januar nadaljeval svoj pritisk v smeri Suhe krajine in v kasnejših tednih prodiral v njo in od tam še dalje na Rog. Stab 15. divizije je za mesec marec 1945 izdal poročilo o položaju na tem bojišču in v uvodu poročal:

»Sovražnik gradi obrambno linijo za čuvanje najvažnejših komunikacij v smeri Zagreb—Ljubljana—Trst in druge manj važnejše od Nanosa preko Slivnice pri Cerknici—Zdole—Sv. Gregor do Sv. Ane. Od tu preko Suhe krajine je linija preključena in nima medsebojne povezanosti z levo obalo Krke do Žužemberka, od koder je sovražnik z utrjenimi postojankami že zgradil odporno linijo do Novega mesta.

Obmejno vrzel v Suhi krajini skuša sovražnik izpolniti bodisi s tem, da postavi na dominantnih točkah postojanke, ali pa da izgradi strnjeno utrjeno linijo. Ta namen je hotel sovražnik doseči z napadom večjih sil na teritorij Suhe krajine, toda naše sile mu niso pustile postaviti postojanke v vasi Hinje—Hrib.

Desetdnevna poročila št. 15. in 18. divizije nam za čas konec januarja do zadnjih dni aprila takole očrtajo vojaški položaj v Suhi krajini:

28. januarja je 12. brigada napadla Stransko vas, bila pa odbita.

29. I. je 8. brigada ponovila napad, zaradi preveč svetle

noči pa napad v celoti ni uspel in je brigada porušila le most v Žužemberku.

30. I. je sovražnik vdrl iz Stranske vasi na odsek Stara gora—Primož in se spopadel z enotami 18. divizije, ki so sovražnika pognale v izhodišče.

1. II. je 19 zavezniških letal bombardiralo in mitraljiralo Žužemberk.

2. II. je 8. brigada ponovno odbila sovražni izpad iz Stranske vasi, istega dne pa je 15 zavezniških letal ponovno bombardiralo in mitraljiralo sovražno posojanko v žužemberškem gradu.

3. II. je 8. brigada ponovila napad na Stransko vas, enote 18. divizije pa so odbile sovražni izpad iz Žužemberka.

4. II. sta 4. in 5. brigada napadli utrjeno sovražno postojanko na Vinkovem vrhu, napad pa ni povsem uspel, kot tudi ne napad 9. brigade na Stransko vas dne 6. februarja 1945.

8. II. so enote 18. divizije bile v hudih bojih na odseku Dvor—Jama—Stavča vas, jurišni bataljon pa je napadel sovražno zasedo pri Stranski vasi.

10. II. je zavezniško letalstvo ponovno bombardiralo Žužemberk, napadlo pa tudi Stransko vas.

13. II. je 5. brigada vdrla v Stransko vas in porušila več bunkerjev, 12. brigada pa je

Nekdanji partizanski kurirji, tega dne spet v svojih nekdanjih uniformah, korakajo čez mostiček v Občicah k hiši, kjer je med NOB delovala relejna postaja TV-15. Občice, 8. maja 1965. (Foto: Dolenjski list)

bila v bojih v Jami pri Dvoru. Zavezniško letalstvo je napadlo Stransko vas, Žužemberk, Cvibelj in Zafaro.

14. II. je 5. brigada ponovno vdrla v Stransko vas, letalstvo pa je napadlo Kočevje.

17. II. sta 4. in 12. brigada napadli Stransko vas in Vinkov vrh ter porušili več bunkerjev.

Med tem je sovražnik ponovno vdrl v Suho krajino kjer je prišlo do ostrih spopadov s 15. brigado in enim bataljonom 4. brigade na višinah 503 in 516 ter na Stari gori.

19. II. je sovražnik prodiral iz smeri Strug proti Hinjam in Plešu, bil pa odbit. Prav tako je bil 21. II. odbit sovražni napad na odseku Plešivica—Sv. Katarina.

22. II. sta bili 5. in 12. brigada v bojih s 300 mož močno sovražno kolono na odseku Stara gora—višina 503—Primož ter sovražnika odbili. Minerski vod 15. brigade pa je rušil progo med Kočevjem in Ribnico.

23. II. je bila ponovno odbita sovražna kolona na odseku Plešivica—Sv. Katarina—višina 516.

28. II. je 5. brigada odbila sovražni napad na odseku Primož—Stara gora, prve dni marca pa so bili boji na odseku Kitni vrh—Zagradec ter pri Dečji vasi.

Od 10. do 13. marca 1945 je sovražnik vrgel preko 2000 mož na področje Suhe krajine, kjer so se bile tridnevne težke borbe, sovražnik pa bil končno z velikimi izgubami odbit.

Takrat med Krko in Savo ni bilo naših enot. 12. brigada je dobila nalogo, da mora kreniti 24. marca 1945 zvečer na ta teren s posebno nalogo. Takšna naloga pa je bila takrat vse prej kot lahka. Prebiti se od Dolenjskih Toplic čez ves teren daleč do Save zares ni bilo preveč zabavno. Kaj smo hoteli? Naloga je naloga in izvršiti smo jo morali, ker je tako narekovala vojaška disciplina in naša zavest in odgovornost do nje.

Hiteli smo s pripravami kar se je dalo. Opravkov je bilo več kakor preveč. Pratežne enote smo morali urediti in pustiti vse tisto, kar bi nam na pohodu in pri izvrševanju naloge oviralo okretnost in bojno sposobnost.

Sanitetno osebje se je potrudilo, da čim hitreje in brez posebnih razlag izloči vse tiste borce in borke, ki niso bili iz zdravstvenih vzrokov sposobni za tako dolgo in naporno nalogo. To delo sicer ni bilo ravno lahko. Nihče ni hotel biti fizično izčrpan ali zdravstveno nesposoben za bojne naloge. K takšnim ukrepom smo se zelo neradi zatekali, ali takrat smo bili primorani, ker bi nam sicer takšno moštvo zaostajalo in bi nas oviralo pri izvrševanju bojnih nalog.

Tudi tovariši v obveščevalnem centru brigade smo pošteno pripravili za bližnjo akcijo. Da bi lažje izvrševali naloge, smo jim dodelili v pomoč še jurišni vod brigade. Tako so vsi skupaj predstavljali kar dobro udarno skupino, posebno še zato, ker so bili eni in drugi izbrani borci z izredno fizično, zdravstveno in borbeno sposobnostjo. Moram reči, da ni bilo naloge, ki jim je ne bi zaupali, da je ne bi izvršili tako kakor smo to od njih tudi pričakovali.

Tovariši iz obveščevalnega centra so si vedno izmislili najrazličnejše iniciative in koristne domislilce. Prav tako so si tudi takrat zamislili zelo koristno idejo. Stab brigade jim je namreč zaupal zelo težavno in dokaj nevarno nalogo. Pred obveščevalci je bila naloga, da morajo na pohodu zbirati podatke o sovražniku in jih pravočasno dostavljati poveljstvu brigade. Le-ta bi jih koristno proučil in pravočasno in energično ukrepal proti sovražniku.

Polkovnik JLA Vid Jerič:

Pred dvajsetimi leti

Da bi lahko pravočasno in koristno izvršili sprejeto nalogo, so preoblekli večjo skupino svojih tovarišev v nemške uniforme. Tako preoblečeni v sovražne uniforme so morali pregledati teren pred brigadnimi oddelki na vsej dolžini pohoda.

Pred mrakom 24. marca se je začela razvijati dolga kolona v gosjem redu od Toplic v smeri Krke. Naši »Nemci« so že pred nami krenili v Polje, kjer so jih popeljali pontonirji čez Krko. Takoj nato so nadaljevali pohod v smeri Lipovca. Kakšen kilometer za njimi se je pomikala nepregledna kolona brigadnih borcev. Tisti dan, ko smo krenili na to dolgo in naporno pot, je bila ravno sobota pred cvetno nedeljo. To je pomenilo, da bodo ves veliki teden opravljali bojno nalogo po zelo težavnem terenu in za takrat z velikim tveganjem.

Noč je bila dolga, toda za nas še vedno prekratka. Na pohodu smo se izogibali vasi, ker smo hoteli našo akcijo obdržati čimdlje v popolni tajnosti. Edino na ta način smo lahko pričakovali, da bomo sovražnika tudi presenetili. S pohodom smo hoteli, ker smo hoteli priti na primskovski sektor do dneva. Tudi pri morebitnem spopadu se ne bi smeli zadrževati, ker bi nam to lahko prej škodovalo kot pa koristilo. Izgubiti čas bi bila za nas največja škoda in bi lahko naš načrt tudi propadel.

Mimo Lipovca, Ajdovca in Vrhtrebnja smo prišli popolno prikrito. Vse je bilo tiho, le pasji lajež po vaseh je

kalil nočno tišino. Tako smo prišli do proge nedaleč od Trebnja. Kolona se je zaustavila, ker še nismo imeli obveščevalnih podatkov o sovražniku v Trebanjski dolini. Odredili smo zavarovanja desno in levo, ki so kmalu zasedla odrejene položaje. Ta čas smo bili obveščeni, da lahko gremo naprej. Kolona se je počasi pomikala, a pod njo so naši v nemških uniformah pregledovali in čistili teren. Prišli smo na kmečko pot, ki pelje čez dolino nedaleč zahodno od Trebnja.

Takrat, ko je koloni bilo najbolj potrebno hitro nadaljevati pot čez Trebanjsko dolino, se je začelo šepetaje prenašati obvestilo po koloni od borca do borca: »Stoj, stroga tišina«. Kolona je obstala kakor da je ukopana. Pri Stefanu so naši fantje naleteli na stražarja plavogardistov in črnorokcev. Ta jih je zaustavil in vprašal za razpoznavni znak — »lozinko«. Ker je stražar govoril slovensko, ga naši »Nemci« seveda niso razumeli. Potem jih je stražar prosil naj malo počakajo, da pokliče nekoga, ki se bo z njimi sporazumel. Naši se seveda temu niso podali. Skočili so nanj in z njim obračunali kot s sovražnikom. Hip kasneje je zaropotalo z vseh strani. Naša predhodnica je hitro priskočila na pomoč izvidnici. Vse je bilo kmalu končano. Švabobranci so se zatekli v hiše in jih koristili za zaklone. Naš namen pa tudi ni bil, da se v tako kritičnem času zadržujemo na glavni prometni žili neposredno pri Trebnjem. Zavedali smo se, da lahko pride vsak hip sovražna intervencija. Zato je naša kolona obšla vas in nadaljevala svojo pot. Da ne bi sovražnik silil za nami, so odredili močnejšo skupino z nalogo demonstrativnega obstreljevanja sovražnika toliko časa, da se odmakne glavna brigada. Potem se je še ta skupina pridružila zaščitnemu oddelku.

Kako se je zgodilo, da se je pri tem spopadu naš partizan »Cigo« oddvojil od svoje skupine, je zares zelo čudna uganka. Bil je v skupini, ki je bila preoblečena v nemške uniforme. Delno je poznal nemški jezik. Doma je bil iz Stajerske. Ze tudi prej se je večkrat preoblečel pri posebnih nalogah v sovražno uniformo.

Volitve - nova vrednota v naši praksi

Na razširjeni seji izvršnega odbora občinskega odbora SZDL v Novem mestu so pred nedavnim razpravljali o minulih volitvah v občinsko, republiško in zvezno skupščino. Izkušnje so opozorile na nekatere novosti, o katerih govorimo v tem sestavku.

Naj povemo, da je med 44 na novo izvoljenimi odborniki občinske skupščine Novo mesto 35 moških in 9 žensk. Ugotovili smo lahko tudi to, da so ženske povsod nastopale z moškimi kot enakovredni kandidati in tudi zmagovale.

Volilni sistem bo treba poenostaviti

Med volivci je bilo na terenu slišati precej pripomb na račun volivnega sistema. Brez dvoma je res, da so bile nekatere pripombe brez tehtne osnove, precej pa je tudi takšnih, o katerih bo treba temeljito razmišljati. Kar zadeva volitve odbornikov občinske skupščine, so doživle vse podporo volivcov. Zato pa je bilo toliko več pripomb na račun volitev

v republiško in zvezno skupščino.

Volivci so se nemalokrat spraševali, zakaj je potrebno voliti dvakrat. Ali je res nujno, da morajo že izvoljenega poslanca voliti še odborniki? Tudi to so vpraševali, zakaj ne bi občinska skupščina, če že voli poslanca štirih zborov, volila še poslanca za petega. Če podrobneje razčlenimo te pripombe volivcev, bomo morali priznati, da so upravičene. Res je, da bi bilo veliko boljše, pa tudi ceneje, če bi obojne volitve potekale hkrati. Tudi pripomb, da so odborniki občinske skupščine, ki so jih volili vsi občani, pač pooblašeni, da bi volili poslanca in torej posredno opravili volilno dolžnost občanov, ne gre zavreči.

Precej pripomb je bilo slišati zavoljo tega, ker za zvezne poslance ni kandidiralo po več kandidatov. Povedati velja, da to v našem primeru ni bilo mogoče, ker volimo skupnega poslanca v osmih občinah in ne bi bila možna izvolitev, če bi vsaka občina predlagala svojega kandidata ali celo po več kandidatov.

Izreden uspeh na nedavnih volitvah, ki je presegal vsa pričakovanja, je dokazal, da volivci raznih drobnih problemov, s katerimi se srečujejo, ne povezujejo z volitvami. Volitve so ocenili kot novo vrednoto in so zavestno volili, vedoč, da s tem dajejo svoj glas za socialistično družbeno ureditev.

SLAVKO DOKL

KLUSOV JOŽA:

Njegova slika

Pod Gorjanci je začelo snežiti. Preko strmih in golih pobočij so zatulili vetrovi, planili preko zametanih grap in globeli, po katerih so se kopicili zameti.

Sredi viharne noči so se stisnile pod okrilje bregov male vasi in na slamnata slemena streh so se vlegle debele snežne plasti. V divjanju meteža je za hip potihnila vojna. Bunkerji Novega mesta in vse dalje ob Krki so molčali. Nobena raketa ni osvetlila neba, prepreženega s težo svinčenosivih oblakov, iz katerih je gosto medlo... V divjanju vetra je ležala tišina.

V prostorni izbi je vladal polmrak. Ob migljajoči svetlobi lojene sveče, stoječe na široki mizi, so vstajale iz vseh kotov mračne sence. Jošt je sedaj na klopi ob mizi, glavo je podprl z rokami in njegove oči so bile izgubljene skozi okno v noč, na katero so trkali debeli snežni kosmiči. Na klopi pri peči in po slami na tleh, pregrnjeni s šotorskim krilom, so spali tovariši in njihova lica so v spanju zardela. Sopli so globoko in mirno. Ob stenah so stali prislonjeni mitraljezi in puške in Joštu se je zazdelo, da ima ta preprosta kmečka izba na sebi nekaj trdega, vojaškega.

Joštove misli so bile zunaj pri straži. Dolgo je že tega, odkar je prva partizanska straža stopila na debelo deblo v gozdu, da čuva tovariše. In vse do sedaj stoji v viharjih, metežih in mrazu in snegu naši stražarji in njih misli hodijo samotna pota okoli domov, ki so morda požgani, okoli mater in očetov, ki trpe v ječah, in kdo ve, če se ni nad njimi že iztegnila morilska roka fašističnih rabljev. Vasujejo pri tovariših, ki spe po toplih izbah, oni pa čuvajo njih življenja. Veter jim nosi mrzle, ledene igle v obraz, a oni vztrajno stoji na partizanski straži.

Jošt v duhu hodi s patroljo skozi gozd. Čuti, kako se noge treh mož ugrezajo v sipke zamete, čuti utrujenost telesa in pekoči znoj, ki zaliva oči. Mitraljez na rami je težak, nahrbtnik vleče navzdol. Kako prijetno bi bilo za hip sedeti v mehki sneg in za hip počivati. A tega ne smejo, kajti v belem snegu je smrt. Treba je gaziti naprej, zagristi v strmino in če opeša tovariš, vzame drug na rame mitraljez in gaži naprej. Do vrha je daleč in samo ozka gaz, ki jo sproti zasipa sneg, je njihova pot. Jošt se zdrzne, na okno trkajo drobne snežinke.

Pred njim na mizi leži mala slika. Ko se Jošt ozre na ta obraz, ki je lep, moški in ves v gubah, ki pričajo o življenju, polnem borbe, čuti v duši nekaj kakor veliko olajšanje. Oči, ki ga gledajo smehljaje, spodbujajo. Nikoli še ni Jošt videl takih oči. Iz njih veje vsa mogočna pesem njegovega partizanskega življenja. Pripovedujejo mu o borbah, pohodih, krvi in trpljenju in o radosti končne zmage.

Grede skozi noč, mimo samotnega stražarja. Hite po ozki gazi vrh strmega pobočja do treh mož, ki se bore s snegom in nočjo. Priplavajo v samotno izbo slovenske matere in njih topli žarki razženejo bolečine in skrb.

V sobi ni več mračno. Visoko se je dvignil pred Joštom mogočen lik. Po mračnih kotih je sinila svetloba. Sence so izginile in skozi viharje, meteže in krvavi boj je vstala pomlad. In to pomlad, vso v cvetju in sreči novega svobodnega življenja obljubljuje oči

tovariša TITA.

POT »KURIRČKOVE POŠTE« PO NOVOMEŠKI OBČINI

Srečno mimo vseh zased in nevarnosti

»Kurirčkova pošta« je potovala po naši občini 4 dni — številni sprejemi na šolah in pri organizacijah — Predaja Črnomaljem na proslavi v Občicah — Sodelovalo je 180 kurirčkov

»Kurirčkova pošta« je prišla na ozemlje novomeške občine 5. maja ob 8. uri in 30 minut pri osnovni šoli v Zameškem, prav tam kjer je med vojno potekala vsiljena meja — takratno Ljubljansko pokrajino in nemškimi Reichom.

Ozemlje, po katerem so novomeški pionirji nesli pošto, je bilo polno nevarnih zased in sovražnikovih sil. Le javke in šole so bile popolnoma osvobodene. Vendar so spretni kurirji brez večjih zastojev prenesli pismo maršalu Titu skozi TV postajo pri »Beti« v Smarjeških toplicah in s čolnom in nekdanjim partizanskim brodnikom Neskom čez Krko do Šentjerneja, kjer je štafeta prenočila. Naslednji dan je potovala

torba v varnih rokah kurirjev pionirjev mimo »podrtega« mostu v Otočcu spet na levi breg Krke. Od Otočca do Novega mesta so se morali kurirji prebijati po gozdovih, ker je bilo po cesti prenevarno.

Kurirje so njihovi šolski tovariši in meščani sprejeli v telovadnici osnovne šole Katja Rupena v Novem mestu. Priredili so jim tudi program z recitacijami in petjem, potem pa je tovariš Janez Potočar pripovedoval partizanske spomine.

7. maja so kurirji izpred spominske avle odnesli pošto

skozi mesto do cerkvice pri Roku, skozi javko v Soteski in partizanske Dolenjske Toplice pa 8. maja dopoldne v Občice, kjer so jo predali belokranjskim pionirjem.

»Kurirčkova pošta« je obšla številne kraje in spomenike iz NOB, na poti skozi Dolenjsko so kurirčki doživeli toliko zanimivega, da bi lahko napisali celo knjigo. Saj so tudi jo: o vsej poti so pisali dnevnik, kamor so točno vnašali ves potek akcije. Na mitingih in sprejemih je sodelovalo več kot 5000 pionirk in pionirjev, pri prenosu pošte pa jih je bilo 180.

SEVNICA: 6 milijonov za spomenike in grobnice

V 20. letu svobode v mnogih krajih se snujejo načrte o tem, kako bi se oddolžili borcem, talcem in vsem tistim, ki so žrtvovali svoja življenja v narodnoosvobodilnem boju. Postavljajo jim spomenike in klešejo njihova imena v granit, na proslavah pa obujajo spomine na težke ure vojnih dni.

Občinski odbor Združenja borcev NOV v Sevnici je tudi že napravil načrt za ureditev grobišč in spomenikov. Letos so predvideli za njegovo ureditev 5.920.000 dinarjev. Najprej nameravajo urediti grobišče v Sevnici, nato pa še spomenik in grobnico v Sentjanžu. V šentjansko grobnico bodo prenesli posmrtno ostanke 14 borcev, ki so zdaj pokopani na pokopališču na Velikem Cirkniku. S tem spome-

nikom in grobnico se bodo oddolžili tudi spomenu padlih narodnih herojev Milana Majcna in Jančka Mevžlja. Letos bodo člani ZB pripravili vse potrebno za postavitve spomenika padlim v Zabukovju.

Najdragocenejše: svoboda

To so le pozetki iz razgovora, dolgega domala dvajset let, dvajset dolgih let miru, borbe brez orožja, let upov in želja, so le pozetki odgovorov na vprašanja, ki jih sploh ni bilo. Odgovorov, ki so vsa leta vrela iz tvojih ust, iz tvojega srca, iz katerih sem se učil, spoznaval tvojo in našo preteklost, spoznaval borbo, ki ste jo, otroci in obenem očetje revolucije, izvojevali za nas vse in za vse prihodnje rodove. Učil sem se spoštovati človeka in njegova dejanja...

Ze davno prej, ob prvih znakih zla, se je porodila temna slutnja, polna bolečine in bojazni; z besedami, živopisnimi besedami me popelješ v preteklost, ko sta se bojevala dobro in zlo, vodiš me po prehojeni poti, razkazuješ kraje bojev in gorja, okrvavljeno kamenje in ocrnelo zidovje, vodiš me skozi čas in prostor; in vsaka s toplino spomina obogatena beseda je doživljelje zase, pomeni novo izkušnjo in novo spoznanje. Vodiš me, z živo besedo priklenjenega nase, po znamenih stopinjah od prve puške, do prvega krika upora, do prvega dejanja, do prvega strela; vodiš me skozi hrup vojne, skozi krič bolečine in jok teptanih, skozi življenjske verige, ogenj, dim, kri in vdihe do vriska veselja in cvetja nove mladosti.

Kaj je vojna? sprašujem zvedavo. Vojna, vojna, mo-

zgaš vase in smeh zgine z nagubanih lic in skozi spomin zaveje hlad. Vojna je zlo in človek je zver, je žival, prabitna žival na krvavi sledi. In kaj je svoboda, sprašujem dalje. Svoboda je veselje, smeh, petje. Svoboda je bila okrvavljen cilj v daljavi, na koncu poti, posute s trupli. Svoboda je bila želja in upanje. In kaj je bilo življenje? Življenje pa je bi-

no smrtjo in vdihavati dim požganih domov, poslušati jok vovov in vekanje otrok brez matere, da je hudo ob misli na vsako zlo, ki ga človek prizadene sočloveku...

Pa je vendarle bilo kaj veselja kljub vsej hudini, kljub vsemu trpljenju? Seveda, se nasmehneš in s smehom na ustih si spet stari veseljak, ki mu nič ne more do živga. Saj prav smeh nas je držal pokonci, dobra volja je krepila, budila pogum in jeklenila voljo, dajala moč, da se ob trpljenju okrog nas ni razjokalo ranjeno srce.

Govoriva o revoluciji, katere sinovi ste, in o vsem, kar nam je revolucija dala. Ponosno se zravna od let upognjen hrbet in nova kapljica smeha kane v še vedno žive oči, zaisri pogled in sprosti napetost v notranjosti. Največja pridobitev, slišim tvoje besede, je svoboda, prava, resnična svoboda, plačana z žrtvjenji in krujo, pridobitev revolucije pa je tudi vse, kar zdaj imamo, kar smo ustvarili z delom svojih rok zase in bodoče rodove, kar bomo še ustvarili...

Najin dvogovor se nadaljuje, včasih tudi brez besed, le z dejanji. Z dejanji, s katerimi me učiš vsega, moj oče, za kar ti bom vedno hvaležen.

FRANCE GRIVEC

Pokojni Franc Račič z družino

Slovo od nekdanjega borca

Franca Račiča iz Dolnje Pirošice ni več med nami. Niti 54 let ni izpolnil, ko ga je bolezen za vedno iztrgala družini in vsem, ki so ga spoštovali in ga imeli radi. Pokojni France je bil znan kot dober tovariš, vester uslužbenec in dober družinski oče. Bil je eden izmed tistih, ki se je že marca 1942 pridružil borcem za svobodo. Vstopil je v Gorjanski odred, iz katerega je nastal Gorjanski bataljon. Pozneje se je tov. Račič boril kot partizan v Cankarjevi brigadi. Belokranjskem odredu in nazadnje s XV. brigado dočkal osvoboditev

Takoj po končani vojni se je vključil v obnovo domovine in postal aktivni graditelj ljudske oblasti. Bil je prvi tajnik krajevnega ljudskega odbora v Dolnji Pirošici

in vzoren politični delavec. — Napori vojnih dni so mu precej razrahili zdravje. Leta 1953 je sprejel službo logarja pri kmetijsko gozdarskem podjetju v Brežicah. Ta poklic je opravljal vse do tlej, dokler mu bolezen tega ni preprečila. Tovariš Račič je bil tudi navdušen lovec, poln humorja in vedrine. Vsi, ki so ga poznali in z njim delali, so ga imeli zelo radi. Največji dokaz njegove priljubljenosti pa je prav gotovo dolga vrsta ljudi, ki so se poslovlili od njega v žalnem sprevodu. Prišli so od blizu in daleč in v njihovem spominu bo vedno ostal takšen, kot so ga srečevali v vojnih in povojnih letih.

Pokojni tovariš Račič je bil nosilec medalje Zasluge za narod III. stopnje in medalje za hrabrost. Čast njegovega spomina!

Za proslavo prekomorskih brigad

4. julija letos bo v Ilirski Bistrici osrednja proslava prekomorskih brigad. Ker je iz krške občine, kot je doslej ugotovljeno, v teh brigadah sodelovalo 29 borcev, ki še zdaj živijo na področju Krškega, je pri občinskem Združenju borcev ustanovljeno vodstvo, ki zbira podatke o borcih iz prekomorskih brigad in o njihovem sodelovanju v NOB. Pred proslavo bo izšla posebna knjiga, ki bo zajela celotno delovanje Prekomorskih brigad, v njej pa bodo zajeti tudi razpoložljivi podatki o borcih prekomorskih iz krške občine.

Razširjajte domači pokrajinski tednik DOLENJSKI LISTI

Veliko tekmovanje pomladka RK

Na posvetu, ki ga je 26. aprila sklicala v Novem mestu komisija za delo s podmladkom in mladino RK pri občinskem odboru RK Novo mesto, so se mentorji z 11 šol v občini pogovarjali o obsežnem občinskem tekmovanju. Leto bo potekalo v okviru ostalih proslav, ki jih prirejuje razne organizacije v počastitev 20-letnice osvoboditve. Podmladek RK v novomeški občini bo letos zelo razširil svoje delo in se z raznimi delovnimi akcijami skušal na najprikladnejši način oddolžiti jubilejnemu letu.

Posveta sta se udeležila tudi predstavnika DROGE iz Ljubljane in DINOSA iz Novoga mesta. Med drugim bodo podmladkarji v skupnih akcijah zbrali zdravilna zelišča, jih sušili in oddajali DROGI, izkupiček pa porabili za pomoč socialno šibkim učencem. Zbiranje zdravilnih zelišč je med šolsko mladino tolikanj bolj pomembno zato, ker številni zbiratelji zadnja leta močno upada, v mladem rodu pa bomo s tem zbudili zanimanje za to pomembno dejavnost. Podmladkarji in mladinci RK osnovnih in drugih šol v novomeški občini bodo zbirali tudi odpadni material in ga oddajali DINOSU. Brez dvoma se bo na ta način v občini zbralo precej odpadnih kovin, steklenic papirja in stekla, kar bi sicer propadlo. Predstavniki DINOSA je najboljšim šolam obljubil posebne nagrade, razen tega pa bo DINOS podmladkarjem ves odpadni material plačeval nekoliko dražje, kot ga plačuje sicer. Podmladkarji bodo prireditvi v okviru tekmovanja sledile sprejeme v podmladek RK, sodelovali bodo v programih pri sprejemanju med cicibane in v pionirsko

organizacijo, na vse svoje prireditve pa bodo zlasti na podeželju vabili vaško mladino, ki je močno osamljena. Poskrbeli bodo za boljše zdravstvene preglede otrok na šolah, skušali urediti prostore za otroke, ki hodijo v šolo od daleč peš ali se vozijo, sodelovali bodo pri izboljšanju jedilnikov v šolskih mlečnih kuhinjah, izvedli posebno akcijo proti zobni gnilobi in še marsikaj.

Na posameznih šolah bodo podmladkarji pomagali starejšim in bolnim ljudem tako, da jim bodo nasekali drv, prinesli vode, pospravili po hiši, nakupili zanje kar je potrebno in podobno. V posebni akciji pod nazivom »Dan cvetja« bodo okna in balkone domačih hiš okrasili z lončnicami, in doma prevzeli skrb za nego cvetlic, v drugi tej podobni akciji pod nazivom »Velika metla« bodo kar najbolj skrbno očistili okolje šole, pa tudi svojih stanovanjskih naselij in preko vsega leta skrbeli za večji red in večjo snago v svojem kraju.

Po posameznih šolah se bodo lotili tudi akcije pod nazivom »Dan zelenja«, ko bodo v okolju svojih domov in šol ter na javnih prostorih zasadili travo in cvetlice in oboje negovali. Skratka, tekmovanje, ki bo potekalo od 1. maja do konca letošnjega leta, bo zelo pestro in bo dalo najmlajšim veliko lepih spodbud, iz katerih se bodo naučili marsičesa, kar bo koristilo stopnji njihove srčne kulture.

UGOTOVITVE OBČNEGA ZBORA DPM NA VIDMU PRI KRŠKEM

Otroško varstvo ni socialni problem!

Občni zbor društva prijateljev mladine na Vidmu je bil eden izmed najboljših občinskih zborov v letošnjem letu, tako so presodili na občinskem odboru Socialistične zveze v Krškem. To ni nič čudnega, saj je skrb za vzgojo mladega rodu postala še posebej v Krškem že prava tradicija. Organizacija DPM na Vidmu ima 650 članov. Na zboru so se pogovorili o vsem, kar bode starše, še posebej pa sta v poročilih in v razpravi prišla do izraza velika skrb in plodno sodelovanje, ki ju kožejo delovne organizacije v Krškem v skrbj za mladi rod.

Na občnem zboru so načeli celo vrsto vprašanj, ki se neposredno tičejo vzgoje mladega rodu. Ugotovili so, da otroci z veseljem sodelujejo pri oživljanju tradicij iz NOB, saj je to pokazala njihova vztrajna akcija pri zbiranju dokumentacije in gradiva iz NOB, ki se odvija v okviru letošnjih jugoslovanskih pionirskih iger. Vse torej kaže, da imajo nemalokrat starši premalo poslušna za narodno osvobodilno borbo in njene pridobitve in da ljubezni do obojega ne znajo otrokom vcepiti na pravi način, pa se nato izgovarjajo na odmaknjenost mladega rodu.

Otroško varstvo je na Vidmu nadvse pereč problem. O varstveni ustanovi, ki naj bi bila zgrajena, tečejo pogovori že nekaj let sem. Narejeni so bili načrti, določena je bila lokacija, toda pri sredstvih se je spet zataknilo, ker jih je bilo treba nameniti za novi most. Na zboru so ugotovili, da občina kaže dovolj razumevanja za te težave na Vidmu, da pa sredstev resnično ni. Izvenšolsko varstvo postaja sestavni del šolske vzgoje in nujno dopolnilo vzgoje otroka v družini in je nadvse pomembno. Varstva otrok ne moremo več ocenjevati kot socialni problem, za kar smo ga imeli še pred nedavnim, pač pa je to pomembna družbena in gospodarska naloga, tako so poudarili na zboru.

Na Vidmu deluje v 3-sobnem družinskem stanovanju varstvena ustanova, ki ima pomočni oddelki v novem bloku 5. Prostori so premajhni. Čeprav so jih uredili s težavnimi, pa so jih uredili s težavnimi, ne zadoščajo potrebam. Starši se resno vprašujejo,

kaj je bo Videm dobil še tolikokrat obljubljen varstveno ustanovo. Ko je stekel pomenek o vzgoji otrok v domačem okolju, so menili, da vzgoje v družini ne gre zanemarjati in da se starši vse preradi izgovarjajo na šolo. Zakaj ni več zanimanja za predavanja, ki jih o vzgoji otrok prireja delavska univerza? Mar ni poleg slabega vpliva »šunt literature« morda več škode zaradi slabih zgledov, ki jih imajo otroci kar v družinah?

Burna razprava se je razvila zaradi tri leta obljubljenega igrišča pri kolodvorskih blokih. Stanovniki so pripravljali pomagati pri gradnji, vendar vse kaže, da bo treba še prej urediti kanalizacijsko linijo, ki se nabirajo po deželju na terenu, ki ga je le za silo zravnil buldozer, niso mestu v okraji. Tudi z vzdrževanjem igrišča v koloniji so težave. Zanj se bje boj med starejšimi otroci in

med malčki, katerim je namenjeno. To kaže, da bo treba misliti o tem, kakšno razvedrilo zagotoviti šolski in odraslači mladini. Tudi to so poudarili na zboru, da je raznih pobud za proslave in tekmovanja preveč ter da je potrebna pri tem večja koordinacija med posameznimi organizacijami, ki se ukvarjajo z mladino.

DPM na Vidmu je lani in letos sodelovalo pri zimskem letovanju otrok, pri prireditvi dedka mraza, pomagalo je pri šolskih malicah, prirejalo maškarade, sodelovalo pri sprejemu cicibanov in pionirjev v njihove organizacije, pri prireditvi za dan pomladi in podobno. Dela je bilo na pretek. Tudi za letovanje otrok so stori marsikaj. V letih 1963 in 1964 je odšlo na počitnice v Materado 350 otrok in le približno 90 otrok še ne odhaja na počitnice. Prav zanje se bo organizacija skušala najbolj zavzeti. Na zboru so odklonili neupravičen strah staršev, ki se boje otroke poslati na počitniško letovanje, saj je zanje tam kar najbolj poskrbljeno.

OTROŠKA IGRA (Foto: Polde Grahek)

Zoper katere bolezni cepimo?

Praznovanje letošnjega svetovnega dneva zdravja, ki ga praktično praznujemo vse leto, poteka pod geslom »Koze še vedno ogrožajo svet.« Napoveduje torej boj zoper koze. Pri nas ta bolezen ni tako pereča, čeprav je nevarnost, da bi se razširila vsekakor večja kot je bila pred leti, ko se mednarodni promet ni bil na taki stopnji kot je sedaj. Imamo pa kup bolezni, ki bi jih radi preprečili, ker so nalezljive in nevarne. Zoper te cepimo in to zelo uspešno. Poskusimo si ta cepljenja pobliže razložiti.

1. Cepljenje proti kozam. Pri nas te bolezni ni. Zaradi nevarnosti prenašanja s sodobnimi prometnimi sredstvi, posebno z letali in ladjami, pa ni izključeno, da se ne bi pojavila. Ker vemo, kako nevarna je ta bolezen, cepimo zoper njo vse otroke v prvem

letu starosti in v prvem šolskem letu ter na vsaka tri leta vse odrasle, ki imajo opravka z ljudmi, n. pr. v prometu in gostinstvu.

2. Cepljenje proti davici, oslovskemu kašlju in tetanusu. Vsi vemo, kako je še pred leti davica pobirala svoje žrtve ali jim vsaj kvarila srce. Sedaj je po zaslugi cepljenja skoraj ni več. Tudi oslovski kašelj je neprijetna bolezen, za najmanjše otroke pa tudi smrtno nevarna. Da pri tetanusu malo ljudi preživi, ki so oboleni, je znano. Danes poznamo cepivo, ki vsebuje zaščitne snovi proti vsem trem boleznim. Pravimo mu di-te-per po začetnih zlogih teh treh bolezni. Z njim cepimo trikrat otroke v prvem letu življenja, ponovno enkrat v drugem letu in spet v prvem šolskem letu.

3. Cepljenje proti otroški

paralizi. Ta bolezen je pri nas dobro znana. Vemo, kako nevarna je in kakšne težke posledice pušča. Kdor jo preboli, ostane večinoma invalid vse življenje. Odkar cepimo, bolezn skoraj ni več. Cepimo otroke v prvem letu življenja trikrat, vsakokrat pa z drugim tipom cepiva. Ponovimo enkratno cepljenje v drugem letu, v prvem šolskem in zadnjem šolskem letu in v devetnajstem letu.

4. Cepljenje proti jetiki. Menda ni treba izgubljati besed o jetiki. Ta bolezen je dovolj znana in še vedno kljub najsodobnejšemu zdravljenju ni odpravljena. Cepljenje proti jetiki imenujemo tudi besežiranje. Cepimo vsakega novorojenčka že prve dni po rojstvu; potem ga kontroliramo v tretjem letu s tuberkulinsko reakcijo, če je še pozitiven. Cim ni več, ga ponovno besežiramo. Enako

kontroliramo otroke v prvem šolskem letu in v zadnjem razredu osemletke. Prav tako besežiramo tuberkulinsko negativne osebe iz tuberkuloznih družin, iz internatov, univerz ter rekrute.

5. Cepljenje proti tifusu in paratifusu. V naših krajih je ponekod doma tifus in tudi kateri izmed treh paratifusov. Od časa do časa se bolezen pojavi. V krajih, kjer je bolezen doma, cepimo obvezno vse prebivalstvo, v vojski pa je cepljenje obvezno za rekrute.

6. Cepljenje proti steklini. Ta nevarna bolezen se konča vedno smrtno, če se je razvila. Praktično je pri nas ni. Vendar cepimo vsako osebo, ki jo je ugriznil pes ali kakšna druga žival, o kateri sumimo, da ima steklino.

7. Cepljenje proti gripi. Gripa ni nevarna samo zaradi množičnosti, ker ohromi delo po tovarnah, pisarnah in vseh povsod, pač pa tudi zaradi zapletenosti, predvsem s pljučnico zahteva kar

dosti smrtnih žrtev. Cepljenje proti gripi ni obvezno, vendar priporočamo kolektivom, da omogočijo to cepljenje svojim članom. Do sedaj je trikratno cepljenje pomembno skoraj stoodstotni uspeh. Cepimo odraslo prebivalstvo, lahko pa tudi otroke nad 8 let.

8. Druga cepljenja. Za odhod v tujino, posebno v tropske dežele, so potrebna še druga cepljenja. Teh bolezni pri nas ni, ljudi pa cepimo poleg naštetih bolezni še proti kugi, koleri in rumeni mrzlici.

S tem je seznan obveznih, pa tudi neobveznih običajnih cepljenj popoln. Dolžnost staršev in vseh drugih je, da so cepljenja čim bolj množična in čim bolj opravljena. Le na tak način lahko dosežemo rezultat, ki je nekaj vreden. Cepimo namreč s cepivi, ki povzročajo, da se čez nekaj tednov pojavijo v telesu snovi, ki dajejo odpornost, oziroma nesprejemljivost za določeno bolezen. Za nekatera cepljenja velja,

da v nekaj tedenskih presledkih s ponovnim cepljenjem te snovi še pojačamo, še bolj pa, če čez leto dodamo še ponovni vbrizg cepiva. Ker telo samo napravi zaščitne snovi, pravimo, da je napravilo aktivno odpornost in dosegljo pridobljeno imunost ali nesprejemljivost za določeno bolezen. Ker nesprejemljivost ni dosmrtna in traja le nekaj let, ponavljamo cepljenja v določenih presledkih. Tudi aktivna odpornost ni vedno stoodstotna, vendar pa je v tako velikem odstotku, da se to vedno izplača.

Dosežki zaradi cepljenj so statistično dobro vidni. Marsikatera bolezen, ki je prej bila množična, ni več ali pa se pojavlja le sem in tja in še to v milejši obliki. To pa pomeni dvig splošne zdravstvene ravni prebivalstva, zmanjšuje umrlost in obolevnost ter v končni fazi tudi podaljšanje življenjske dobe.

Dr. BOZO OBLAK

OGLEDALO

Mati zatajila otroka

Po ločitvi je ostal otrok pri materi, kakor je pač že ustaljena navada. Matj ga bo najlaže vzgajala, najbolje zna pomagati mlademu človeku po vijugastih poteh življenja, prav mati mu lahko nudi tisto, česar ni zmožen noben oče.

Deček se je navezal nanjo, saj mu je bila hkrati matj in oče. Prej deljena ljubezen med mater in očetom je ostala vsa zanjo in spoznaje, da mati ni taka, kakor bi morala biti, je bilo hud udarec zanj. Dobrih trinajst let starega dečka so odpeljali v prehodni dom v Ljubljano, zadnje čase pa je v zavodu za usposabljanje invalidne mladine v Kamniku.

Nedavno je prišla na očetov naslov v Kočevju, čeprav živi oče nekje v Celju, dopisnica iz zavoda v Kamniku z naslednjim sporočilom (materi): »Sporočamo vam, da lahko vzamete vašega otroka za čas od 25. aprila 1965 do 3. maja domov. Po otroka pridite v soboto, 24. aprila od 12. ure dalje ali v nedeljo 25. IV. od 14. ure naprej. Uprava zavoda...«

Dopisnica ni bila zaželena; naslednje jutro je neko tovarišico na poti v službo ustavila neznanca ženska in jo prosila, naj vrže v poštini nabiralnik dopisnico, čeprav bi to storila lahko tudi sama. Kasneje je tovarišica postala pozorna na dopisnico in videla prečrtan naslov in pripis: »ni tukaj, nazaj Kranj.« Na zadnji strani pa sporočilo, naj pridejo po otroka za prvomajske praznike. Tovarišica je nato sporočila po telefonu materi o dopisnici, le-ta pa je odgovorila, da je to nič ne briga, da je naslov očetov, njega pa da ni v Kočevju... Je bilo zanjo to dovolj? Za MATER otroka?

Cestokrat se čudimo neverjetnemu materinskemu čutu živali. Občudujemo skrb ptice, ki ji je mladič padel iz gnezda, skrb vsake živali — matere za naraščaj. In žena — mati? Kaj ne bi žalil materinskega čuta živali, če bi eno in drugo vzporejal? Zalostno in resnično!

F. G.

Vpis novih šolarjev v Kočevju

Pretekli teden je bilo vpisovanje učencev v prvi razred na obeh osnovnih šolah v Kočevju za šolsko leto 1965/66. V osnovno šolo Mirka Bračiča se je vpisalo 86 otrok letnika 1958 in 22 otrok

letnika 1959, v šolo Jožeta Šuška pa 75 otrok letnika 1958 in 28 otrok letnika 1959. V obeh šolah se je torej vpisalo 141 otrok letnika 1958 in 50 otrok letnika 1959, ali skupaj 191 otrok. Ker bo še nekaj zamudnikov in nekaj otrok, ki bodo prvi razred ponavljali, bo prirast učencev v prvi razred verjetno nekoliko večji, kljub temu pa že ti podatki dajejo soditi, da bo potrebnih 6 prvih razredov. Letos bo končalo 8. razred na obeh šolah 130 učencev, kar pomeni, da je prirastek novih učencev večji. Tudi to opozarja, da je v Kočevju potrebno razmišljati o gradnji novega šolskega poslopja.

• Načrti za novo šolo bodo kmalu pripravljene, pa tudi loka-

cija je že določena. Ker se mnogi sprašujejo, zakaj bodo novo šolo gradili tam, kjer je vrtnarija, naj povemo vzroke za to: v neposredni bližini je dom tolesno kulture, skupaj s športnimi igrišči in drugimi objekti, ki jih bo šola uporabljala. Prostor je odmaknjen od mestnega prometa, ter dovolj velik, da se bo šola lahko tam še naprej razvijala. Bodoči šolski center se bo lahko razvijal tudi na levi breg Rince, saj ga bodo lahko s mostom povezali v celoto. Zavržiti ne gre tudi ostalih pogojev, kot so razni komunalni priključki, vodostaj Rince in drugo. Vse kaže, da se bo gradnja nove šole kmalu začela.

ko-

KRI, KI REŠUJE ŽIVLJENJA

Zadnji teden so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Pavel Golob, Franc Kralj, člana kolektiva Iskra Novo mesto; Bernard Zbačnik, Franc Bartolj, Ivan Regina, Franc Krnc, Malči Zamida, Anton Knafelje, Jože Cvetko, Anton Novak, Anton Andrejčič, Alojz Mavsar, Ivan Turk, Marica Gal, Janja Kobler, Ivica Avsec, člani kolektiva Ela Novo mesto; Alojz Zupancič, član kolektiva Elektrotelnično podjetje Novo mesto; Branko Turk, delavec iz Bršlina; Marica Dragan, gospodinja iz Golobinjeka; Ilda Gal iz Zavoda za rehabilitacijo invalidov Novo mesto; Sejfo Selimovski, vojak iz Vojne pošte 1394/2.

Tudi SGP PIONIR: večja storilnost!

Poročali smo že, da je GSP Pionir v Novem mestu tik pred 1. majem odprlo v Bršlino nov modern mizarski obrat, ki je največja obrtna delavnica na našem področju tako po svoji velikosti kot po urejenosti in opremljenosti. Danes objavljamo iz otvoritvenega govora, ki ga je ob tej priložnosti imel direktor Pionirja tovariš Ivan Kočevar, nekaj glavnih podatkov o novem objektu.

Od leta 1946 dalje je uporabljaj PIONIR mizarsko de-

lavnico na Grmu, ki je bila stara že 60 let, razvijajoča se gradbena dejavnost podjetja pa je terjala hkrati z razvojem tehnologije in mehanizacije dela nove prostore. Ostra konkurenca v tej stroki tudi sicer terja prehod na polindustrijski način izdelave stavbnega pohištva. Konec leta je Pionirjev kolektiv začel z lastnimi sredstvi graditi prostore za novo delavnico, ki je danes ponos podjetja.

Novi delavnici so odmerili kar 1405 m² zazidane površine, za deponijo in uskladiščenje lesa pa so določili 1900 m². Čista površina

obratnih prostorov (strojne delavnice z zarisovalnico, ročne delavnice, sestavljalnice, skladišča, slikarske ter plekarske delavnice) pa znaša 1170 m²; upravno-sanitarnim prostorom so namenili še posebej 138 m². Za 70 milijonov dinarjev je PIONIR dobil moderno, svetlo, prostorno in lepo delavnico, kakršne ni daleč naokoli. Ceneno gradnjo je omogočil predvsem polmontažni način gradnje po sistemu beton-siporex brez posebne stropne konstrukcije.

Tehnološki postopek se odvíja v novi delavnici na temelju premočrtnega, neprekinjenega delovnega procesa: surovina—končni izdelek. V novem obratu bodo izdelovali predvsem stavbno mizarstvo za gradbeno operativno domačega podjetja. Doslej so Pionirjevi mizarji krili komaj 40 odst. potreb po stavbnem pohištvu letos pa mora npr. podjetje zgraditi 902 stanovanj in potrebuje zato samo mizarskih uslug za 257 milijonov dinarjev. Še vedno ne bodo mogli sami izdelati vsega potrebne stavbnega pohištva, s prehodom na drugo delovno izmeno pa bodo v kratkem sposobni kriti vsa domača naročila, lahko pa

bodo delali tudi že za zunanje naročnike. — Proizvodnja v novem obratu bo tekla po načelih polindustrijske izdelave oken in vrat. Tak proizvodni proces so po zaslugi dolgoletnega vodje mizarskega obrata Alojza Koširja sprejeli že pred leti, obstaja pa v tem, da že v delavnici izdelajo tipizirana okna in vrata, ki jih tu tudi prepletkajo in zasteklijo, nato pa tik pred graditvijo nove stavbe suho montirajo na samem objektu. To pomenjuje proizvodnjo in jamči dobro kvaliteto končnega izdelka, saj izgotovijo kar 85 odst. končnega proizvoda že v mizarskem obratu.

Novi način dela bo spremenil tudi strukturo delavcev v tem obratu. Vse to bo pripomoglo, da se bo novi obrat vključil v sodobne zahteve gradbenega tržišča. Na osnovi stabilnih cen dvigati storilnost dela, vzporedno pa dosegati tudi primerne osebne dohodke — je eno izmed delovnih gesel SGP Pionir.

Direktor podjetja tov. Kočevar se je ob otvoritvi hkrati zahvalil vsem, ki so zaslužni za zgraditev novega modernega obrata, delavcem pa je zaželel v novi delavnici dobro in varno delo, kakor tudi mnogo delovnih uspehov.

Ukrep o zamrzovanju cen samo potrošniki pozdravili, med proizvajalce in trgovce pa je vrgel jabolko splošnega preplaha in nekateri so že mislili, da bo treba trgovino zapreti. Pa tega ni bilo treba, ker so posamezniki brž ugotovili, da ima tudi najdebelejši led luknje. Umislili so si vse načine, kako bi to odkritje izkoristili sebi v prid, in že se je začelo.

V prvem podjetju so na primer srajci prišli gumb več in v register napisali: nov artikel. Pripadla mu je nova

zlasti tistim, ki so za podražitev svojih izdelkov zaprosili pred 22. marcem. Trgovci so nemalokrat zastokali, ko so dobili od proizvajalcev iste artikole le za več denarja, medtem ko sami niso smeli pribiti kaj za zaslužek. Prvi in drugi so se le stežka pokorili ukrepu, večina pa se jih je. To so ugotovile tudi tržne inšpekcije, ki so jih občine poslale nadzorovat teren. Nekaj delovnih organizacij pa je kljub temu bilo neposlušnih. Šest delovnih organizacij iz dolenskih občin

LUKNJE V LEDU

Prvi odmev ukrepa o zamrzovanju cen: pomanjkanje nekaterih artiklov, šest delovnih organizacij iz dolenskih občin na zatožni klopi zaradi gospodarskih prestopkov — Inšpekcijske službe še nadalje budni nadzorniki — Izjeme za nekatere kmetijske stroje, tekstil in konfekcijo

(seveda višja) cena. V drugem podjetju so kocko margarine razpolovili v dva manjša kosa, ju posebej zavili in spet dobili nov artikel z višjo ceno. Luknje v ledu so videli tisti v proizvodnji in tisti v trgovini, le da je šlo bolj gladko proizvajalcem,

se bo moralo zagovarjati pred sodiščem zaradi prekrškov pri tej neposlušnosti, ki je registrirana kot gospodarski prestopok. Toliko prestopnikov za območje, ki ga tvori dolenska občina, pač ni veliko; da manj kršiteljev, pa se je spet treba zahvaliti budnosti, vestnosti in hitrosti oddelka za medobčinske inšpekcijske službe v Novem mestu in drugim organom v občinah.

Kakor je ukrep obetal, da bo razveselil potrošnike, pa so bili in so še potrošniki tisti, ki najbolj občutijo posledice zamrzovanja cen. Trgovci so nenadoma prenehali sprejemati blago, ki mu niso smeli pribiti »zadostne« marže, zato je posameznih artiklov pričelo zmanjkovati. V Novem mestu tako nekaj časa ni bilo moči dobiti gorilnega plina butana, ki ga NOVOTEHNI dobavlja INZ iz Zagreba. Novomeško podjetje je plin prenehalo kupovati, ko je INZ podražila butan od 63 na 80 dinarjev. Veliko je pomanjkanje brzoparnikov, svinčenih odtočnih cevi, sifonov, konjskih podkev, emajliranih štedilnikov tovarne PLAMEN iz Slavonske Požege, pralnih sredstev in podobnega. V prodajalnah je nenadoma zmanjkalo marmelade, čajnega masla in čajne margarine, paradiznika, skratka živili, ki se najbolj prodajajo. Najbolj občutno je pomanjkanje gradbenih materialov kot profilnega betonskega železa, stekla in pločevin. Prikrajšani so tudi kmetovalci, ker trgovine nimajo motik, lopat, vil, sekir, kos in drugih orodij.

Seveda ne gre vse krivde zvaliti samo na trgovine, ki se bodo morale zdaj bolj potruditi in artikole nabavljati od proizvajalcev in manj od grosistov, ampak tudi na splošne razmere, ki posameznim proizvodnim dejavnostim niso ravno preveč naklonjene. Tudi ni rečeno, da vseh artiklov povsod ni; večinoma je tako, da v tej prodajalni ni enega, v drugi spet drugega artikla, vendar potrošnik lahko blago kljub temu dobi. V novomeški občini je glede ustalitve cen obveljalo načelo, da se cene ravnajo po večini. Se pravi, da obvelja cena, ki jo imajo enaki artikli v večini prodajaln. Po odloku Zveznega zavoda za cene so dovoljene tudi izjeme. Velja, da se lahko podražijo kmetijski stroji, reprodukcijski materiali in podobno, če so to novi artikli. Prav tako se lahko podražijo bombažni, volneni, svileni, sintetični, konfekcijski in trikotni izdelki, če ustrezajo določilom za nove artikole. Na splošno pa velja, da se morajo zmanjšati marže v trgovini, tako da absolutni znesek za novi artikel ni bistveno večji od prejšnje cene, od cene, ki je veljala pred 22. marcem.

PISMA UREDNIŠTVU

KAM PO ŠOLI?

Tovariš urednik!

30. marca je pod tem naslovom načel tovariš Maks Plohl iz Trebnjega v Delu problem kmetijstva. V sestavku ugotavlja, da mladina beži s posestev v tovarno, na podeželju pa nam manjka delavcev tako v družbenem, kot tudi v zasebnem kmetijstvu. Med drugim navaja primer delavca, ki je v tovarni zaslužil 23.700 din na mesec, pa se je nato vrnil nazaj na posestvo in začel rediti kokoši. Zaslužek se mu pri 10-urnem delavniku povečal najprej na 95.000 din, pozneje pa na 120.000 din na mesec. Tovariš Plohl ugotavlja, da na zasebnih kmetijah ni specializacije in da bi morali gojiti le tiste kulture, ki so donosne.

K njegovim mislim bi rad dodal še nekaj svojih. Vprašujem se, kdo je dolžan naše hribovske kmetijstvo spraviti v pravi tir, če ne kmetijske zadruge? Zadruge imajo že precej strokovnjakov. Kmečke ljudi, ki so zakoreninjeni v stoletni način gospodarjenja in sami ne bodo našli nove poti, je treba premakniti. Treba bo iti med nje in jim dopovedati, naj opuste sejanje rži in pšenice, ki jim vračata le seme. Tudi koruze se v risjih legah ne sploščajo gojiti, ker ne dozori. Vsi pogoji pa so za sejanje semenskega krompirja, ki gre vedno v denar. Ravno tako ugodne, če ne še boljše pogoje imajo za živinorejo. Tam, kjer so doslej sejali rž in pšenico (klase ima takšne kot obad), naj bi posejali deteljo in travne mešanice. Pridelali bi toliko krmne, da bi lahko redili še enkrat več živine. Obenem naj bi sejali tudi krmne rastline, saj repa, pesa in korenje v teh nretilih dobro uspevajo. Imajo torej tudi možnosti za sejnje-rejo.

Hribovske kmetije sami pač ne bodo spoznali, da je treba nedonosne kulture opustiti ter se oprijeti tistih, ki bodo dajale več dohodka. To je dolžnost kmetijskih zadrug in zadruga naj pošljejo v te predele strokovnjake, ki bodo ljudem na poljuden način obrazložili, da je za njih boljše, če bodo gospodarili po novem načinu. V vsaki vasi je treba pridobiti vsaj enega kmeta, ki bi začel kmetovati po novem, to je, ukvarjati se z živinorejo in s sajenjem semenskega krompirja. Ko bodo sosedje videli uspeh, ga bodo posnemali toliko rajše, ker se bodo prepričali, da se da z manj truda več dojeti in več pridelati.

Kot sem že rekel, bi bila dolžnost kmetijskih zadrug, da urednijo takšne spremembe. Njihovi strokovnjaki, ki mnogokrat sede v pisarnah ter se mučijo z birokracijo, naj bi šli rajše med ljudi, lejer bi po vaseh sklicevali sestanke ter ljudem potasnjevali, kako je treba danes gospodariti, da boš z manj

truda in z manjšimi stroški več zaslužil. Prvo leto prav gotovo ne bo veliko uspehov, toda led bo prebit. Tudi mi se moramo namreč vprašati, kot vprašuje tovariš Plohl, kam s kmečko mladino, ko bodo po družbenih posestvih proizvodnjo mehanizirali in ko bodo tovarne natrpale? Zategadelj moramo našo mladino zaposliti doma. Zaposliti pa jo moramo tako, da se ne bo čutila zapostavljena in manjvredno, ampak da bo lahko s ponosom rekla: »Tudi na kmetiji smo proizvajalci, ki nismo nič manj vredni, kot vi, tovarniški delavci!« In če bo mladina videla, da ima bodočnost tudi na zemlji, ne bo šla v tovarne in v mesta. Tega bi se morale zavedati predvsem kmetijske zadruge!

JOZE SKETA
Podbočje

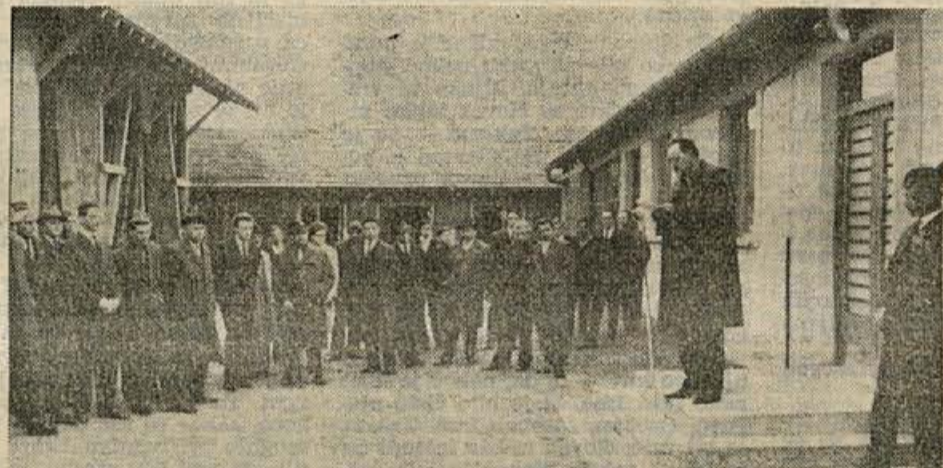
Žaljiv dogodek

Tovariš urednik!

Hudo mi je, ko moram obvestiti javnost, kako sem bil pred dnevi prizadet na moji časti. Zgodilo se mi je tole: 3. maja ob 8. uri zjutraj sem šel od Franca Medletra domov in sem ob tej priložnosti srečal Ivana Gorjanca iz Dol. Suhadola 18. Lepo sem ga ogovoril in ga vprašal, kje je že bil, na to vprašanje pa sem dobil umazan in grd odgovor; Gorjanec me je nesramno ozmerjal kot Primorca, pri tem pa je še potegnil nož iz žepa, ga odprl in me še enkrat užalil z umazanimi besedami, ki jih nočem ponavljati. Ves začuden sem ga vprašal, kaj smo mu Primorci naredili, nakar je znova odgovoril z umazano psovko in z grožnjo. Žaljivih opazk o Primorcih ni bilo nato ne konca ne kraja.

Mocno me boli, da me je Gorjanec tako grdo žalil. Tudi nekateri drugi, k sreči le posamezniki iz Suhadola, so me že žalili kot »pritepenca, primorskega lenuha, požrešneža« in podobno. Tako govorjenje je vredno graje in obsodbe, saj smo Primorci zelo trpeli pod fašisti že od leta 1918 naprej. Za osvoboditev domovine smo donesli lep delež in ni bilo malo Primorcev v partizanih, ki so padli za svobodo, mnogi od teh celo v notranjosti Dolenske. Pred upokojitvijo sem delal v novomeški občini in sem nato tu tudi ostal kot zaveden državljani SFRJ. Pristojne organe moram s tem pismom javno prositi za pomoč, da bi ukrotili take objestneže kot je Ivan Gorjanec. Sodišče in javno toilstvo prosim, da takemu grdemu in nespodobnemu zmerjanju enkrat za vedno naredi konec. Zaskrbljen sem, ker mi je Gorjanec z grdimi, zmerjajočimi besedami grozil, da mi bo zažgal hišo z bencinom, če me ne bo celo ubil.

ALOJZ ERZEN
Brusnice

Direktor SGP PIONIR tovariš Ivan Kočevar odpira novi mizarski obrat v sklopu sedeža podjetja v Bršlinu

Lepa hvala za tako »plemstvo«!

Nekdanji otoški »grofič«, 26-letni Mario Lois Villavicenzio-Margheri, je bil obsojen na poldrugo leto zapora, ker je v štirih letih ogoljufal nekega nemškega grofa iz pokrajine Schleswig-Holstein za milijon nemških mark — Nemški plemenitaš je 107-krat posodil mlademu vetrogončiču denar, ne da bi dobil vrnjeno vsaj eno marko...

Neodvisni dunajski dnevnik »Neues Oesterreich« je v svoji nedeljski številki z dne 4. aprila 1965 objavil članek »Dunajčan ogoljufal nemškega grofa za milijon mark« s podnaslovom »Poldrugo leto (zapora) za potomca stare slovenske plemiške hiše«. V članku poroča, kako je šestindvajsetletni Mario Lois Villavicenzio Margheri v štirinajstnem razdobju 1960-1964 izvajal s »posojilja od grofa Gerda Casparja v Rantzau iz stare holštajnske plemiške hiše, nad en milijon nemških mark in tako pripravil grofa, da je moral prodati svoj dedni rodbinski grad. Zaradi tega je bil mladi grofič pred sodiščem v kraju Bad-Segeberg na Holštajnskem obsojen na poldrugo leto zapora. Nič nas ne bi zanimalo počenjanje članov grofovskih hiš daleč na tujem, če ne bi dunajski dnevnik nekako namigoval, da je mladi goljufni izkoriščaev iz »stare slovenske plemiške hiše«. Očitno gre tu za enega izmed obeh sinov zadnjega lastnika grada Otočec Karla Villavicenzio-Margheri, ki se ga starejši meščani in okoljani prav dobro spominjajo. Niti Villavicenziji niti Margheri

herji niso slovenskega rodu, še manj pa »stara plemiška hiša« na Slovenskem! Bivši otoški »grofič« Karl Villavicenzio je potomec neke plemiške rodbine verjetno iz nekdanje goriško-gradišanskega področja, ki ga je zadnja otoška grofica Rodriga Margheri posinovila in mu zapustila grofovski naslov. Pa tudi grofovski rodbina Margheri se je v naše kraje priselila šele v začetku prejšnjega stoletja in okoli 1850 leta kupila gradova Stari grad in Otočec.

Z obema rodbinama nimamo Slovenci torej nič opraviti razen v toliko, da je bil delikventov oče v letih pred sovražno okupacijo hud hiterlijaneec in petokolonaš, v

prvem letu okupacije pa tudi mož, s katerim bi kot vojnim zločincem najbrže imelo opravka sodišče. Zato je mož s svojo družino že maja 1942 prebegnil na nemško okupacijsko področje in po vojni tudi v Avstriji ostal, ne pa, da bi se tja moral preseliti šele po vojni, ko mu je naša oblast zaplenila premoženje, kot piše omenjeni dunajski dnevnik v istem članku.

Prav bi bilo, da bi naše diplomatsko predstavništvo v Avstriji dunajski dnevnik podučilo, da z rodbino nekdanjih otoških grofov in grofičev, še manj pa z njihovim »nadebudnim« podmladkom Slovenci nimamo in nočemo imeti nobenega opravka.

Človek, ki »ga še ni...«

75 let stari Ivan Kežman iz Gaberja pri Dobovi, rojen na Malem Obrežu, se bo po osebni izkaznici F0368755, reg. št. 3445, rodil šele 5. septembra 1990. Prav gotovo bo ena najzanimivejših osebnosti na prehodu dveh tisočletij. Želimo mu, da bi se res prerodil in da bi bil čez 25 let vesel, dobre volje in nasmejan — saj bo šele takrat začela veljati njegova sedanja osebna izkaznica...

Siegfried stoji tam brez črnega jopiča, z rokami uprtimi v bok. Čudno. V svoji beli srajci je še strašnejši kot v črni SS-ovski sukni. Ob njegovih nogah kleči Nemka. Harry sliši — in ne sliši. Pogovarjata se — Siegfried in ona, ona in Siegfried. Zakaj neki govorita o njem? Kaj naj se pogovarjata o jetniku, ki ga bodo zdaj zdaj vrgli na tovornjak? Pa vendar ve, da se pogovarjata o njem. Sliši. Vidi. Strmita prav tako, kakor strmijo trinadstropni pogradi, prav tako, kakor strmijo lobanje v tovornjaku.

»Prosim, vzemi ga tja,« pijano prosi ženski glas. »Storila bom vse, kar želiš, Siegfried.«

Na Siegfriedovi zaponki na pasu je orel z raztegnjenimi krili preko kljukastega križa. Tak je, kakor gestapovski žig na delavski izkaznici

lo. Danes bo najbrž krompir v oblicah. Kaj dela tukaj Spitzova klop za bičanje? Siegfried ga vleče. Z divjimi očmi zija vanj s kuhinjske stene Hitler: Kaj dela Žid v nemški kuhinji? Ubijte ga! Ubijte ga! Ubijte ga!... »O, najsvetejši!« javka pijana Nemka in odpira druga kuhinjska vrata. Kuharica mirno stoji ob kadečih se kotlih in se sploh ne ozre. Kakor da se ne bi bilo zgodilo nič posebnega. Trenutki se združujejo. Jeklena veriga. Brez vrzeli. Močan slap. Kaplja se preliva v kapljo. Neskončnost in hip se stapljata v eno. Začetek in konec se stekata k isti točki. To je nema lutkovna predstava o življenju in smrti; nekdo poveljuje tvojim gibom; nekdo te vleče za rokav, nekdo govori namesto tebe. A življe-

Stal je notri ob vratih kakor na pragu med težkimi sanjami in prebujajočo se blaznostjo. Nemška kasarna! Zdaj je v njej. Otipljivo lahko čuti misli, ki se prehitvevajo in prekopicujejo po njegovem duhu. Prizor draži njegove možgane, da se mu meša. Počuti se kot človek, ki prvič stoji na glavi in vidi, kako rastejo hiše od zgoraj navzdol in kako se strehe dotikajo neba spodaj. Ne more biti tukaj — pa vendar je. Njegove oči to jasno vidijo. Tukaj so divji, pijani glasovi. Še tam, v bolniškem oddelku, jih je bil slišal. Zdaj jih lahko vidi. Razprta usta. Ne sliši krikov, temveč jih vidi. Približuje se mu. Stoji med njimi in se ugreza, ugreza vanje. Ne more več najti samega sebe. Ne more se več čutiti. V visečem zraku ga samo belina njegove halje spominja, da je telesno tukaj. In ko se spominja, se njegova podzavest skrči zaradi grozljivosti tega prizora: glasovi iz nemške kasarne. O... o... zbežati mora in se skriti na temnem pogradu v tretjem nadstropju. V taborišču Sakrau so se Nemci polastili židovskega starešine in ga zvelikli v svoje bivališče. Ko so se jetniki vrnili z Baustelle, so ga našli v neki baraki mrtvega, golega, njegovo telo je bilo čudno podpluto. Kaj dela on sam tukaj? Kako je prišel sem?

Vreščanje v norišnici. Možganske blodnje. Gluha praznina. Nihče ga ni niti opazil. Nemka še vedno kleči ob njegovih nogah. Norišnica preglušuje njeno blebetanje. Za znižanimi rumenimi sencami se steguje na oknih sonce. Vse je zatohlo od te zgoščene rumene svetlobe. Steklenice — prazne, na pol prazne, prevrnjene in razmetane — se valjajo po tleh med zvijajočimi se nagimi telesi moških in žensk, ki stokajo in pijano sopejo. Nihče ga ne opazi. Nihče se ne zmeni zanj. Nihče se ne začudi: Kaj dela tu zdravnik v svoji beli halji? Vse mr-goli, se zvija, pa je vendar nepremično, mirno kakor težka rumena svetloba. Tu je vse naravno. Največji nesmisel je najtreznejša stvarnost. Tu se vse dogaja, vse je mogoče, kakor se vse dogaja in je vse mogoče pri bolniku. Smrt in življenje sta pod isto streho. Iz istih steklenic pijejo kri in vino. »Mrhovišče« in SS-ovske sobe so eno. Ni mej. Ni pregraj. Spodaj je jetniška baraka; zgoraj SS-ovske sobe. Jetniška baraka — kakor vinska klet pod nemško kasarno. Ustvarjeni sta druga za drugo. Druga druga dopolnjujeta. Klet in salon se tukaj srečujeta kakor vinske steklenice na bogatnovi mizi.

Maček drži na kolnih neko žensko. Stoka in ječi vanjo. Njegova zijajoča usta so podobna temni brezzobi luknji. Njegove oči škilijo kot v bolečini. Črni brki mu visijo ob ustih in razširjajo črmino ustne

Maček danes ne dela na Baustelle. Danes bo njegova beležnica počivala. Klop za bičanje stoji brezdelno v kuhinji. Kaj dela klop v kuhinji? Maček se hoče zagristi v žensko telo, pa nima zob. Obrača oči in predirljivo stoka v gosti rumeni zrak.

Kaj dela on, Harry v nemški kasarni? Kako je prišel sem? Nihče se ne začudi. Kakor da bi bilo povsem naravno, čisto pametno dejstvo, da stoji tukaj. Tukaj je vse pametno. Tukaj ni slabosti, ni dvomov. Tukaj je kaos; rumena mešanica golote in steklenic na tleh. »Siegfried, prosim, vzemi ga s seboj.« To je orgija zvokov, ki zaradi svoje tišine gluši; jok, ki je smeh. Mladega židovskega starešino v Sakrau so vrgli v barako — mrtvega, s podplutbami po vsem telesu. Kaj so mu storili? Kaj mu bo storil zdaj Siegfried? Kako je prišel sem? Prevrnjena miza moli svoje štiri noge v rumeni zrak. Steklenice in golota. Ne more se spomniti. Išče se, a se ne more najti. Nemška kasarna! Kaj se bo zgodilo z njim? Nemka se naceja iz polne steklenice. Stegnjena je na tleh pred njim in poskuša vstati, da bi spet pokleknila k njegovim nogam, pa ne more. »Pojdi, doktor!« Po teh besedah je Siegfried odšel v sosednjo sobo. Bržkone bo vsak čas zunaj. Skozi odprta vrata gleda s stene sosednje sobe Hitler. Rame mu pokriva rjavi ovratnik. Za njim se kopčijo temni oblaki. Slika je ognjeno rdeča in rjava. Kakor da bi se bil visoko vzdignil skozi ognjeno nevihto. Kraki kljukastega križa na Hitlerjevem rokavu se večajo in večajo. Preveza je rdeča. Vse se spreminja v rdečo. Morje ognjeno rdeče barve. In na sredi se vrtijo kraki kljukastega križa kakor lopatice mlina na veter. »Kaj je Hitler?« Kmalu ga bodo Nemci poklicali pred sodni stol v delavnicah Gutsteinove semenarne. Pokleknil je skupaj z vsemi Židi iz Metropolija. Vsak čas ga bodo poklicali iz klečeče množice. Vprašali ga bodo: »Kaj je Hitler?«

Iz kota se je dvignila gola ženska. Premikala se je kakor mesečna. Zavese so zastirale sonce kakor zapira zver s svojim svetlim, rumenim kožuhom pot sončnim žarkom. Vse je oblivala rumena svetloba. Kaj je tista praska med ženskimi prsmi? Črke so plesale pred njegovimi očmi. Na noben način jih ni mogel urediti. Številke pod njimi so skakale med črke in se pomešale z njimi. Nemka je pijano hropela in se še vedno trudila, da bi obljela njegove noge. Prevrnjena miza mu je zaplesala pred očmi kakor kraki kljukastega križa na rumenem traku. Zennine modre oči so ga zbudile v možgane. Kako so prišle te oči sem? Od kod so naenkrat priplavale? Kaj delajo Danijeline modre oči v tem prostoru?

KA-CETNIK 135633

baraka s punčkami

v Schwecherjevi delavnici. Kraki kljukastega križa so bolj grozljivi od stisnjenih pesti na Siegfriedovih bokih. Harryja je spreletel srh. Kljukasti križ...

»Pojdi, doktor!«

Siegfried ga je potegnil. Trinadstropni pogradi so se umaknili nazaj. Harry hodi, vendar čuti, da stoji. Nemka ga potiska od zadaj in pijano stoka. Glava Zanvila iz Lublina se vleče za SS-ovskim šoferjem kakor bingljajoča glava ubite ptice, a Harry jasno vidi, da to ni Zanvilova, temveč njegova. Kljukasti križ. Prvič ga je videl tisto jutro, ko so prišli Nemci v Metropoli in nagnali vse Žide v delavnice Bratov Gutsteinov. Po vrsti so jih klicali k mizi. Na rdeči zastavi so bili kraki kljukastega križa kot velikanska rokavica, povaljana v mlaki krvi.

»Kaj je Hitler?« so spraševali Nemci.

Kri je brizgnila iz trpinčenega Žida. Kraki kljukastega križa so se vrteli na rdeči nemški zastavi kot rezilo velikanskega sekača za meso.

»Kaj je Hitler?«

Ženska ga je ljubkovala: »O, najsvetejši!« in se cmerila v njegovo uho, pijana, na pol gola. Zrak okoli nje se je zgostil in on je bil pritrjen nanj. Pogradi so izginjali kakor odhajajoči tovornjak. Tam, kjer je prej stal tovornjak, je ostala samo glodajoča, skeleča dnevna svetloba. Kuhinjska vrata so ga pogoltnila kakor malo prej svetloba na zbornem mestu tovorni avto. Stara Volksdeutsche kuharica je stala ob štedilniku z zavihanimi rokavi. Iz kotlov se je kadi-

nje okoli tebe je nerazločno, neresnično.

Nemško ozemlje. Tukaj, tukaj je njihovo območje. Tukaj živijo. To je pot, ki vodi v nemško kasarno. Prehod. Veža s stopniščem. Čista, jasna, hladna kakor rezilo mesarjeve sekire.

Ze dolgo je tega, odkar je pozabil, da so bile na svetu nekoč stopnice, lesena ograja, kljuke in vrata, za katerimi se človek lahko zaklene, da je sam. Zaklene — pa je vendar svoboden. Ze zdavnaj je pozabil — čeprav je v tistem drugem svetu on sam nešteto krat šel gor in dol po stopnicah, stopal in izstopal skozi takšna vrata, kadarkoli se mu je zahotelo. Niso ga peljali. Niso ga vlekli. Tam so imela vsaka vrata ploščico. Tudi na vratih njegove hiše je bila ploščica. Bronasta ploščica, kamor je bilo vrezano njegovo ime — o, da, nekoč je imel neko ime. Ime, ki je bilo čisto njegovo. Osebnost, zasebno ime. Takrat je bil vsak človek nekdo in tudi on je bil — nekdo. Nekoč je bila »veža in stopnišče«. Samo — VEŽA IN STOPNIŠČE. Zdaj je vse SS-ovsko! Stopnice — SS-ovske. Kakor da bi bile oblečene v črni SS-ovski jopič; železna ograja s kljukastim križem na sredi. Stopnice — ne take, po katerih ni stopal sam, temveč take, ki te same vodijo — kakor SS-ovec. Kam te vodijo te stopnice? Kam odhaja tovornjak, kadar zapusti taborišče? Kam bo odpeljal? Kam ga peljejo zdaj? Ze spet ga vodijo. Kolikokrat ga bodo še takole vodili? Kaj je na tistem mestu, kamor ga peljejo?

Polastil se ga je občutek, da pri-

A pogledoval je večkrat nekako nemirno na debelo uro, ki jo je nosil ob težki srebrni verižici, ter potem nazival druge, da bo treba odriniti. Mudilo se je možu in navdajala ga je neka skrivna skrb, da bi v zadnjem trenutku utegnilo še vse izpodleteti. Tudi to mu je bilo silo neprijetno, ko Brnotovega Gotarda ni ugledal med prišleci. Pravi sin njegov Andrej, šibek dijak, bil je tudi tu in pohajal je med svati; nihče ni mogel reči, je li vesel očetove ženitve ali ne.

Ko je Miklavž vnovič stopil iz veže na dvor, hoteč opozoriti starešino, da čas poteka, potipal ga je nekdo po rami; ozrl se, ugleda ženin poleg sebe v neprijetni lokavi smehljaj raztegnjeno lice — Klاندrovo.

»Kaj hočeš tu, danes?« vprašal je nejevoljno.

»Vem, da me nisi vesel in da me nisi vabil! Ali v gosti sem vendarle prišel! Tvoj denar ima prekleto malo teka, lačen in žejen sem, in danes bo tu prilika zamujeno popraviti! Nič se me ne sramuj, saj ne bom sedel med svate, če me ne boš klical; tu dol v veži bom ostal! Če me pa gor pokličeš — he, he, bom pa tudi ubogal — he, he!«

Ženin ni odgovoril ničesar, a pogled, s katerim je premeril razcapanega mešetarja, govoril je tem jasneje, pa le Klандru na veselje.

»Lej ga no, kaj me bo snedel, kaj li?« rogal se je skoro na glas.

»V vežo sedi!« velel je krčmar, ki je komaj dušil jezo in skrb.

Oni se je zlobno namuznil, a vendar molče ubogal.

Vtem je vso pozornost zunaj sedečih svatov vzbudil voz, ki je prihajal od dolenje strani in zavil na Topoliščakovo dvorišče. Vsem možem znanj gospodje so stopali z njega, debeli okrajni sodnik z zdravnikom in pisarjem.

Miklavž jim je hitel naproti, a čim bliže jim je

Janko Kersnik: 23 TESTAMENTI

prihajal, tem bolj mu je zastajal korak.

»Kaj ko bi bili prišli zaradi Tomaža?« Ta nemirna misel mu je prišla.

»Oh, vi se ženite, gospod Topoliščak,« klical je sodnik, »to je lepo, to je lepo! Nerodno smo prišli, pa saj ne boste zamerili starim znancom; pot smo imeli, nujen pot, in ni drugače, da se tu okrepčamo!«

Krčmar je pritrjeval, kako ga veseli ta pohod.

»I, kaj ste pa vendar imeli — gospodje?« vprašal je naposled, kajti ni si mogel kaj, da ne bi tega znil.

»Oh, neumnost, neumnost, nesreča! Tisti vaš Tomaž. Zvedeli smo, da so ga našli ubitega — kaj li, in morali smo sem. Toda sedaj smo videli, da je le nesreča — nesreča! Pa uradne reči — gospod Topoliščak, te so prve, in zato smo morali semkaj. Sedaj bomo pa pisali — da ni nič! In potem odrinemo, danes vas je preveč in mi vas ne smemo motiti.«

»Oh, zakaj? Ne, ne, danes morate pri nas ostati, gospod sodnik,« silil je starešina, ki je bil pristopil, in tudi stari Brnot se je oglasil. Miklavžu pa so le zvezele sodnikove besede; »da ni nič, prav nič — le nesreča!« po ušesih.

»Bomo videli, bomo videli! Najprej pa uradno, to je prav! Gospod doktor, vi boste narekovali zapisnik!«

Zdravnik je odšel s pisarjem v hišo, sodnik pa je ostal med svati. Krčmar je onima odprl prazno sobo v gorenjem delu hiše, potem pa je postal nekoliko

trenutkov na mostovžu, tiščal roki v žepu in zažvižgal nekolikokrat potihoma predse.

»S Tomažem gre dobro! Tudi če okreva, verjel mu ne bo nihče! Pijan je bil in padel je po stopnicah! Vendar ta — testament! Kaj, ko bi ne stalo v njem, kar mi je povedal oni tujec?«

Miklavž res še ni bil prečital onega uplenjenega pisma. Zaklenil ga je bil v omaro, ali dotaknil se ga ni; do danes je bil uverjen, da je tujec tedaj resnico govoril, in nekov čuden, skriven stud mu je branil ga vzeti v roke in čitati. A sedaj je vendar hitel ponj in ga raztegnil. Tu je v istini stalo, da deduje Metka vse tujčevo imetje.

»Torej vendar, vendar!« šepetal je Miklavž zadovoljno. Ali druga skrb se ga je lotila v tem trenutku.

»Kaj, ko bi pa to ne bilo veljavno?«

Mrzel pot mu je lezel po čelu. Toda vtem je že udaril s pestjo ob omaro ter dejal polglasno: »Sodnika povprašam; danes je prilika!«

Malo hipov pozneje je bil že sam s sodnikom v svoji sobi in ta je čital tujčev testament. Storil je rad uslugo Miklavžu, saj mu jih je ta dvojno vračal.

»Brnotova Metka bo podedovala vse imetje tega moža — tako stoji tu zapisano,« dejal je sodnik, prečitavši prve vrstice. »Hej, prijatelj, je li bil to oni tujec, ki je pri vas umrl?«

»Seveda, sedaj šele sem našel ta papir. Iz tiste suknje je moral pasti — saj mi je pravil tujec, da ima testament v eni suknji!« hitel je Miklavž.

»Čudno, čudno!« godrnjal je sodnik. »Pa — stojte — aha!« vzklikne preobrnivši prvi list pole, na katero je bila pisana oporoka. »To ni pravi testament — haha — kdo pa vas ima za norca — to je le izpisek — prepis, ki ni črvicega oreha vredni! Kje pa je pravo pismo?«

SPOŠTUJMO SLOVENŠČINO!

Glavni odbor SZDL Slovenije je pred dnevi razposlal vsem organizacijam o iskovalce lepega večera. Dovenije pismo, katerega pomen je predvsem praktičen. V pismu gre namreč za problematiko našega slovenskega jezika kot izredno pomembnega činitelja ne samo v kulturnem, temveč tudi v političnem in gospodarskem življenju. V pismu je med drugim rečeno:

Nedvomno je res, da si moramo vsi zelo odločno in domišljeno prizadevati za skladnejši družbeni razvoj, torej za takšno družbeno usmerjenost, ki bo pri osnovni delitvi ustvarjenih sredstev spreminjala razmerje med drugim v prid prosvetnim in kulturnim dejavnostim. Vendar pa prav tako drži, da smo v preteklosti ob drugih nalogah izgubljali in da tudi še dandanes marsikdaj izgublamo občutek za takšne vrednote, ki niso ne-

posredno odvisne od danih materialnih sredstev, pomenu pa dragocene prvine nacionalne kulture, zrasle v zgodovinskih okoliščinah naše narodne preteklosti.

V preteklosti, zlasti pa dandanes, je v našem javnem življenju čedalje več primerov nerazumevanja in nepravilne rabe slovenščine. V tisku, na televiziji, v dopisih, tehničnih navodilih gospodarskih organizacij, v javnih obvestilih, v filmskih napisih, na javnih zborih in drugih prireditvah pogosto bemo in poslušamo popačen jezik ali pa namesto slovenščine druge jezike tudi tam, kjer to ni niti najmanj potrebno. Mnoge delovne organizacije iz drugih republik na primer že tiskajo razna navodila in propagandne priloge v jezikih vseh narodov Jugoslavije, medtem ko precej naših podjetij iz »komercialnih« razlogov pošilja na trg svoje izdelke z označbami in navodili le v enem izmed teh jezikov, to je v srbohrvaščini.

Takšno nepravilno in škodljivo prakso je že ostro kritiziralo veliko naših občanov in organizacij, ki se v tisku in drugače zavzemajo za dosledno in pravilno rabo slovenščine v javnosti. Nikakršnega dvoma ni, da lahko odpravimo takšne površnosti in malomarnosti sami, da je to stvar vseh vodstev družbenih organizacij, organov samoupravljanja v delovnih organizacijah, še posebej izobraževalnih, vsakega proizvajalca in vsakega občana. Načel-

no so bila namreč osnovna vprašanja glede rabe jezika v republiški skupnosti in v skupnosti jugoslovanskih narodov urejena, gre le za uresničevanje pravic in dolžnosti, ki izvirajo iz republiške in zvezne ustave ter za poglobljen in demokratičen odnos do soobčana, ki mu mora biti jezik nacionalna in kulturna vrednota.

Dolžnost vodstev in organizacij Socialistične zveze je, da v okviru svoje dejavnosti pogledajo, kaj se godi s slovenščino. Njihova naloga naj bo sistematično spremljati nepravilne in nedosledne rabe slovenščine v imenih podjetij, izdelkih, v dopisih ipd.; podpro in spodbujajo naj pozitivna prizadevanja ter v osebnih in širših stikih z različnimi organizacijami in posamezniki odločno pomagajo zboljševati odnos do jezika. Pri tem naj ne prezro, da gre za najrazličnejša vprašanja: za kakovost jezikovnega in drugega pouka v šolah, za vzgojo vzgojiteljev, za razvijanje poslušala za lep jezik pri izobraževalnih vseh strok in končno za samoupravne odločitve v delovnih skupnostih.

Še posebej pa naj organizacije Socialistične zveze prevzamejo skrb in odgovornost za razvijanje slovenskega političnega izrazoslovja, za čim višjo kulturo govornice in pisane politične besede.

Ob takšnem odnosu do lastnega jezika bomo znali z vsem spoštovanjem obravnavati tudi jezike drugih narodov.

Matiček in njegova igralska družina so v petek, 7. maja zvečer, na slavnostni premieri zasuli gledalce v dvorani novomeškega doma kulture s cvetjem. Tako so počastili lepo obletnico: osvoboditev Novega mesta. Igralska družina novomeške gimnazije se je izkazala vredne svetlih tradicij tega vzgojnega zavoda in je požela za svoje delo navdušeno, a zaslužno pohvalo Novomeščanov in Novega mesta!

Aplavz za Maticka

Eno izmed prijetnih presenečenj jubilejnega leta v Novem mestu je prav gotovo zelo razgibano kulturno življenje zadnjih tednov in mesecev. Zgodilo se, da je kdaj v enem tednu toliko prireditev, da se človek že kar težko odloči, kaj bo obiskal in kaj izpustil. V tem pisanem programu izstopa premiera in ponovitev prisrčne Linhartove komedije v petih dejanjih »Ta veselil dan ali Maticek se ženi«.

Maticka so nam minuli petek zaigrali na deskah novomeškega odra člani gimnazijske dramske skupine KUD Oton Zupančič in ga v ponedeljek zvečer že ponovili v Črnomlju in sinoči še enkrat v Novem mestu, tokrat kot tekmovalci v okviru letošnje medobčinske dolenjske kulturne revije. Bili smo veseli njihovega presenečenja — zakaj Maticek v izvedbi mladih igralcev KUD Oton Zupančič je presenečenje! Iz srca smo jim ploskali na premieri in po njej za razgibano, živahno napeto igro, za posrečeno postavljeno in včasih že kar močno zaigrane posamezne like — zlasti naj velja zapisana ugotovitev za igro barona in njegove žene, pa Maticka in Nežke — kot za cvetje, ki so ga pred prvo sliko raztrosili po dvorani med hvaležne obisovalce lepega večera. Domiselno predstavljeno komedijo, ki je izluščila in pravilno poudarila tiste značilne Linhartove »prevratne misli«, o katerih je pred predstavo tako kleno spregovoril ravnatelj Dolenjskega muzeja profesor Janko Jarc, je režirala Alenka Bole-Vrabčeva, ki se je s tem hkrati predstavila Novomeščanom kot vsestransko sposoben gledališki delavec. Njej so hvaležni mladi igralci, da je marsikomu izmed njih omogočila prve odrske korake, da jih je spodbujala in znala netiti v njih pravi ogenj, s katerim so speljali nelahko delo. V spominu nam bo ostala igra barona Nalet-

la (Jože Smodej) in že kar dvorjanski nastop njegove soproge Rozalke (Melita Zuzek); veseli smo, ko se spominimo Maticka, ker je bil pristen in iskren, pravi »list naše gore« (France Može), pa iskrive, hudomušno nagajive pretkanke Nežke (Slava Podražaj), med katerimi bi našli mnogo igralskega talenta. Skoraj nič niso zaostajali za temi študent Tonček (Cveta Guček), advokat Zmešnjava (Braze Pajčič), ki je bil pose-

no odličen v maski in nastopu, pa kancelir Žužek (Tine Pavlin) in skoraj rojeni humorist Budalo (Braco Smrečnik). Prikupna igra Jerice (Mojca Penca) in nastop lakaja Jake (Andrej Perko) ter vrtnarja Gašperja (Andrej Dežman) je dopolnila seznam nastopajočih, katerim so se pridružili še nekateri »fantiči in dekličice« — vse to je sestavljalo lepo ubrano mlado gledališko družinico, o kateri pred meseci ni še nihče skoraj nič vedel.

Mirna, preprosta scena, ki pa učinkuje dovolj prepričljivo, je delo Bože Podrags, medtem ko je glasbene vložke oskrbel Jože Dobovšek, mentor mladih igralcev pa je bil prof. Marjan Dobovšek.

Vemo, da čakajo mlade igralce v prihodnjih tednih šolske dolžnosti in izpiti — a vendar: veseli jih bomo pozdravili na odru (bodisi v Novem mestu in še kje drugje), saj jih mnogi doslej še niso mogli videti in slišati, pa bi jim radi prisrčno in hvaležno zaploskali, kot smo jim na premieri in v ponedeljek zvečer v Črnomlju. Zares: aplavz za Maticka in njegove nam je prišel iz srca. Tg.

Dva prispevka znanstvene narave

Gre za knjižici: Rajko Jamnik »Elementi teorije informacije« in Ivan Vidav »Številna in matematične teorije«, ki ju je za Društvo matematikov in fizikov SRS izdala Mladinska knjiga. Deli sta izšli v zbirki Sigma. Jamnik je zastavil pero na področju najmlajše veje matematike, teorije informacije, ki je stara komaj petnajst let. V tem delu se je pisec predvsem ustavljal pri verjetnostnem računu in obrazložil nekaj najvažnejših pojmov iz teorije informacije. O matematičnih teorijah, strukturi, aksiomatični in podolnem govori knjiga Ivana Vidava »Številna in matematične teorije«, s katero se je pisec pridružil Niku Prijateljju in drugim teoretikom, ki so podobna vprašanja obrazlagali iz drugih zornih kotov.

Zanimiva razstava knjig v Ljubljani

Včeraj je bila v Ljubljani svečano odprta razstava, ki jo je priredila domača založba Mladinska knjiga skupno z Oxford university press, založniško dejavnostjo iz Londona.

Razstava je odprta v prostorih Moderne galerije do vključno 16. maja in je vsakomur vredna ogleda.

DOLENJSKA GALERIJA

je odprta

v torek, četrtek in soboto od 9. do 12. in od 16. do 19. ure,

v sredo, petek in nedeljo od 10. do 13. ure.

V ponedeljek zaprto.

DOLENJSKI MUZEJ

je odprt

vsak dan razen ponedeljka od 10. do 13. ure.

Na obisk vabi

UPRAVA DOLENJSKEGA MUZEJA NOVO MESTO

Večno mladi Gradnik

Med izbranimi deli iz domače in svetovne književnosti so se pred dnevi pojavile v zbirki Kondor pri Mladinski knjigi tudi »Izbrane pesmi« Alojza Gradnika. V knjigi je nad 100 najlepših Gradnikovih pesmi, ki so svojske izšle v zbirkah »Padajoče zvezde«, »Pot bolesti«, »De profundis«, »Svetle samot«, »Večni studenci«, »Zlate lestve« in drugih. Tudi v tem izboru je sredi pozornosti ciklus ljubezenskih pesmi ter vrsta pesmi, ki jih je Gradnik posvetil domovini. Njegove pesmi so še dandanes pristne, mladostno zagnane, starčevsko razmišljajoče, z eno besedo aktualne, spričo česar je Gradnik na slovenskem Parnasu med večno mladimi in pomlajenimi poeti. Gradnikove pesmi je izbral, uredil in spremlno besedo o avtorju napisal Kajetan Kovič. Knjigi dvigajo vrednost tudi Jakčeve ilustracije.

V sklopu svojih akcij ob 20-letnici obstoja prireja založba Mladinska knjiga z namenom, da približa knjigo slovenskemu bralcu, od 15. aprila do 15. maja

MESEC KNJIGE.

V tem času daje na vse svoje izdaje 10-odstotni popust.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Ob zaključku razstave Jakčeve partizanske grafike v Novem mestu

V ponedeljek, 10. maja, je bila v Dolenjski galeriji zaključena razstava partizanske grafike našega Božidarja Jakca. O razstavi sami bomo v eni izmed prihodnjih številke se poročali, za danes pa le nekaj podatkov. Mojster Jakac je razstavil v veliki dvorani galerije 101 delo; razen treh lesorezov so vsa nastala v času osvobodilnega boja, in to prav na Dolenjskem. Razstava je bila odprta od 6. aprila do 10. maja, med tem pa si jo je ogledalo nad 2.000 obiskovalcev. Med njimi je bilo 30 šolskih razredov z nad 1000 dijakov in učencev. Razstavo so obiskali številni posamezniki in skupine tako izletnikov kot kolektivov od blizu in daleč. Vpisna knjiga je polna pohvalnih besed in občudujočega priznanja našemu mojstru, ki nam v svoji partizanski grafiki ni ustvaril samo visokovrednih umetniških del, ampak obenem tudi izredno dragoceno zgodovinsko dokumentacijo iz časov osvobodilnega boja.

Umetniku Božidarju Jakcu se toplo zahvalujemo, da je tako širokemu krogu obiskovalcev omogočil vpogled v svojo ustvarjalnost predvsem iz obdobja, ko je kot umetnik in kot partizan stal v prvih vrstah naših najvidnejših ljudi kulture in umetnosti sredi za svobodo in boljši družbeni red borečega se slovenskega ljudstva. Zahvali pridružujemo tudi iskrene čestitke k visokemu priznanju, ki mu ga je prav te dni podelilo mesto Ljubljana.

Osnovna šola v Sevnici bo dobila prometni kabinet

Komisija za prometno varnost v Sevnici je sprejela za letošnje obsežne delovni program. Z vsemi silami bo podprla zvezno in republiško akcijo »Več skrbi za prometno vzgojo v naselju«. V novi osnovni šoli bo komisija opremila prometni kabinet in pripravila poligon za poučevanje praktične vožnje. Uporabljale ga bodo lahko vse šole in avto-moto društvo.

Slava zbledi, delo ostane

Belokranjčan Adolf Pirš je pred 65 leti portretiral kronane glave po Evropi in tako postal slaven

Ni še dolgo, kar sem se pripeljal preko Gorjancev v Belo krajino. Namenjen sem bil v Črnomelj. Med krajšim postankom v Gradcu sem tudi jaz izstopil. Pri gostilni ZUPANIČ ob mostu smo se zbrali znanci, kakor bi se bili domenili za pomenek.

V Gradcu sem se spomnil imena Adolf Pirš, ki je svojčas toliko pomenilo v slikarskem svetu. Ime človeka se je s spoštovanjem izgovarjalo celo med papeži in vladar-

ji, pa se ne bi v Gradcu, kjer se je pred kakšnimi sto leti rodil slikar in kipar Pirš? Rodil se je (leta 1858) v slovenskem Gradcu, umrl pa v avstrijskem (nemškem) Grazu leta 1929.

Bela krajina je bila tedaj precej težko dostopna, saj je prvi vlak skozi semiški predor stekel šele leta 1914. Črnomelj je bil odročen kraj. Tamkajšnji glavar je bil skladatelj Viktor Parma, sodnik pa oče pisatelja Mirana Jarca.

Takratno uradništvo je bilo naročeno tudi na nemške liste, ki so pisali o dogodkih v svetu. Krajčeve Dolenjske novice, ki so izhajale v Novem mestu, so prinašale premalo da bi zadovoljile vse, ki so imeli čas za branje in so jih zanimale novice širom po svetu. Skromni novonemški list jim tega gotovo ni mogel nuditi.

Kot otrok in šolar v Novem mestu, še bolj pa v Črnomlju, sem rad poslušal pomen-

ke odraslih. Tedaj sem si zamišljal neznanega mlj belokranjskega umetnika Adolfa Pirša. O njem so pisali tuji listi, da dosega v svetu velike umetniške uspehe. Tako pisane o rojaku izpod Gorjancev, da slika samega rimskega papeža Leona XIII. in po vrsti vse evropske cesarje, kralje, vojvode, njihove žene in otroke, pa še druge imenitnike, je vžgalo ponos mnogemu Belokranjcu — pa tudi meni. Na umetnika z velikimi uspehi sem kasneje domala pozabil.

Adolf Pirš (oz. Pirsch) je odšel kot mladenič iz Gradca v deželno risarsko šolo v Graz. Izpopolnjeval se je v raznih krajih, predvsem v Benetkah. Posebno nadarjen je

bil za portretiranje. Ko je nekajkrat razstavil svoja dela v Grazu in Nemčiji (Dresden), kasneje še na Nizozemskem in v Angliji, je bil deležen mnogih visokih priznanj in postal je slaven. Ugodne kritike njegovih del so mu odpirale cesarske dvore na Dunaju in Nemčiji, kjer je portretiral cesarja Wilhelma in njegovo ženo Hermino, bil pa je v gosteh tudi na Angleškem in pri vladarjih drugih dežel.

Mogočniki so tekmovali, komu se bo posrečilo ohraniti Piršev čopič na platnu. Pirš je bil dober tudi v kompoziciji. Rad je slikal verske motive in druge prizore. Bil je zelo zaposlen. Njegova dela so bila draga, zato

si jih je le malokdo priskrbel. V Sloveniji najdemo Pirševe slike v cerkvi v Nazarjih (Savinjska dolina), narejene leta 1837 in v kazniški kapeli v Mariboru.

... Pred menoj je znova in znova vstajal lik velikega umetnika, ki so mu odpirali vrata v gradove in ga s ponosom sprejemali, ko je prihajal s paletjo, stolalom in čopiči. S temi pripomočki je ustvaril dela, da si je polnil možnjo s cekini, njegova slava pa se je naglo širila po Evropi in vseh takratnih časnikih. Na svetu vse mine, vse gre račo v pozabo. Noben izmed naših časnikov se ga ni spomnil ob njegovi stoletnici rojstva.

JOZE ZUPANČIČ

Vinica dobi zdravstveno ambulanto

Iz poročila upravnika Zdravstvenega doma Črnomelj so odborniki dobili precej jasno sliko o razvoju zdravstvene službe vse od leta 1953 dalje. V tem času so uredili primerne ordinacijske prostore v črnomeljskem zdravstvenem domu in tudi v semiški ambulanti. V strokovnem pogledu je postalo delo kvalitetnejše, posebno lani, ko so dobili tri nove zdravnike. Še vedno pa zdravstveni delavci ugotavljajo, da jim vse preveč časa jemlje administrativno delo. Težav tudi na tem področju ne manjka, kljub vsemu pa je na področju občine zdravstvena služba dobra. Prizadevajo si rešiti še vprašanje zdravnika za ošesne bolezni in okrepitev specialistično protituberkulozno službo. Ordinacija dvakrat v tednu gleda na veliko število TBC bolnikov ne zadošča več.

Med statističnimi podatki o zdravstvenem stanju prebivalstva je pravzaprav najbolj zaskrbljujoč ta, da rodnost v Beli krajini močno upada. Verjetno zato, ker se mlajši ljudje množično izseljujejo v večja industrijska mesta.

Dobra volja je, s sredstvi pa so težave

Ko so razpravljali o gradnji ambulante na Vinici, ki predstavlja za prebivalstvo tistih krajev najvažnejši problem, se je pokazalo, da dobre volje ne manjka, pač pa sredstev. Ker je prišlo do novih ukrepov v gospodarstvu, so nastale težave pri najetju potrebnih posojil za gradnjo. Skupščina pa se je vseeno na predlog obeh odbornikov z viniškega konca in predsednika skupščine odločila za takojšnjo gradnjo montažne stavbe. Nekaj sredstev bodo zbrali prebivalci sami s pomočjo krajevnega samoprištevanja, nekaj sredstev bo prispeval zdravstveni dom iz svojih skladov, za potrebna preostala sredstva pa bo občina najela posojilo. Tako bo po vsej verjetnosti viniška

Na skupni seji obeh občinskih zborov so 5. maja v Črnomlju obravnavali predvsem zdravstveno službo na področju občine. Izglasovali so predlog za gradnjo montažne zdravstvene ambulante na Vinici, pretresali zadeve borcev NOV in problematiko socialne službe. Na seji sta bila tudi ljudska poslanca Viktor Zupančič in dr. Pečavar.

zdravstvena ambulanta še letos začela poslovati.

Priznavalnine v skladu z možnostmi

O zadevah borcev in o priznavalninah sta na seji spregovorila Lojze Stariha in Rade Kordič. Komisija za zadeve borcev se namreč ni mogla zediniti ali naj bi sredstva, ki so v ta namen na razpolago, porazdelili na priznavalnine v višini 10.000 din po priporočilu resolucije skupščine SRS, ali naj bi podelili več priznavaln in manjših zneskih.

Odborniki so bili mnenja, da je zadnji predlog boljši, zavolj tega, ker so potrebe tolikšne, da je bolje pomagati več borcem z manjšimi zneski, kot samo nekaterim z višjimi priznavalnimi. Pri tem pa je treba upoštevati, so poudarili, da se je položaj borcev v zadnjih mesecih

na splošno precej izboljšal z brezplačnim zdravstvenim varstvom, s povišanimi pokojninami in tudi z odpisom davkov. Sprejet je bil sklep, da pristojni organi ob koncu prvega polletja opravijo revizijo priznavaln.

Za enega človeka preveč dela

Nekateri odborniki so se v imenu sveta za socialno varstvo oglasili v razpravi o problematiki socialne službe. Zavzemali so se za to, naj bi pri referatu za socialno varstvo skupščine namestili novega uslužbenca, ker sedaj vse delo s tega področja opravlja ena sama uslužbenka. Poudarjali so, da je zelo vestna in delovna, vendar vsemu delu ne more biti kos, ker je socialne problematike preveč za enega človeka. Ob tej priložnosti so tudi

pojasnili, da samostojnega centra za socialno delo kljub priporočilom ne morejo ustanoviti, ker ni sredstev. Ob predlogu za kadrovske okrepitev socialne službe pa ni prišlo do sklepa. Mnenja so bila deljena. Odločitev o tem so prepustili pristojnemu svetu. V zadnji točki dnevnega reda so odborniki obeh občinskih zborov sprejeli še nekaj poroštev in priporočil ter se odločili za nove člane raznih samoupravnih organov.

Idila ob Kolpi v mladem pomladnem jutru: pri Benetičevem mlinu na Vinici (Foto: Janez Dular)

V petih podjetjih kar 394 nesreč!

V letu 1964 se je zgodilo v petih črnomeljskih podjetjih 394 nesreč pri delu, zaradi česar je bilo izgubljenih 6338 delovnih dni. Od tega je bilo v Rudniku Kanižarica 109 nesreč, v podjetju BELT in

LIC skupno 215 nesreč, v ZORI 59 nesreč in v obratu BETI 11 nesreč.

Tako močan porast delovnih nesreč je prav zaskrbljujoč, zato so o njem razpravljali tudi na zadnji seji občinske skupščine.

Danes seja občinskega odbora SZDL

Danes ob 9. uri se je začela v sejni sobi občinske skupščine Črnomelj seja Občinskega odbora SZDL, na kateri obravnavajo aktualna vprašanja s področja gospodarstva.

Gospodarske organizacije so po vsej verjetnosti preveč popustljive pri ugotavljanju, kako in kdaj so se njihovi delavci ponesrečili. Obstaja mišljenje, da so se mnogi od teh ponesrečili pri poljskem ali drugem delu doma, nesrečo pa prikazali, kot da se je pripetila na poti v službo. Tudi kontrola delavcev in uslužbenecv, ki so v bolniškem staležu, še zdaleč ni zadovoljiva, še manj higien-

sko tehnična zaščita v delovnih organizacijah. Ponekod sicer zaščitna sredstva imajo, visijo pa na stenah bolj za okras, medtem ko jih delavci nočejo uporabljati.

Vse to je odbornike privledlo od tega, da so sprejeli priporočila občinske skupščine gospodarskim organizacijam, naj poživijo HTZ službo in da naj nesreče pri delu, njih vzroke in zaradi tega nastalo škodo podrobneje analizirajo na sestankih samoupravnih organov.

Prav tako so sklenili poživiti delo komisije za HTZ pri občinski skupščini, da bi v prihodnje če že ne zmanjšali pa število naraščajočih nesreč pri delu vsaj zavrli.

Mladina si izbira poklic za življenje

Komisija za poklicno usmerjanje pri Zavodu za zaposlitev delavcev Črnomelj je letos obiskala skoro vse osnovne šole v občini. Več kot 1000 učencev je poslušalo predavanja o izbiri poklica ter si ogledalo kratke filme o poklicih. Ob tej priložnosti so učencem, ki končajo obvezno šolanje, posredovali tudi podatke o prostih učnih mestih na področju obeh belokranjskih občin in deloma tudi o učnih mestih in šolah

izven domačega območja.

Iz razgovorov z učenci je komisija spoznala, da so ti še mnogo premalo seznanjeni s poklici in z možnostmi nadaljevalnega šolanja. Mnogo se jih še ni odločilo za poklic.

Verjetno bo precej težav z učenci, ki bodo končali učno obveznost v šestem ali sedmem razredu. V nekaterih poklicih, kjer manjka ljudi, jih bo možno kljub temu še nekaj spraviti, za vse pa uka ne bo mogoče priskrbeti. Tudi za dekleta manjka prostih učnih mest, odpira pa se jim nov poklic rezkalke ali strugalke, ker bo Beltova vajenska šola letos sprejemala v uk tudi dekleta.

Na nagradni razpis za najboljšo šolske naloge o poklicih so se prijavile vse šole razen štirih; po trije učenci z vsake šole so že prejeli denarne nagrade. Na nekaterih šolah si poverjeniki za poklicno usmerjanje mladih zelo prizadevajo, predvsem velja to za Vinico, zato lahko upamo, da bo mladina na življenjsko pot dobro pripravljena.

D. T.

Barrentos uvaja diktaturo. Šef vojaške junte v Boliviji je sklenil uvesti odkrito diktaturo. Junta je namreč sklenila odločiti tako parlamentarne kot predsedniške volitve in si tako samozvano podaljšati oblast.

ČAS JE VEDNO BOLJ DRAGOGEN

V Črnomlju sem obiskal šefa železniške postaje Milana Krajnoviča in ga zapletel v pogovor o tem, kako ocenjuje usluge, ki jih danes železnica nudi občanom:

Lani je minilo 50 let, kar je stekla belokranjska železnica. Pred 50 leti je bila železnica nova, zdaj pa je stara in dotrajana. Predvsem velja to za prevozna sredstva,

ki ne ustrezajo več današnjemu tempu življenja, v katerem je čas vedno bolj dragocen. Ljudje ne utegnejo več štiri ure potovati do Ljubljane.

Milan Krajnovič, šef železniške postaje v Črnomlju

ne, zato bi morali uvesti več motornih vlakov, da bi jim omogočili prevoz v dveh urah.

Železniški kolektivi o tem mnogo razmišljajo in si prizadevajo, da bi promet po železnici postal sodobnejši, vendar v sedanjih razmerah kaj bistvenega ne morejo spremeniti. Kolikor vem, pa se v vsem jugoslovanskem železniškem prometu obeta več novosti. šj.

Poraba zdravil hitro narašča

Zanimiv je podatek, da je črnomeljska Lekarna v letu 1963 izdala zdravil na 112.000 receptov, da so lani prejeli že 127.000 zdravniških receptov in da kaže potrošnja zdravil v letošnjih prvih mesecih nadaljnji porast.

Če se ne bi po vseh stanovanjih valjale na pol prazne stekleničke in škatlice zdravil, bi res lahko sklepali, da je večina ljudi bolnih, tako pa gre najbrže le za prekomerno naročila. Ali so bolniki že kdaj pomislili, da so zdravila silno draga in da bi kazalo varčevati tudi tu? Če bi jih vsak sam plačeval, bi bilo verjetno drugače...

TOŽE DULAR MLINI OB KOLPI UMIRAJO

Z ribičem smo se potem lepo pogovorili. Bil je doma nekje iz Bosne in je prišel v Zilje na dopust. Sorodnike ima tu in da mu ni dolgčas, včasih po malem ribari.

Mlin pa imata pravzaprav dva lastnika, samo da je eden od njiju Janko Grdun, svoja dva kamna prepeljal v vas in si tam postavil električni mlin. Tu melje samo Mirko Cvetaš. Če je bil malo prej nezaupljiv, moramo razumeti. Kopalci — največkrat so to hrvatski fantini — mu včasih odpeljejo čoln, in ko ga najbolj potrebuje, da bi kako Hrvatice z vrečo vred prepeljal na slovensko stran, ni čolna nikjer. Da, vsi vražijo so ti kopalci, zlasti mestni študentje, ki se včasih pritepejo semkaj.

Mož je imel prav. Ko smo se namreč potem malo razgledali po malenici in okoli nje, smo nad vrati na deski opazili obledel napis.

Nediraj! Mlinskih predmetov. Tako, enako isto neupotreb-ljavljaj. Čolna za kovanje. mlinar Cvetaš M.

Lahko bi prišlo do neprijetnosti.

Opozorilo je verjetno doseglo svoj namen. Kogar ni prestrašila mlinarjeva grožnja, se je prestrašil njegove slovenščine. Tako ga je

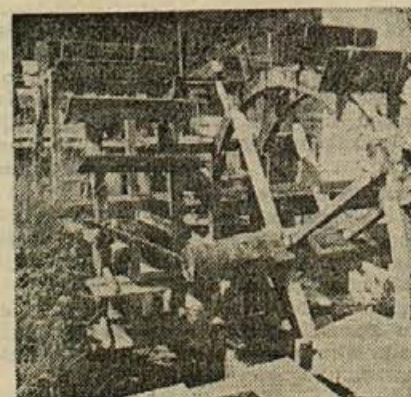
prav gotovo minilo poželenje, da bi kakorkoli »dirak« mlinske predmete ali »upotrebjavale« čoln.

Nekoč je bilo tod okrog več mlinov kot danes.

Še pred Ziljami, malo pod ZUB-RINCI, smo namreč zdrsnili čez podrt jez. Po legi razrušenega kamena v strugi smo videli, da je bila malenica na slovenski strani.

Pod Ziljami smo pri JOKIH spet naleteli na razrušen slap, samo da je bila tokrat malenica na hrvatski strani.

Nato smo pod BALKOVCI tretjič zdrsnili čez gmoto razrušenega

Kolesa malenice v Zubrincih

kamenja, ki je bilo v padajoči črti posejano od enega brega do drugega. Spet malenica na slovenski strani! Toda njenih sledov na bregu že zdavnaj ni več nikjer.

Malo nad GLAVICO smo na bregu zagledali žensko. Prislonili smo čoln ob grmovje in se spustili z njo v razgovor.

»Kajpak da so bile tu gori malenice. Moj oče so še vedeli povedati o njih. Pa so razpadle. Tako, kot bo pobralo malenico v Glavici. Komaj deset let je, kar so nehali mletti, pa nima ne strehe ne koles.

Ne vem, zakaj je Frankovič pustil, da je propadla. Pa bi imel mletti, kdo pravi, da ne bi imel! Samo naveličal se je ali kaj!«

»Pa slap? Slap je še?«

»Še, še, pa z njim se ni šalitil! Pred leti — ah, dolgo je že tega! — je nekdo s kranjske strani peljal v malenico zrnje. Ne vem kako, ali ni pazil in se je preveč približal slapu ali pa je bila takrat velika voda: potegnilo ga je pod slap! Mož bi se rešil, saj je znal dobro plavati! Pa se je čoln obrnil in ga je menda stranica udarila po glavi, da je na mah izgubil v penah. Dala mu je, revežu, Glavica po glavi!«

Ko smo se ustavili ob glavickem jezu, smo blizu levega brega našli primeren kraj, kjer naj bi spravili

Metlika dobi avtomehanični servis

Število motornih vozil se je v zadnjih letih v Metliki tako povečalo, da je čutili vedno večjo potrebo po domačem avtomehaničnem servisu. Potrebovali bi ga tudi izletniki, ki v čedalje večjem številu obiskujejo metliško okolico.

Da lastnikom motornih vozil ne bi bilo treba več za vsako malenkost peljati vozilo v Novo mesto, so Metličani sklenili ustanoviti lastno avtomehanično delavnico.

Zadružne hleve pri vinski kleti nameravajo preurediti v delovne prostore za novi servis, delavci in strokovnjaki pa so tudi že zagotovljeni. Več domačinov, ki so bili doslej zaposleni v avtomehanični stroki v različnih krajih Slovenije, je pripravljenih priti domov in začeti z avtomehanično delavnico v družbenem sektorju.

Stolpič bo kmalu gotov

Novi 20-stanovanjski stolpič, ki so ga začeli v Metliki graditi lani, bo konec junija gotov in vseljiv. Večino stanovanj so odkupile delovne organizacije za svoje zaposlene.

Gospodarnost poslovanja je prvo!

Na delovni seji občinske skupščine v Metliki so 29. aprila razpravljali o izpolnitvi plana v prvem četrtletju ter o ukrepih za stabilizacijo gospodarstva. Poročilo o planu ni bilo popolno, ker vse delovne organizacije ne izdelujejo periodičnih obračunov niti za tri mesece. Skupščina je zategnila sprejela poročilo, naj v vseh delovnih organizacijah spremljajo gibanje proizvodnje z vsemi pomembnejšimi pokazatelji, saj bo to zlasti zdaj, ko prehajamo v obdobje resnega gospodarjenja, nujno potrebno.

Iz posrednih podatkov je bilo razbrati, da četrtletnega plana v proizvodnji niso izpolnili, vendar pa ustvarjeni čisti dohodek kaže, da so povsod dobro gospodarili. Prav tako v nobeni delovni organizaciji niso realizirali osebnih dohodkov, predvidenih za prvo tromesečje. V BETI in LEPISU so

svoje izvozne obveznosti kar dobro izpolnili. Na proizvodnjo v prvem tromesečju je precej vplivalo pomanjkanje surovin in obratnih sredstev. Poudarili so, naj vse delovne organizacije kolkor le morejo povečujejo lastna obratna sredstva, ker na kredite ni več upati. Zamrzovanje cen na realizacijo v prvem četrtletju ni veliko vplivalo, ker je obveljalo žele zadnje dni marca. Toliko večji vpliv za to imelo v drugem tromesečju. Ugotovili so, da sredstev za investicije ni in da bo torej z naložbami v proizvodnjo treba počakati boljših časov.

Iz razprave je bilo videti, da se v delovnih organizacijah v celoti zavedajo resnosti gospodarskega stanja in da že povsod kar se da skrbno iščejo skrivne rezerve v proizvodnih postopkih. Govorec o zaposlovanju so menili,

naj se zaenkrat še odvíja po planu, vendar naj v vseh delovnih organizacijah presodijo, če se ne bi mogli zaposlovanju novih delavcev izogniti z boljšo organizacijo dela. Osebnih dohodkov bodo lahko v bodoče naraščali samo s produktivnostjo dela.

Na seji so poslušali tudi poročilo o uresničevanju občinskega proračuna, ki kaže, da dohodki ne pritekajo po planu. Svet za družbeni plan in finance bo do prihodnje seje pripravil načrt, kako v bodoče dotok proračunskih dohodkov pospešiti. Odborniki so dali na seji soglasje k odloku o ustanovitvi medobčinskega sklada za financiranje šol druge stopnje, imenovali člana v njegov upravni odbor ter dali soglasje k ustanovitvi medobčinskega javnega tožilstva. Na seji so rešili več gospodarsko pravnih zadev.

Turizem in trgovina v razkorak

Na metliškem koncu je ob nedeljah in praznikih vse živo izletnikov - V Podzemlju grade turistični camp - Trgovina za razvojem turizma žal še precej zaostaja.

V Metliki so se začeli pravočasno pripravljati na letošnjo turistično sezono, saj vidijo, da ob nedeljah in praznikih turisti zasedejo vse gostinske obrate družbenega in zasebnega sektorja, pa jih je premalo za vse, ki so začeli zadnje čase prihajati v Belo krajino.

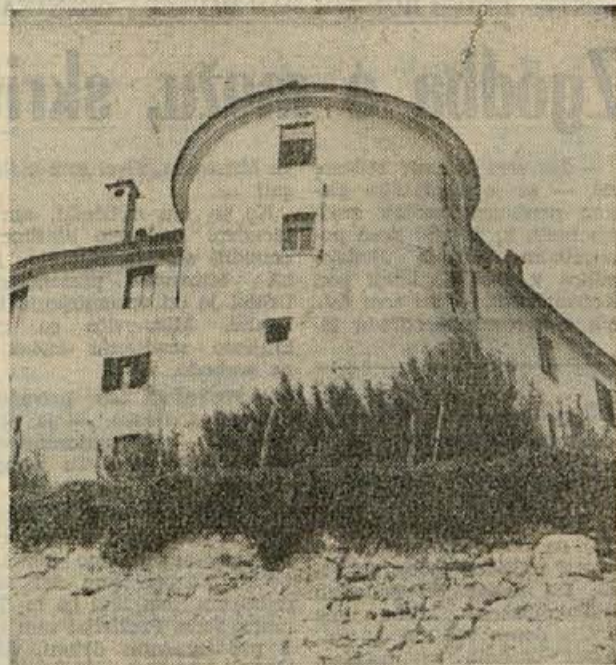
Na Veselici, kje je prijetno gostišče in lepa razgledna točka, so že uredili nekaj prenočišč, te dni pa zaključujejo dela pri ureditvi campa v Podzemlju. Ob Kolpi, kamor so že prej radi prihajali izletniki, grade stavbo za gostinske potrebe s sanitarijami, kuhinjo in kabinami; dela se

blizajo h koncu. Računajo, da bo do konca maja novi camp že narejen za sprejem gostov. Prav tako je predvidena ureditev metliškega kopaljšča, vendar gre tu za večje investicije, ki jih občina letos ne bi zmogla, zato bodo do začetka kopalne sezone le popravili in delno preuredili sedanjo stavbo. Razen tega bodo na kopaljšču v Metliki uredili bife, da bo poskrbljeno vsaj za najnujnejše, kar turisti potrebujejo.

Medtem, ko je turizem v občini zadnje čase močno napredoval, mu trgovina ne sledi v korak, čeravno sta obe dejavnosti odvisni ena od druge in med seboj tesno povezani.

Ko se je pred leti bivše Splošno trgovsko podjetje priključilo k ljubljanskemu Mercatorju, je bilo dogovorjeno, da bodo v Metliki in tudi v drugih krajih začeli urejevati nekatere nove trgovine in preurejevati stare. Ti dogovori pa so bili le delno uresničeni. Podjetje Mercator je preuredilo delikateso v Metliki in trgovino v Gradcu, medtem ko dogovor o prenovitvi bivše Makarjeve hiše v sodobno blagovnico ni bil uresničen. Razen tega bi morali po tedanjem dogovoru preurediti še poslovalnico št. 1 v Šturmovi hiši, pa je zaenkrat tudi še ostalo vse pri starem.

Metliška občina si za razvoj turizma zelo prizadeva, zato ni čudno, če želijo ob tem tudi napredka v trgovini. Z malo več dobre volje in večjo zavzetostjo bi se dalo verjetno tudi to urediti.

Stolp metliške komende

Pred ustanovitvijo krajevnih skupnosti

Pred kratkim je bila imenovana posebna komisija pri občinski skupščini Metlika, ki se ukvarja s pripravami na ustanovitev krajevnih skupnosti.

V občinskem proračunu je predvidenih letos v te namene 3.200.000 dinarjev, kar je sicer malo za predvidenih 8 krajevnih skupnosti na področju občine, ta sredstva pa vendarle predstavljajo osnovo, h kateri lahko precej prispeva iznajdljivost posameznih krajevnih skupnosti.

Kot zaenkrat kaže, nameravajo ustanoviti krajevne skupnosti v Metliki, Podzemlju, Gradcu, Draščih, na Radovcih, na Suhorju, v Dobravah in v Rosalnicah. Prva

naloga vseh bo ureditev kopaljšča, družbenih prostorov ter popravilo vaških poti in urejanje okolice šol. Občani pa se bodo sami odločili, katerega od številnih komunalnih problemov bodo rešili najprej.

METLIŠKI TEDNIK

Manjka opreme, ne pa dobre volje!

Gasilci na Suhorju imajo motorno brigado, ki pa je že štiri leta v popravilu, ker rezervnih delov zanj ni mogoče dobiti. Primanjkuje jim tudi druge opreme, vendar v gasilski blagajni ni sredstev, zato so pričakovali pomoči od drugod. O kakršni koli pomoči gasilskemu društvu na Suhorju pa na nedavni občinski konferenci gasilskih društev niso razpravljali. Predlagali so le, da bi suhorsko gasilsko društvo ukinito.

Med člani domačega gasilskega društva ne manjka dobre volje za delo, pač pa opreme, zato niso samo oni krivi, če društvo ni delavno.

M. P.

ZBOR KURIRJEV V SEMIČU

V soboto, 8. maja, si je Semič spet nadel praznično lice, ko je povabil v goste bivše partizanske kurirje iz vse Slovenije. Okoli 160 gostov je v Semiču doživel lep sprejem. Najprej so položili vence k spomeniku padlim Semičanom, sledilo so govori in kulturni spored. Po resnem delu slovesnosti pa so se gostje in domačini udeležili tabornega ognja in partizanskega mitinga v dvorani doma Partizana, ki je bila ob tej priložnosti nabito polna.

Tudi ob tej priložnosti se je pokazalo, da ljudje radi prihajajo v Belo krajino in je veliko število gostov spet spravilo organizatorje v zadrego. Kmalu je vseh jedoč zmanjkalo.

F. DERGANČ

Nekateri sanjajo o lepem hotelu, ki bi morda veljal 100 milijonov dinarjev in ne bi rentabilno posloval, medtem ko drugi treznejše gledajo na turizem. Izletniki iz mest si ne žele hotelov, temveč pristnih domačih, vendar lepo in higiensko urejenih zidanic in pristne domače kapljice. Hotele pa imamo tako v Črnomlju in v Metliki, in če si jih kdo zaželi, so mu na voljo.

Turistično društvo čaka velike in odgovorne naloge, če bo hotelo poživiti po vojni zaovoženo gostinstvo in turizem.

Dela na dvajsetstanovanjski stavbi na Vejarju so se spet začela. Do poletja morajo biti stanovanja vseljiva. Hkrati pa bodo že to pomlad pričeli kopati temelje za nov dvajseterček.

Ustanovljeno je turistično društvo Semič

2. maja je bil v Semiču ustanovni občni zbor domačega turističnega društva, katerega se je udeležilo okoli 70 ljudi. Sklenili so, da bo med prvimi nalogami novoustanovljenega društva poživitev fol-

klorne dejavnosti in Semiške občeti, poskrbeli bodo za lepe razglednice kraja in izdelavo turističnega filma na 16 milimetrski trak, predvsem pa bodo čimveč zidanic spremenili v turistične postojanke.

Nekateri sanjajo o lepem hotelu, ki bi morda veljal 100 milijonov dinarjev in ne bi rentabilno posloval, medtem ko drugi treznejše gledajo na turizem. Izletniki iz mest si ne žele hotelov, temveč pristnih domačih, vendar lepo in higiensko urejenih zidanic in pristne domače kapljice. Hotele pa imamo tako v Črnomlju in v Metliki, in če si jih kdo zaželi, so mu na voljo.

Turistično društvo čaka velike in odgovorne naloge, če bo hotelo poživiti po vojni zaovoženo gostinstvo in turizem.

Dela na dvajsetstanovanjski stavbi na Vejarju so se spet začela. Do poletja morajo biti stanovanja vseljiva. Hkrati pa bodo že to pomlad pričeli kopati temelje za nov dvajseterček.

čoln čezenj. Voda je kar dobro upadla, tako da so tu in tam že gledale škrbine jezu iz nalomljene gladine. Vendar je čez večino slapa voda močno bučala in ob hrvatski strani, kjer je nekoč mela malenica Jožeta Frankoviča, je Kolpa divje drvela čez raztresene skale v strugi.

Počasi smo zvelikli čoln čez jez. Šlo je po sreči in niti fotografskih aparatov ni bilo treba spraviti v polivinilaste vrečke in pločevinaste škatle.

Stali smo na jezu in gledali po drveči vodi, ki se je pred nami previjala mimo širokih skal, vseprek razmetanih po strugi. Malo nerodno je kazalo vse skupaj. Treba bo čoln naravnati v curek, usmeriti

drvi čezenj. Premec na desno! Tako! ... Dobro!

Seveda bi bilo dobro, da ni čoln tik pred onima skalama nasedel na podvodni greben. Kar zasukalo nas je, in preden smo utegnili zamahniti z veslom, nas je pritisnilo ob prvo skalo.

Čoln se je nagnil, širok pljusok vode je butnil čez stranico.

»Aparati!« je kriknil Janez, zgrabil na premcu za verigo in se v hipu oblečen pognal v vodo. Preden sva se z Zvonkom prav zavedela, se je Janez do vratu v vodi z nogami uprl v skalo in zadržal čoln.

»Aparate na skalo! ... Pazita! Oba v vodo! Držita, drugače mi bo iztrgalo čoln!«

Kot je bil Janez še skoraj mlečnozobi fant, ni kazalo drugega, ko da storiva, kar je rekel.

V hipu so bili aparati na skali. Tudi moji zapiski, ki so v aktovki ležali na dnu čolna in se je zdaj iz njih cedila voda. In midva z Zvonkom sva koj nato oblečena zdrsnila iz čolna v vodo.

Na srečo sva hitro našla pod nogami trdna tla. Zgrabila sva za verigo in vrv. Počasi smo spustili čoln po curku in Janez ga je zvelikel do brega.

Potem smo spet zagazili v kalno vodo in s skale prenesli aparate in zapiske na suho.

Naše potovanje je bilo za dobri dve uri pretirano. Tako smo imeli časa na pretek, da smo si do dobra ogledali podrti malenico na nasprotnem bregu. Medtem pa je sonce sušilo naše hlače, srajce, robce in drugo robo, ki smo jo razpostavili po travi in grmovju.

Da, Glavica! Na srečo nam ni dala po glavi, svoje zobe nam je pa le pokazala.

Mlinarica v Vidinah

Med Glavico in slovenskimi VIDINAMI se Kolpa ponekod kar na široko razlije. Onkraj poraščenih bregov se nizki svet počasi dvigne v razgibane brežuljke in loze Vukove gorice.

Nad Vidinami pa se svet kar strmo vzpne v vrsto skalnatih teras, na katerih čepo preloški zaselki Kroci, Jakovini in Grduni. Sama Preloka sedi stopenjast metrov visoko nad Kolpo in z razgledne ploščadi, kjer stojita šola in farna cerkev, je čudovit razgled na Kolpo, Žuniče in daleč v Hrvaško, na severu pa se v jasnem vremenu vidi celo Triglav.

Malenica v Vidinah pod Preloko

premec čolna na desno, pri tem pa zadržati krmo, da bo čoln poševno smuknil med skalama, ki sta kakega pol metra visoko moleli nad vodo. Potem naglo na levo in spodnjo derečino in... no, da, šlo bo! ...

Spet smo v čolnu, ki ga urno nese navzdol. Pazi, Janez! Zadržaj, Zvonko! ... Uprem se v veslo, voda

Zgodba o možu, skritem 21 let

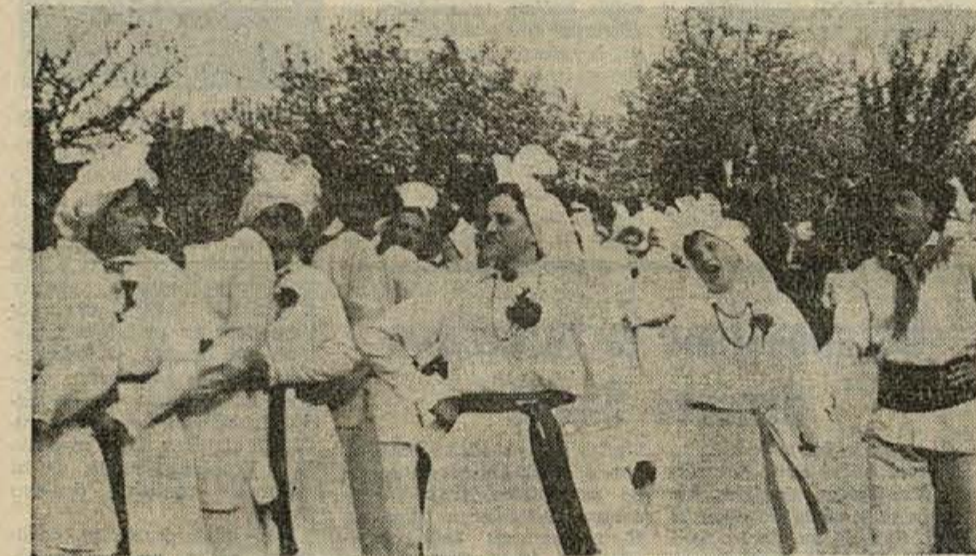
— Jaz sem Miroslav Milanović, — se je s plašnim glasom predstavljal možak srednje rasti, ki je stal pred poljevnikom postaje ljudske milice v vasi Krpmenje pod Kopaonikom. — Bil sem četnik v kosovskem odredu Z...

Na italijanskih cestah 8 in pol milijona motornih vozil

Ob koncu lanskega leta je bilo na italijanskih cestah 8 in pol milijona motornih vozil. Po statističnih podatkih avtomobilskega kluba ima Italija danes več kot 4,6 milijona osebnih avtomobilov, okrog 3 milijone motornih koles in 583 tisoč tovornjakov. Po teh podatkih pride na vsakega 11 Italijana osebni avtomobil.

Priročni alkoholometer

To napravo v obliki cevčice so patentirali v Zahodni Nemčiji. Brez težave jo je mogoče spraviti v žep, zato voznik sam lahko nadzoruje svoje promle in krvi, če je zaužival alkohol. To mu omogoča, da se odloči, ali bi tvegati nedovoljeno vožnjo ali ne.

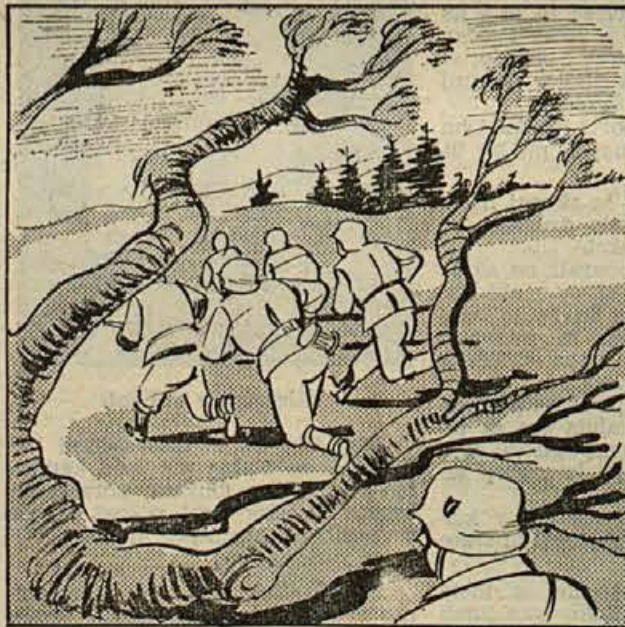

V nedeljo, 9. maja, se je zbralo kakih tisoč ljudi na hričku Veselica nad Metliko; počastili so dvajseto obletnico osvoboditve. O pomenu praznika zmagane nad fašizmom je govoril tovariš Franc Jakljevič, množica pa je skupaj z govornikom in gosti iz raznih krajev Slovenije počastila spomin na padle junake našega osvobodilnega boja. — Sledil je prijeten program; v prireditvi »IGRAJ KOLCE« so člani metliške folklorne skupine plesali metliška obredja, igrali pa so mladi metliški tamburaši pod vodstvom Silva Mihalčiča. Kola je vodila vojarinka Marica Zupaničeva, ki jo vidite tudi na sliki v Zumberačkem kolu

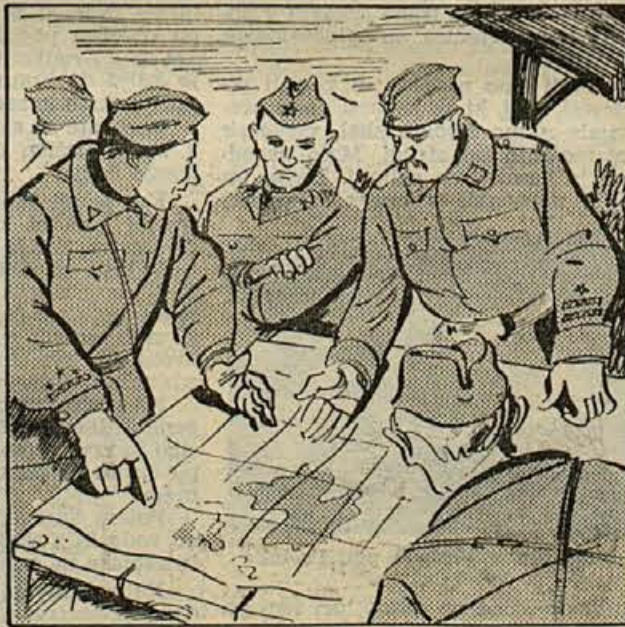
VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★ VIHARNA POMLAD ★

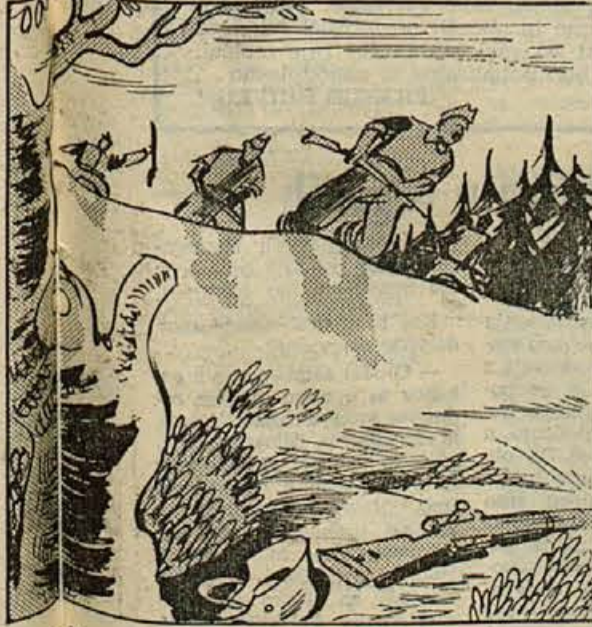
73. — Ponoči je prišlo do Smonkarjevih obvestilo, da prihaja spočit bataljon Bračičeve brigade in da bo v torek dopoldne prispel na bojišče. Rudi je poročilo takoj nesel v štab 13. Bračičeve brigade. Ko se je zdanilo, se je vest razširila med borci in brez strahu so pričakovali nove nemške napade. Niso dolgo čakali; četrti dan bojev se je začel s silovitim nemškim naskokom.

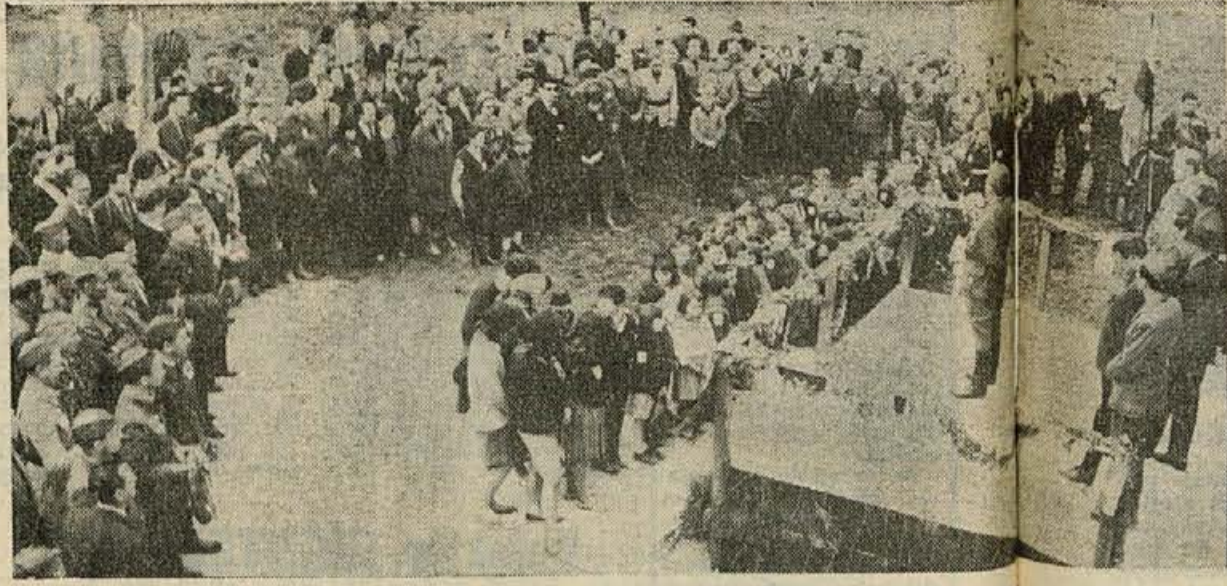
74. — Nemci so sklenili, da bodo ta dan dokončno uničili Tomšičevo in Bračičevo brigado, ki sta bili od štiridnevni boj z vojačno utrujeni. Da bi to dosegli, so vrgli v boj vse svoje sile. V valu za valom so dobro oboroženi in spočit gorski lovci prihajali pred partizanske položaje. Tu in tam se je partizanska črta zamajala, se umaknila, pa se spet uredila in znova odbila naskok.

75. — Borci so se komaj še držali pokonci in marsikateri je navzlic nenehnemu trušču in streljanju zaspal ob puški. Okrog polnočnega pa se je med njimi raznesla vest, da je prišel spočit bataljon bračičevcev. Bili so dobro razpoloženi in založeni z municijo. Staba obeh brigad sta nemudoma pripravila načrt za protinapad, ki bo razbil nemške položaje in pognal Nemce v njihov utrjeni Kamnik.

76. — Nov nemški napad se je bil zrušil in razredčene vrste bebirgejev so zbežale nazaj, ko se je vsa parizanska bojna črta dvignila in planila v napad. Sveži bračičevi so potegnili za seboj ob utrujeni brigadi in jo neustavljivo plaz so se partizanske čete usule na razredčene Nemce, ki so od utrujenih partizanov pričakovali prej predajo kot pa tako silovit, nenaden naskok.

Partizanski kurirji, pionirke in pionirji iz osnovne šole Poljane in drugi gostje med splošno proslavo ob obkrožju spominske plošče TV-15 v Občicah. (Foto: Dolenski list)

Pet raziskovalnih območij za jamarje

Bela krajina, okolica Kostanjevce, Šmarjeških in Dolenskih Toplic ter porečje Temenice so na zemljevidu novomeških jamarjev označeni kot okvirna območja, ki jih nameravajo letos predvsem raziskovati

Kakor je ugotovil upravni odbor Jamarskega kluba Vinca Padersišča-Batreje, bo za to potrebno okoli 30 akcij. Jamarji so naredili urnik pohodov v najrazličnejše kraje, kjer bodo raziskovali že odkrivanj podzemlje širom po Dolenski, vendar tako, da bodo temeljiteje raziskave

pripomoglo k proučevanju vzrokov in posledic kraških pojavov. Upravni odbor se je tudi odločil, da bo poslal jamarje na medkubuske akcije, razen tega pa se bodo novomeški jamarji udeležili dveh večjih mednarodnih ekskurzij. Iz programa letošnje dejavnosti je razvidno, da se nameravajo novomeški jamarji razen akcijam posvetiti predvsem strokovnemu izpopolnjevanju. Med drugim bodo organizirali vrsto predavanj in tečajev, na katerih se bodo učili plezanja, merjenja in fotografiranja v jamah. V vsem tem se bodo izpopolnjevali zavoljo tega, da bodo njihove akcije bolj jamarске, se

pravi strokovno jamarске, ker bo jamarstvo lahko le tako zmanjševanje raziskovalna panoga. Na območjih, ki jih nameravajo jamarji letos predvsem raziskovati, je nedvomno veliko kraških jam in brezen, za katere vedo le posamezniki. Kdor ve za kakšno jamo, naj obvesti Jamarski klub v Novem mestu. S skupnimi prizadevanji bi lahko pripomogli k razvoju jamarstva na Dolenskem, še zlasti, ker bi bila lahko ta panoga podlaga za procvit turizma.

DOLENJSKE NOVICE

(Nemštvo na Kranjskem) se je začelo vzdolž smolečali o nesrečnem tu-kar posestniku iz Petkovasi, ki se je obesil. A za nova nesreča 18. januarja je skočila v vodo iz dekla Marija Rom iz vasi, ki je že tretje služila v Ručetni vasi. Sploh je bilo, ker so ljudje nje mariskaj govornici ni mogla utajiti.

NOVI ZABAVNI MESECNIK

HOROSKOP DRUŽABNI MOST

lahko kupite pri vseh prodajalcih časopisov

Pred sodiščem zaradi pokola svinj

Šest ameriških lovcev v Illinoisu se je znašlo pred sodiščem, ker so ubili osem-najst rasnih piemenskih svinj. Na sodišču so izjavili, da še niso nikoli videli divje svinje in so mislili, da gre v tem primeru za divje živali.

1895

bo dvigala voda do 760 metrov visoko. Ta električna moč bo tudi celemu trgu za svetlobo na razpolago.

Jad 4 ure do Ljubljane

(Železnica dolenska) ima zimski čas samo eno vlake; radi tega vozi zlasti dnevni vlak neizrečeno hitro — nad 4 ure do Ljubljane. Promet je mnogo bolj hladen nego se je kedaj mislilo. Lesnine se izvažajo res v množicah iz Gorjanovih fabrik na Gorjancih in Peščenici, iz gozdov kneza Auersperga in od drugod. Videti je, da bodo dolenske železnice vže od začetka dobro spleto. Bomo videli, kaj poreče račun ob sklepu leta. — da so vožne cene za tovorno blago še vedno jako visoke. Mnogi so želeli naročiti premog iz Trbovelj, ali vožnja do Mesta stane toliko, kolikor velja premog v Trbovelj. Radi tega jih je sedaj dosti, ki prav pridno rabijo premog gospoda grofa Margherija, ki ima prav bogate zaloge blizu svoje graščine o Otočcah. Ta premog pa ni izvrstnejši kakor trboveljski, ali primeroma k ceni (70 do 100 kg. postavljen v mesto) vendar le dober. V dobrih letih pešeh se rabi izborna. Nadejamo se, da bodo leto še boljše v nižih plasteh premogokopov. — Ko sem govoril o železnici, opominim še, da smo Novomeščani, tudi drugi, nevoljni, da se moramo na Grosupljo prevažati, ko je vendar proga Grosuplje—Novo mesto—Straža naša proga! Tudi se je govorilo v državnem in deželnem svetu in dr., da je naša železnica normalna II. reda — pa naenkrat čitamo, da je postala »Localbahn«

OZNANILO!

Ker se je ponočna razuzdanost že preveč zauzela, in poštenj meščani so u svojimu ponočnimu miru razžaljeni, tudj zavoljo tega večkrat pritožbe prihajajo in županstvo se znajde prisileno vsim krčmarjem iz isnemkom krčmarjov, kteri pravico imajo stranske prenočevati, naročiti, da imajo svoje krčme gotovo ob 11. uri zvečer zaprte in nobenemu vina dati.

Kteri te naredbe ne bodo oboževali, bode ojstro kaznovan i ako bode silno, se mu bode krčmarija odvzela.

Zupanstvo v Metliki 19. vel. srpnja 1870.

Zupan HES ANTON

Saša Dobrila:

ARGONAVTI

SMEH STOLETIJ

Znani avstrijski general Gideon Laudon je nekoč pisal dvornemu vojaškemu svetu: »Pojšite mi, prosim, zdravnika. Moji mazači spravijo na oni svet več ljudi kakor Turki.«

V Karlovih Varih je isti general srečal nemškega pesnika Christiana Gellerta in ga vprašal: »Prosim vas, gospod profesor, povejte mi vendar, kako ste mogli napisati toliko veselih stvari; kadar vas gledam, mi to kar ne gre v glavo.«

»Vi pa meni povejte, gospod general, kako je mogoče, da ste zmagali v bitki pri Kolinu; kadar vas gledam, kar ne morem razumeti.«

Skladatelj Haydn se je v družbi hvalil, da zna odigrati tudi najtežavnejše skladbe, čeprav jih vidi prvič v življenju. Tovariš ga je hotel osmešiti in mu je prinesel neko skladbo, za katero je trdil, da je ne bo znal odigrati. Sklenila sta stavo za deset zlatnikov.

Haydn je sedel h klavirju in začel igrati. Se smehljaj se je, ker se mu je zdela skladba zelo lahka. Nenadoma pa je obstal in zaklical:

»Saj tega ni mogoče igrati! Tega podčrtanega e ne morem udariti, ker ima desna roka sočasno akord na enem, leva pa na drugem koncu klaviature!«

»To pomeni, da ne znate igrati! Poglejte, kako bom jaz!« je dejal nasprotnik.

Začel je igrati in ko je prišel do kritičnega mesta, je udaril podčrtani e — z nosom.

Cesar Jožef II., znani reformator, je rad potoval inognito. Ko je prišel v Lwow, se je v hotelu vpisal kot grof Hochberški iz cesarjevega spremstva. Nato je odšel v sobo in se začel briti. Radovedna sobarica pa je začela laziti okrog njega in ga je nazadnje vprašala, kakšno službo ima pri cesarju. Jožef se je mirno bril dalje in odvrnil: »Včasih ga obrijem.«

Brez besed

Tekstilana znižala cene

Na plenumu občinskega sindikalnega sveta v Kočevju so nedavno tega med drugim razpravljali tudi o gospodarskem položaju v občini v luči novih gospodarskih ukrepov.

Prvo tromesečje je industrija v občini prebrzdila ugodno, saj je že izpolnila 26,5 odstotka letnega plana — ITAS 25,2 odst., Kočevski tisk 26 odst., INKOP 31,4 odst., Melamin 32,7 odst., Tekstilana 38,3 odst., Rudnik 24,3 in Elektro 21,5 odstotka. Fakturirana realizacija je precej nad planom, saj je bila v primerjavi z lanskim prvim četrtletjem za 53 odst. višja, plačana pa je za 29,5 odstotka. S prodajo izdelkov na domačem trgu v tem času ni bilo težav. Zaposlenost je v tem času dosežena le s 96,9 odst., kar je vsekakor ugodno zaradi dviganja produktivnosti.

Bolj zaskrbljujoče stanje je v izvozu, saj je v tromesečju za okrog 22.000 dolarjev nižji od istega obdobja lani. V Tekstilani predvidevajo letos npr. izvoziti za 80.000 dolarjev izdelkov, cene na tujem trgu pa so precej nizke. Za blago, ki ga doma prodajo npr. po 6.000 dinarjev, dobijo v tujini le 3500 din, s čimer komaj krijejo ceno surovin za to blago. Precej težav je tudi v Melaminu, kjer dobe surovine iz uvoza v dokaj manjšem obsegu in je nevarnost, da bodo morali ustaviti delo, če ne bo deviz za kritje uvoza.

Odluk zveznega izvršnega sveta o zamrznjenju cen je

deloma tudi administrativen in je torej lahko le začasen. Rok, koliko časa bo ta ukrep veljal, pa je odvisen predvsem od doslednosti, s katero ga bomo izvajali in tudi potem tako delali.

Se en »devizen« primer: ITAS se dogovarja z neko avstrijsko tovarno avtomobilov, s katero bi lahko letos v sodelovanju izvozili za 390.000 dolarjev nasproti 300.000 dolarjev uvoza. Izvoz bi bil torej višji za 90.000 dol., za to pa bi potrebovali največ 30 do 40.000 dolarjev začetnih sredstev. Čeprav je ITAS dobil pristanek od vseh drugih forumov, je Jugobanka kredit odklonila.

Vpliv odluka o zamrznjenju cen so občutili tudi v Tekstilani. Tik pred 22. marcem so jim bile odobrene za 12 odstotkov višje cene, proizvodni material pa se je podražil za okrog 25 odstotkov. Trgovina ni hotela sprejeti blaga po višjih cenah in pretilo je kopičenje zaloga v skladiščih. Kolektiv se je odločil za znižanje na nivo pred 22. marcem in bo prodaja verjetno nemoteno tekla, vendar pa morajo poiskati sami z izkoriščanjem notranjih rezerv križje za dražje surovine. Notranje rezerve so že doslej temeljito izkoristili, zdaj pa jih bodo še bolj. Kolektiv je ja-

sno spoznal, da mu nihče ne bo ničesar dal; imeli bodo le tisto, kar bodo ustvarili z delom lastnih rok in s premišljenim gospodarjenjem.

Na plenumu so med drugim govorili še o osebnih prejemkih v prvem tromesečju. Nagrajevanje po opravljenem delu še vedno ni povsod vplivano, vsaj tako ne, kakor bi bilo nujno potrebno. Namreč tako, da bo vsak zaposlen po vsakomesečnem osebnem dohodku čutil gospodarsko stanje svoje delovne organizacije. To pa je nujno, če hočemo zainteresirati za podjetje slehernega delavca, vodstva in strokovne službe, skratka vse, od direktorja do kurirja.

Odborom posameznih strokovnih dejavnosti so priporočili, naj bi sklicevali občasne razgovore po posameznih skupinah o zadnjih ukrepih ZIS, vendar tako, da bi za problematiko kolektivov zainteresirali prav vse zaposlene, ne le funkcionarje sindikata in nekatere vodilne. Opozorili so tudi, da se ne sme nihče zanašati na uspehe v prvem tromesečju, ker bodo težave nastopile lahko tudi v naslednjih mesecih, skratka, nihče naj ne počiva na doseženih rezultatih.

Na vrsti je knjigovoznica

Dekleta v knjigovoznici Kočevskega tiska imajo polne roke dela; iz strojnice nenehno prihaja stotine potiskanih pol, ki jih je treba zgrabiti. Casopisi, revije, tu in tam kakšna knjižica, tiskovine. Še pred nekaj leti je bila knjigovoznica dovolj velika, zdaj pa so s prostorom že hudo na tesnem. Pred nedavnim so odprli preurejeno ročno stavnico, zdaj pa bo kmalu na vrsti preureditev tega oddelka. Postopna rekonstrukcija vseh oddelkov tiskarne bo predvidoma stala okrog 120 milijonov dinarjev.

LJUDJE MED SEBOJ

Premlad in preveč ambiciozen

Sestanek. Ne vsakdanji sestanek; skup precejšnjega števila ljudi, katerih glavni namen je, kritično se pogovoriti o napakah in pomanjkljivostih in skušati začrtati, najti pot, kako najhitreje in najuspešneje odstraniti napake in težave.

Oglasil se je tudi on. Veliko je povedal, govoril zbrano, premišljeno. — Tako in tako, tovariši, je dejal, jaz mislim o tem takole, to ni prav, tako bi bilo treba. Jasno je govoril, podkrepljal besede z dokaj zgornimi številkami... Ni govoril zato, ker je pač bilo treba govoriti, ker so že vsi govorili. Zato, ker je čutil, da je TREBA o tistih stvareh spregovoriti, probleme razgrniti pred širši zbor ljudi.

Nato je prišlo pismo. — Kako si drzneš kaj takega govoriti, kaj se vtičaš v stvari, ki te ne brigajo? Nikar ne misli, da boš s svojim govorjenjem kaj dosegel, ustregel svoji mladostni ambicioznosti. Tvoje govorjenje je izrazito komolčarsko, vemo, kam meriš, kaj hočeš s tem doseči, toda nikar ne poskušaj... Preveč si še mlad in prehudo ambiciozen...

It'd... it'd. Blatenje. Nedostojno. Tudi zato, ker pismo ni bilo podpisano, vendar pa se je pisec, čutilo se je iz vsega pisanja, skrival za nekakšno avtoriteto, ki pa si, čudno, na vse načine prizadeva, ustvariti čim pristnejše, tovariške odnose med ljudmi, ki spodbuja kritičnost in se bori proti kritiziranju...

Na sestanku je veliko in tehtno govoril. Nihče mu ni oporekal, nihče nasprotoval. Malo manj kot zaploskali so mu!

Mlad je in v svojem delu prizadeven. Ni mu vseeno, kako stoji stvari, ne molči, če je kaj narobe. Rad ima odkritost, poštenost. Odkritost tudi v odnosih med ljudmi. Ne zlagano, pokroviteljsko in posladkano tovarštvo.

Spodbudno, kaj? Spodbudno za vse mlade, za vse, ki hočejo odkrito, pošteno obravnavati probleme, se boriti z njimi in jih reševati. Ne le zase, za nas vse. Tipično, kaj? Tipično tudi za medsebojne odnose...

... morda pa tudi zato, ker se je to pripetilo po konferenci Zveze komunistov!

Ne morem si kaj, da ne bi spregovoril o tem. Cloveka zaboli tako ravnanje. Videl sem pač tisto pismo in občutil negotovost mladega komunista, ki bo verjetno poslej raje molčal.

Pismo je bilo pobalinsko in nepodpisano... FRANCE GRIVEC

Le najnujnejše investicije!

Investicijska potrošnja v gospodarstvu v kočevski občini bo letos omejena le na najnujnejše potrebe, predvsem za dokončanje že začelih gradenj, deloma pa za zamenjavo že iztrošenih strojev v nekaterih delovnih organizacijah. Na novo je bila predvidena le adaptacija prostorov mlina za potrebe Saturnusa iz Ljubljane; v njem naj bi podjetje organiziralo obrat za proizvodnjo termičnih aparatov. V začetku bi zaposlili 298 ljudi (od tega 174 žensk) z 2,7 milijarde proizvodnje. Za to pa bi potrebovali precejšnja začetna sredstva, za gradbena dela 160 milijonov, za strojno opremo 478 milijonov dinarjev ter še okrog pol milijarde dinarjev za obratna sredstva. Zaradi zaostrenih pogojev kreditiranja letos Saturnus ne bo mogel urediti obrata, pač pa šele prihodnje leto, če bodo pogoji kaj ugodnejši.

Razpoložljiva sredstva (banka in skladi) naj bi letos porabili le za dokončanje začetih del v Itasu, dograditev klavnice, v Tekstilani in Pletiljstvu. ITAS potrebuje za dograditev in ureditev nove hale kredit v višini 20 milijonov dinarjev. KGP bo dobilo za nadaljevanje gradnje klavnice 15 milijonov, Tekstilana za nabavo strojev 14 milijonov, Pletiljstvo za nakup živalnih strojev 5 milijonov in Pekarna za ureditev peči milijon dinarjev.

ZAPISKI S SKUPSCINE OBZTK V KOČEVJU

Več skrbi posvetiti mladini!

Pretekli teden je bila v Kočevju skupščina ObZTK, ki so se je udeležili delegati vseh društev. Kot gostje so prišli predsednik Obs Drago Benčina, sekretar ZTK Slovenije tov. Lavrič, zastopnik komisije za kadre tov. Likovnik ter zastopnika ObZTK Novo mesto in Cernomelj.

Predsednik ObZTK Kočevje Dominik Trobentar je prebral obširno in izčrpno poročilo, iz katerega je bilo razvidno vse dogajanje v telesni kulturi. Poročilo so v razpravi še dopolnili. Zveza je organizacijsko zelo napredovala, dejavnost pa bo treba po razformiranju okrajnih zvez še izpopolniti. Tu ne gre le za finančna vprašanja, o katerih so veliko govorili, vendar bolj iz želja posameznih klubov kot pa iz potrebe telesne kulture v občini. Sprejet je bil statut, ki so ga že prej poslali v razpravo društvom, ki ureja finančna vprašanja. Izkušnje bodo pokazale, če so se približali smotrnim razdelitvi sredstev.

Andrej Arko je poročal o sestankih, ki so bili v Ribnici in Novem mestu, po razformiranju ObZTK. Sedanjí pogoji ne odgovarjajo Ribnici, Grosuplju in Kočevju. V tekmovalnih skupnostih je veliko organizacijskih in finančnih nejasnosti. Vprašanje je, kako financirati te centre, kako registrirati tekmovalce, kje dobiti sodnike in kako organizirati tekmovalnja. Center v Novem me-

stu ne odgovarja zaradi premajhnega števila panog in zaradi slabih zvez. Ljubljanske zveze se branijo sodelovanja. Podobno stališče imajo tudi Novomeščani. Sekretar zveze Slovenije je poudaril, da bodo ta vprašanja morale rešiti občinske zveze, v ljubljanski mi zvezami pa bo osrednja zveza skušala organizirati skupni sestanek. Isto je obljubil tov. Likovnik za kegljanje.

Govorili so tudi o vzgoji kadrov, o čemer je tov. Likovnik dal potrebna pojasnila. Načeloma so sprejeli sklep, da bi bil tak tečaj v Kočevju z vsaj 25 udeleženci. Potrebno bo tudi nagravati poštrenovalne amaterske vodnike in trenerje.

Mladina »Kolpe« iz Oslinice in taborniki so povedali, da nekateri klubi, ki imajo zelo malo mladine, dobijo visoke dotacije, klubi, ki imajo izključno mladino, pa nizke. Ta vprašanja bo uredil novi statut, ki postavlja strožje kriterije za dodeljevanje dotacij, v katerih pa imajo klubi z mladino boljše možnosti.

Predsednik Obs Kočevje je pohvalil delo ObZTK ter delo društev in klubov. Pravilneje bo treba usmerjati telesno kulturo. To naj bo glavna naloga ObZTK, ker občina in svet za telesno kulturo ne moreta posegati na to področje. Poudaril je še, da je med odborniki veliko razumevanje za telesno kulturo in da je občina dala velika sredstva v ta namen. Sem je treba šteti tudi izdatke za vzdrževanje športnih objektov in doma telesne kulture. Povečati pa bo treba skrb za mladino in pionirje ter zajeti tudi tiste, ki zdaj še niso vključeni. Tudi za nagrajevanje poštrenovalnih amaterjev bodo našli sredstva, je na koncu poudaril predsednik.

Sprejeli so program dela zveze, razdelili priznanja najboljšim društvom in posameznikom. Izvolili so tudi nov odbor, ki ga bo še naprej vodil Dominik Trobentar. Kljub vsemu pričakujejo uspešno delo in napredek. Potreben bo močnejši poudarek na množični šport in razvedrilo, tekmovalni šport pa spraviti v sklad v okviru možnosti in dejanskih potreb

—aa.

ITAS: četrtna kolektiva v organih upravljanja

Smo neposredno pred volivami novih članov delavskih svetov, na kar se po kolektivih že vneto pripravljajo. Predvsem je to primeren čas, ko se bodo proizvajalci lahko podrobneje pogovorili o dosežanjem delu organov upravljanja in na podlagi dosežanj izkušenj in dela posameznih članov DS tudi predlagali in izvolili nove člane.

V kočevskem Itasu je delavski svet razpisal volitve za 15. maj, v predvolilni aktivnosti pa bodo sodelovale poleg organov upravljanja tudi politične organizacije v podjetju in sindikat.

V preteklem obdobju, nam je povedal predsednik DS Janez Hering, — se je delo delavskega sveta precej

spremenilo. Pri obravnavanju določenih problemov smo vsako stvar pričeli proučevati z več zornih kotov in se potem odločili za najboljšo rešitev. Npr.: pri odločanju o gradnji nove hale je DS obravnaval štiri variante in po temeljitem premisleku smo se odločili za tisto rešitev, ki je najboljša. Niso pa še popolnoma zaživi sveti ekonomskih enot in bo treba temu posvetiti v prihodnje več skrbi. V centralni delavski svet bom na volitvah 15. maja izvolili 18 novih članov. V vseh samoupravnih organih — CDS, upravnem odbo-

ru in desetih svetih ekonomskih enot pa dela od okrog 400 zaposlenih kar 100 ljudi.

Kaj pa obveščena članov delovne skupnosti?

— O delu samoupravnih organov in o vsem drugem z poslani zvezo z oglasnih desk in na zborih delovnih enot. Letos smo imeli že tri zborove v vseh enotah, na njih pa smo obravnavali gradnjo nove hale, prehod na industrijski način dela in vprašanje osebnih dohodkov. Največje jamstvo za dobro obveščena članov kolektiva pa je dobra četrtna zaposlenih v samoupravnih organih, ki lahko neposredno in takoj seznanjajo ostale tovariše z delom organov upravljanja.

Pri upravnem organu za gradbeništvo v Kočevju je vloženih okrog 100 prošenj za individualno gradnjo, postopki pa so zelo zapleteni in večkrat dolgotrajni, ker ni izdelanih zazidalnih načrtov. Pri tem je tudi problem plačevanja komunalnega prispevka; zaradi tega marsikdo raje prosi za lokacijo izven mesta (Dolga vas, Breg, Stara cerkev, ker meni, da ne bo treba plačati komunalnega prispevka ali pa bo manjši. Vendar pa bo treba tudi ta naselja komunalno urediti in je tudi tu potreben komunalni prispevek. — Urbanistični načrt za vso

Še letos urbanistični načrti?

občino dela Projektivni atelje v Ljubljani in bodo projekti predvidoma gotovi letos ali v začetku prihodnjega leta. Urbanistični načrt je nujno potreben (v mestu sta izdelana le dva načrta, za stolpnice in sosesko v Kolodvorski ulici), saj improvizirane lokacije niso najbolj posrečene. Izven pogodbenih del s Projektivnim ateljejem (12 milijonov dinarjev) so pri njem naročeni še projekti za zazidalni načrt za združeno gradnjo (70 stanovanj), zazidalni načrt za Mestni log (100 stanovanj), zazidalni načrt ob Roški cesti (40 stanovanj) in zazidalni načrt za okrog 25 stanovanj v Dolgi vasi.

TE DNI V KOČEVJU

■ V TEM LETU JE PREVZELA kočevska KOMUNALA vzdrževanje cest IV. reda in mestnih ulic. Čeprav so povečali prispevek za vzdrževanje enega kilometra cest od 250.000 na 400.000 dinarjev, pa trenutno v čistični še ni šlo na boljše. Preveč urejajo samo na določenih mestih in pred določenimi stavbami, medtem ko za nekatere mestne predele ni smisla, pa tudi ne časa. Potreben bi bil splošen red, kajti turisti si ogledujejo mesto z vseh strani, tudi od tam, kamor delavci KOMUNALE redko pridejo. — Nerešeno je tudi vprašanje ureditve in modernizacije nekaterih ulic, za kar pa ni sredstev. Slabe so Tomšičeva cesta, Rožna in Podgorška ulica, dovozna cesta proti domu telesne kulture in druge. Ni prav, da mora biti popravo tega odvisno le od dotoka sredstev, saj so predeli že higiensko ogroženi. Vsaj pometali naj bi te ceste, če že ni denarja za modernizacijo!

■ ZE VEČKRAT SMO OPOZARJALI v našem listu na nepravilnosti in kršnje občinskega odloka o javnem redu, kaže pa, da podobni odloki zlasti pri posameznikih ne zaležejo. Še vedno gajto zelenice in parke, lomijo cvetoče okrasno grmičje, se vozijo s kolesi in celo z osebnimi avtomobili po prepovedanih cestah, zlasti proti Gaju. Otroci kolčajo tudi še mečevo kovance v zrak. Ali res ni nikogar, ki bi to preprečil ali omejil? Zdi se, da bi morali krepko poseči vmes vsaj organi, ki so poleg organizacij in ustanov dolžni preprečevati slabše pojave. Zlasti je zaskrbljujoče, ker prekrški niso redki, ampak so že nekakšna navada.

■ OB POVEČANJU DOMAČEGA AVTOMOBILIZMA in pritoku turistov bi bilo treba urediti mestni promet in parkiranje. Še vedno opazi prehitro vožnjo in nesmiselno prehitrevo, nepravilno parkiranje, vrvež pa povečujejo tudi vozila avto-šole. Varnost pešcev je vedno manjša, predvsem varnost že tako nepazljivih otrok. Prometnih znakov v mestu nihče več ne spoštuje, dosledno pa prezirajo znake za prepoved vožnje. Vsak voznik si domišlja, da je nekaj posebnega in vozi, kakor ga je volja. Ni čutili krepke roke organa, ki je odgovoren za varnost občanov. Pri ukrepih ne bi smeli dovoljevati izjem!

■ NOV FOTOTELEJE. — Po 18. maju je Marija Jelenovič odprla

Razgovori z delegati na V. kongresu ZKS

Delegati ribniške občine na V. kongresu Zveze komunistov Slovenije — Vlado Čihal, inž. Vlado Mihelič in Metka Zeleznik — so obiskali že skoro vse osnovne organizacije ZK v občini. V vrsti razgovorov so članom ZK pripovedovali o delu slovenskega kongresa Zveze komunistov in o svojih vtisih, obenem pa so se pogovorili še o drugih aktualnih problemih vsake osnovne organizacije oziroma kraja, v katerem organizacija deluje. Razgovorov se je udeležilo tudi precej nekomunistov.

Močno priljubljen ribniški spominček: originalni miniaturni krošnjar Urban. Žal dela take lutke le Herman Urbančič iz Ribnice in kajpak ne more ustreči vsem, ki bi malega krošnjarja radi imeli. Skoda, da se tega posla ne loti še kdo drug. (Foto: Drago Mohar, Ribnica)

Gradnja šole v Ribnici

Na nedavni seji pripravljalega odbora za gradnjo šole v Ribnici so razpravljali o zbiranju denarnih sredstev za gradnjo šole. Iz proračunskega prispevka naj bi se zbralo letos 35 milijonov din, 20 milijonov bodo predvidoma prispevala podjetja, okrog 10 milijonov pa naj bi prispevali kmetje v lesu. Akcija za zbiranje lesa je v glavnem zaključena. Na ta način bodo zbrali kakih 65 milijonov din.

Investitor, občinska skupščina, bo iz republiških skladov zaprosila za kredit v višini 90 milijonov din. Ta sredstva bodo zadostovala, da bo šola v surovem stanju letos pod streho. Sojo bo gradilo domače gradbeno podjetje GRADBENIK. Prebivalci Ribnice in okoliških vasi pričakujejo, da bodo

JUTRI: USTANOVITEV LJUDSKE TEHNIKE

Jutri zvečer ob 19. uri bo v dvorani občinske skupščine v Ribnici ustanovni občinski zbor za ustanovitev občinske ljudske tehnike. O pomenu občinske ljudske tehnike bo na občnem zboru govoril predsednik iniciativnega odbora Ivan Petrič. Jutri

bodo med drugim sprejeli tudi statut in program dela v letošnjem letu. Predsednik iniciativnega odbora Ivan Petrič je povedal, da je poglobljen namen občinske ljudske tehnike — ribniška občina je ena redkih občin v republiki, ki je

še nima — idejno in finančno vodstvo vseh organizacij, ki se ukvarjajo s tehnično vzgojo in podobnimi dejavnostmi. Doslej v občini aktivno dela AMD, ki je v zadnjih letih usposobilo vrsto šoferjev amaterjev, v prihodnje pa bo treba dati društvu še večjo podporo za še uspešnejše delo. Oktobra lani je bil ustanovljen tudi radioklub, ki ima 26 članov. V zimskih mesecih so obiskovali tečaj iz radiotelegrafije in radiotehnike, maja pa bo šest članov delalo radiooperaterske izpite. Imajo že klubsko radioodajno postajo, v sporazumu z občino pa bodo dobili kratkovalovno odajno postajo z agregatom Ribniški radioklub je tudi vključen v varnostno mrežo in je vezan na center v Novem mestu. Ljudska tehnika bo vključila v svoje delo tudi številna šolska društva in klube, poživila foto krožek in vrsto drugih dejavnosti.

K ljudski tehniki spada zdaj tudi jamarsko društvo, katerega člani so v zadnjih nekaj letih raziskali vrsto kraških jam v okolici Ribnice, pri Francetovi jami pa zgradili prvo jamarsko kočjo v Sloveniji.

Pokopališče postaja premajhno

V prijazni vasi Hrovači pri Ribnici je tudi pokopališče, kjer pokopavajo umrle prebivalce Ribnice in okoliških vasi. Pokopališče pa je postalo premajhno, zato bi ga morali čimprej povečati. Ker bi preureditvena dela precej stala in ker sredstev ni dovolj na razpolago, bo treba zbrati tudi prispevke občanov. Vedno bolj pogrešamo tudi mrliške veže. Če na primer v ribniški stolpnici kdo umre, nimajo svojci kje postaviti mrliškega odra.

Krajevna skupnost Ribnica ima v svojem delovnem programu tudi ureditev tega problema, reševali pa ga bodo postopoma, v okviru finančnih možnosti.

Povečano zanimanje za živinorejo

V prvih treh mesecih leta so z območja zadruga v Ribnici prodali že 52 glav rodovniške plemenske živine, kar obeta dobro prodajo živine v letošnjem letu. V prvem polletju sicer ne bodo mogli izvoziti živine, ker je treba najprej popraviti škodo, ki jo je napravila jesenska slinavka, v drugem polletju pa bodo lahko tudi izvažali. Ljudje v ribniški občini se za rodovniško službo vedno bolj zanimajo, zato bodo kaj lahko izpolnili plan, po katerem naj bi bila vsa živina pod molžno kontrolo. Področje KZ Ribnica je določeno kot vzrejno področje za plemenčto sivojavo pasmo, v čemer imajo živinorejci že več desetletij tradicijo.

Matični urad Loški potok

Aprila sta rodila doma: Antonija Segaj iz Segove vasi — dečka, in Pavla Lavriča s Travnika — dečka. — Umrli je Jožeta Košmrlj iz Retij, 89 let.

RIBNIŠKI POHOD OB ŽICI

Prehodna pokala za ribniško osnovno šolo

Zdaj že tradicionalni pohod ob žici okupirane Ribnice je bil sprva napovedan za 5. maj, ko je minilo dvajset

let od osvoboditve Ribnice, zaradi dežja pa je bila prirediteljica prestavljena na ponedeljek, 10. maja.

Nastopajoči, skoro 50 ekip je bilo, so tekmovali v dveh disciplinah — v pohodu in štafetnem teku. Čeprav je letošnja prirediteljica pritegnila veliko tekmovalcev, smo pogrešali pravo množičnost, predvsem sodelovanje ekip Zveze borcev, vojske. Še največ je bilo pionirjev iz osnovnih šol v Ribnici, Loškem potoku, Dolenji vasi in Sušju. Sodelovali so še mladinci iz Ribnice, Grčaric, člani predvojaške vzgoje in člani Partizana. Oba prehodna pokala, ki ju vsako leto podeljuje najboljši ekipi v pohodu in štafeti občinski odbor Zveze borcev, sta tokrat osvojili ekipi z osnovne šole v Ribnici. Najboljše ekipe so dobile posebne diplome občinskega odbora SZDL, vse nastopajoče ekipe pa spominske diplome.

Ob zaključku prireditve je o pomenu pohoda in o dogodkih izpred dvajset let spregovoril predsednik ObO SZDL Dušan Lavrič, nekaj borbenih pesmi pa je zaigral harmonikarski orkester domače glasbene šole.

Kopalni bazen v Ribnici

Ribničani si že dolgo žele kopalnega bazena, ker Bistrica z umazano strugo ne more nuditi užitika kopalcem. O tem so se na zadnji seji sveta krajevne skupnosti pogovorili. Del načrtov za novi bazen, dolg 50 m in širok 21 m, je že gotov, gradili pa ga bodo postopoma. Za letos je predviden izkop dna in betoniranje, računajo pa, da bo prihodnje leto bazen že toliko dograjen, da se bo moč v njem kopati. V treh letih naj bi bilo kopalnišče v celoti zgrajeno. Vsa dela bodo veljala okoli 35 milijonov dinarjev.

Svet krajevne skupnosti, ki je pobudnik gradnje, je imenoval posebno komisijo za zbiranje sredstev in pripravljalna dela. Krajevna skupnost računa tudi na pomoč občanov, delovnih organizacij in garnizije, saj je bazen namenjen vsemu prebivalstvu.

RIBNIŠKI DROBIŽ

● Vpis v šolo. — Septembra se bodo prvič napotili po poti učenosti otroci, rojeni leta 1958 in v začetku 1959. V osnovno šolo v Ribnici se je letos vpisalo 79 novih učencev, na podružnicah osemletke v Dolenji vasi 36, Velikih Poljanah 4, Sušju 27 in v Grčaricah pet ali šest. Vpis je nekaj večji kot pred leti. Verjetno bodo jeseni šolo v Grčaricah ukinili, otroci pa se bodo z avtobusom vozili v Dolenjo vas. V Dolenji vasi bosta jeseni dva oddelka prvega razreda. — Šolsko obveznost bo letos končalo v 8. razredu 74 učencev, nekateri pa tudi v sedmih razredih.

● Spomnili so se jih. — Predstavniki občinskega odbora Zveze borcev iz Ribnice so ob obležitvi osvoboditve obiskali nekatere starejše borce na domovih. Ob obisku so jih obdarovali in se pogovorili z njimi predvsem o časih izpred dvajset let.

● Tovariško srečanje. — 9. maja je bilo pri Francetovi jami pri Ribnici prisrčno

Naročite domači tednik bratu ali sinu, ki je pri vojakih!

V spomin Oberstarjevemu očetu v Sodražici

V Sodražici so pred dnevi pokopali Oberstarjevega očeta, ki je februarja letos dočkal 94 let. Pokojni Oberstar je bil prava korenina; bil je delaven skoraj do zadnjih dni svojega dolgega življenja. Vseskozi je bil naprednjak in je v tem duhu vzgojil tudi svojo družino. Ze od začetka narodnoosvobodilne vojne je bila njegova hiša na razpolago partijskim aktivistom in partizanom. Njegovi sinovi so odhajali v partizane, sam pa je po svojih močeh pomagal gibanju in tudi zaradi tega gibanja. Vedno je bil dobre volje; daleč naokrog je bil znan kot dober lesostrugar.

Vsekakor bo ostal med nami lep spomin na moža, ki

je bil vse dolgo življenje pošten in zaveden Slovenec do zadnjega diha.

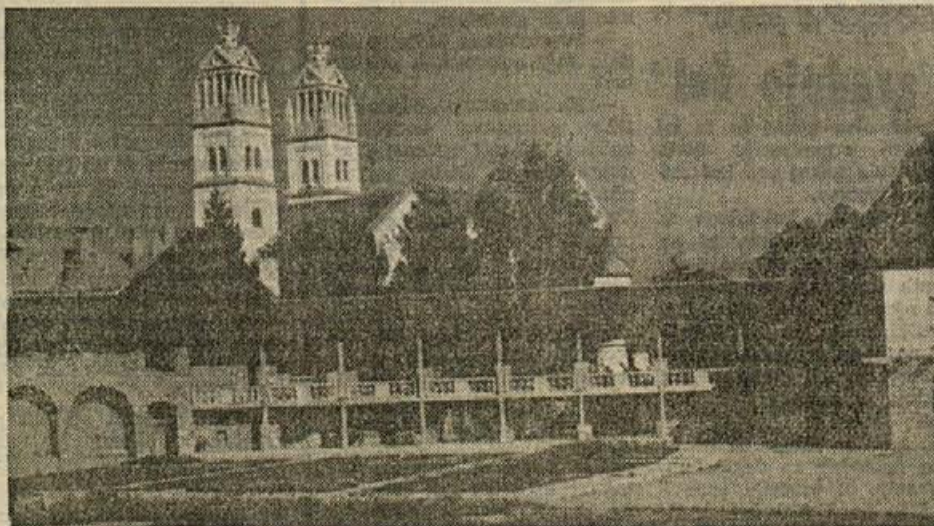
Pogrešava rubriko o naših krajih

Zdoma sva že poldrugo leto, zato toliko težje pričakujemo DOLENJSKI LIST, ki poroča o vsem, kar se je zgodilo vsak teden. Bereva ga rada, priljubljen pa je tudi drugim, s katerimi sva skupaj pri vojakih. Zdi se nama, da je tednik iz tedna v teden boljši. Pogrešava le rubriko »Ali poznate domače kraje?«, ki jo je list prej imel. Tukaj ne slišimo ljubljanskega radia, zato je DOLENJSKI LIST edino sredstvo informacij. Lahko bi preko DOLENJSKEGA LISTA spraševali, kako živi moji, ki smo daleč zdoma. PETER PAVLIN in kolega V. P. Aleksinac

PEDAGOGI! — V izredno praktično korist vam bo knjiga pedagoških člankov in študij — PEDAGOSKI TEDEN V NOVEM MESTU. Izdala Dolenjska založba. Dobite v knjigarnah. Samo 500 dinarjev!

Skupščina socialnega zavarovanja

V soboto, 15. maja, bo v sejni dvorani zavoda za socialno zavarovanje v Kočevju redna skupščina KOMUNALNE SKUPNOSTI SOCIALNEGA ZAVAROVANJA OBČIN KOČEVJE IN RIBNICA. Na skupščini bodo obravnavali spremembe zakona o organizaciji financiranja socialnega zavarovanja in neposredne naloge v zvezi s tem. Izvolili bodo nov izvršilni odbor in se pomenili o načinu financiranja te službe v bodočem obdobju. Razprava bo tekla tudi o dosedanem sklepanju pogodb z zdravstvenimi zavodi ter o delu samoupravnih organov zavoda. Več o delu skupščine bodo poročali v prihodnji številki našega časnika.

RIBNIŠKI MOTIV (Foto: Drago Mohar, Ribnica)

Večje zmogljivosti - večja proizvodnja

Kakšni so letošnji načrti brežiške Tovarne pohištva, Opekarne in Rudnika v Globokem - V globoškem rudniku bodo spet kopali premog za potrebe okoliških krajev.

Predlog družbenega plana daje letos v brežiški občini prednost kmetijstvu in turizmu. Turistična dejavnost naj bi postala poleg kmetijstva osnovna panoga v občini. Skupno povečanje proizvodnje je v tem letu predvideno za 14,3 odst. Med pomembnimi proizvodnimi panogami je tudi industrija, čeprav njen delež ni na prvem mestu. Investicijske naložbe v minulih letih zagotavljajo precejšnje povečanje proizvodnje.

Največji porast je planirala tovarna pohištva. Ta bo znašal 85,8 odst. v primerjavi z lanskim letom. V planu je seveda upoštevana le redna oskrba z redprodnimi materialom. Če dobava lesa, vezanih plošč, panel plošč, okovja, lakov in podobnega ne bo zagotovljena, potem načrti tovarne pohištva ne bodo uresničeni. Letošnje povečanje temelji predvsem na investicijah zadnjih let. Tovarna je razširila svoje zmogljivosti in bo zaposlila nekaj manj kot tretjino novih delavcev. V podjetju predvidevajo tudi drugo izmeno, da bi tako boljše izkoristili stroje.

V globoškem rudniku so se odločili, da bodo povečali proizvodnjo za 37,3 odstotkov. Predvideni porast je vezan na kooperacijo s podjetjem

KREMEN iz Novega mesta. To podjetje bi moralo povečati pralnico peska v Globokem. Za krajevne potrebe bodo v rudniku spet nakopali nekaj premoga, kot so delali to že lani. Do sedaj ustvarjena finančna sredstva bo podjetje porabilo v glavnem za nakup opreme, ki jo v rudniku nujno potrebujejo.

Delovni kolektiv Opekarne računa letos na 37,3 odstotno povečanje proizvodnje. Rekonstrukcija je v tem podjetju pretežno zaključena, vendar manjka še nekaj strojne opreme. Za sušilne naprave in mehanizirano dvigalo bi potrebovali 16 milijonov. V Opekarni bodo tudi letos zaposlili sezonske delavce iz Srbije, s katerimi se že pogajajo za delo čez poletje. Podjetje želi, da bi čimprej lahko uskladilo cene svojih proizvodov s cenami v ostalih podjetjih te stroke.

Podjetje za popravila nje voz v Dobovi bo uvedlo

drugo delovno izmeno in na ta način povečalo proizvodnjo za 8,1 odst. Naročil ima dovolj za vse leto in letos se bodo običajnim delom pridružila še nekatera dela v zvezi z elektrifikacijo železniške proge Ljubljana-Dobova.

SK.

Bencinska postaja in restavracija »NA GRICKU« pri Čatežu: kadar je naval, je za vse premalo prostora

V restavraciji na Čatežu je zmanjkalo prostora za velesesejemske goste

Velesesejmski čas običajno prinaša restavraciji »Na griču« dodaten dohodek. Tudi letos so se pripravili na žilvahnjši promet, vendar učinek ni bil tolikšen, kot so pričakovali. Slabo vreme je kolektivu restavracije prekrizalo račune. Ves čas pomladanskega velesesejma v Zagrebu, ki je trajal od 18. do 24. aprila, je prevladovalo deževno in hladno vreme.

V restavraciji je samo 45

sedežev za goste, teh pa je bilo precej več. Ob sončnem vremenu bi jih lahko 120 postregli zunaj in tako bi prišli vsi na vrsto. Največja stiska je bila zjutraj, ko so se obiskovalci ustavljali na poti v Zagreb. Enako je bilo popoldne pri povratku. Večina je tedaj prišla h kosilu. Tisti, ki niso dobili sedeža, so nejevoljni odhajali in se tudi v prihodnjih dneh zaradi tega niso ustavljali na Čatežu.

Med gosti je bilo tokrat tudi precej obiskovalcev svetovnega prvenstva v namiznem tenisu. Podjetje je vse to upoštevalo in je za ta čas zaposlilo več ljudi. Zaradi pretesnega lokala to ni dosti pomagalo, saj se natakarice niso mogle niti obračati v prenapoljenem prostoru. Promet se je v teh dneh sicer povečal za 50 odst., za približno toliko pa so bili na račun slabega vremena oškodovani.

Od druge polovice aprila dalje se »Na griču« pozna že tujski promet. Največ se ustavlja Francozov in Nemcev. Precej je tudi grških in turških državljanov. Ti so na

delu v Nemčiji in se vračajo domov oz. potujejo samo na obisk.

V restavraciji na Čatežu bi se gotovo ustavilo še več potnikov, če bi vedeli zanjo. Zal pa informativna služba na avtomobilski cesti ni zadovoljiva. To prištevajo med velike pomanjkljivosti. Opozorila na tabla bi bila zlasti za tujce turistično nujno potrebna. Trgovsko podjetje Petrol je že 1962 zaprosilo za dovoljenje republiški sekretariat za promet. Zadeva se je ustavila pri prošnji in letos bodo poskušali ponovno dobiti ustrezno dovoljenje. Tablo bi potem postavili 1 km od bencinske črpalke in restavracije Na griču v smeri proti Ljubljani in v smeri proti Zagrebu. Tako bi avtomobilisti pravočasno zvedeli, kje se lahko na hitro odpočijejo in okrepejo ter postanek izkoristijo hkrati za oskrbo z gorivom.

Matični urad Kapele

Aprila ni bilo rojstev inženirskih. — Umrli so: Ivan Zven bolnišnice, — Umrli so: Ivan Urek, mizar iz Kapel, 61 let; Mihael Kovčič, kmet iz Zupeleca, 78 let, in Terezija Veble, gospodinja z Vrha, 84 let.

NOVO V BREŽICAH

V soboto, 8. maja, so v Brežicah spet gostovali Celjani. To so bili pevci mešanega pevskega zbora Franceta Prešerna. Priredili so koncert slovenske pesmi, s katerim so navdušili poslušalce. Predstavili so se z 18 skrbno izbranimi deli slovenskih skladateljev. Sobotni koncertni nastop je bil namenjen počastitvi 20-letnice osvoboditve.

Člani počitniške zveze in taborniki so se v prazničnih dneh odpravili na pohod po poteh Brežiške čete. Gimnazijci so v soboto popoldne s svojim pohodom v Dobrovo počastili spomin na ustreljeno talco v tamkajšnjem gozdu. Tudi učenci drugih šol ter člani ZB NOV in ostalih družbenih organizacij so se 8. in 9. maja spomnili vseh tistih, ki so zgubili življenja v narodnoosvobodilnem boju.

V letnem bazenu v Čateških Toplicah se je v nedeljo pričela kopalna sezona. Topla voda je privabila v bazen prve kopalce, ki so se prav dobro počutili v njej. Vreme je bilo sicer muhavost, vendar se najbolj vztrajni niso preplašili, četudi se je sonce skrito za oblake.

Vedno več blaga kot kupcev

V soboto, 8. maja, je bilo na tedenski prašičji sejmi v Brežicah pripeljanih 1.300 manjših in 20 večjih pujskov. Ker pa je bilo malo kupcev, so živinorejci prodali le 500 prašičkov, starih do 3 mesece in 10 večjih. Manjši so veljali okoli 600 din kg, večji pa 380 din kilogram.

Matični urad Artilče

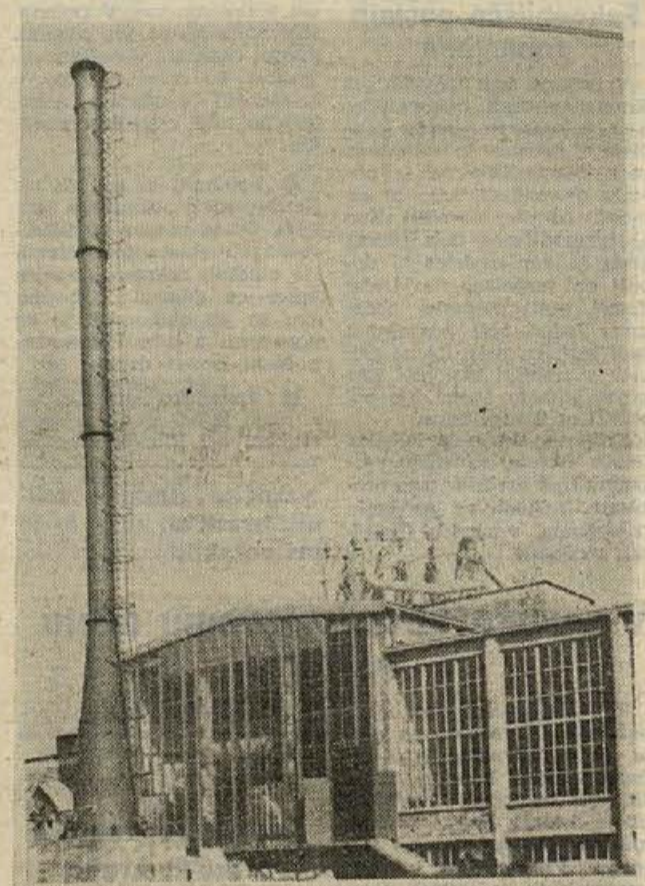
Aprila ni bilo rojstev niti smrti. — Poročili so se: Ivan Volčanšek, poljedelec z Volčjega, in Jožeta Geršak, poljedelec iz Zg. Pohance; Jožef Ivanšek, šofer s Čateža, in Kristina Marija Vokaljič, delavka iz Trebeže; Ciril Solar, delavec, in Ivanka Franciška Kroselj, poljedelka, oba iz Sromelj; Janez Haler, kovinostругar iz Križ, in Ivanka Lupšina, medicinska sestra iz Trebeže; Dominik Turk, kmetovalec iz Zdol, in Angela Sternad, delavka iz Arnovih sel; Ivan Mirt, delavec iz Sromelj, in Anica Ogorevc, delavka iz Curnovca.

Hkrati popravljamo napačni podatke iz poročila za marec: Ivan Beriole, poljedelec iz Sromelj, se je poročil z Marijo Volčanjšek.

Pekarija kliče po obnovi

Mestna pekarna v Brežicah deluje v prostorih na dvorišču bifeja pri pošti, vendar ti ne ustrezajo več. Osemčlanski kolektiv, ki speče vsak dan okoli 1200 kilogramov kruha, dela v zelo težkih pogojih. Peči so stare že nad 40 let, obratni prostori pa ne ustrezajo več ne prometu in ne higienskim predpisom. Kolektiv si želi obnove vseh svojih prostorov, kakor smo zvedeli iz pogovora z upravnikom Martinom Hrastovškom, vendar je kolektiv premajhen, da bi sredstva lahko sam zagotovil.

Zeleti je, da bi se prizadevanja brežiških pekov kmalu uresničila, saj bi bilo to v korist vsem potrošnikom kruha in peciva. Prav bi bilo, če bi občinska skupščina in tudi krajevna skupnost s sredstvi prispevali na pomoč kolektivu pekarnice. D. V.

BREŽISKA RAZGLEDNICA: pogled na tovarno pohištva (Foto: Baškovič, Brežice)

DOBOVA: dom (skoraj) že za vse potrebe

V Dobovi je bilo ves čas po vojni dokaj pestro kulturno življenje. Delovale so dramske sekcije pionirjev, mladincev in odraslih, imeli so moški pevski zbor, že lani in letos pa se ljudje upravičeno sprašujejo, zakaj ni nobene prireditve, razen veselja.

Predsednik prosvetnega društva France Vučajnik je dal naslednje pojasnilo:

— V letošnjem letu je bila delovna le dramska sekcija pionirjev, ki je pod vodstvom tov. Janežičeve naštvirala eno delo. V izvedbo Sneguljčice je bilo vloženi 150 prostovoljnih delovnih ur. Obisk te predstave je bil še kar dober. Z igrami odraslih pa imamo slabše izkušnje. Ko so se učili zadnje igre, »Poročil se bom s svojo ženo«, so vložili mnogo truda in časa v študij, ob vsem tem pa je bilo 30.000 dinarjev čistega dobička. Na gostovanju v Radečah je bila polna dvorana ljudi, na Bizeljskem pa je bilo le 20 gledalcev.

— Potemtakem judje ne gledajo radi amaterskih prireditev?

— Na zanimanju občanov za take prireditve nedvomno vplivajo trikrat tedensko kinoprestave in bližina kulturnih središč, kot so Brežice in Zagreb, pa tudi televizija je prodira že v vse naše okoliške vasi. Igralcem pa slab obisk odvzame voljo in pogum za nadaljnje delo.

— Za obnovo dvorane prosvetnega doma in odra se je tov. Vinko Černeč res zavzel, tako da je zdaj povsem drugačna, kot je bila. Ali bo taka ostala?

— Ni prav, da dvorano odhajamo za zabave in veselice, ker se ob takih priložnostih najbolj uničuje stene in inventar. Potrebovali bi še za-

veso, dom bi morali urediti še na zunaj, za odrom sanitarije itd. Za vse to pa je mnogo premalo lastnih sredstev. Odkar smo napeljali vodovod iz bloka PPV, lahko dom uporabljamo tudi za zdravniške preglede, ker je v njem urejena ambulanta. Dvakrat na teden ordinira zdaj zobozdravnik, dvakrat na teden deluje splošna ambulanta, po enkrat na mesec

pa prihaja v Dobovo ginekolog in zdravnik za otroške bolezni. V domu imajo svoje prostore še krajevni urad, frizerski salon, knjižnica, družbene organizacije imajo lastno sobo, mladina svoj prostor. Ker tako prosvetni dom služi mnogim dejavnostim, bi se morali tudi vsi uporabniki doma zavzeti, da bi ga lahko tudi na zunaj uredili.

REZIKA KRAMER

»VELIKO ZNATI IN RAZUMETI!«

Resolucija V. kongresa ZKS: nepogrešljiv priročnik za tekoče delo

Sekretar občinskega komiteja ZKS Vinko Jurkas je bil eden izmed petih delegatov, ki so zastopali komuniste brežiške občine na V. kongresu Zveze komunistov Slovenije. Bralce seznanjamo z nekaterimi vtisi, ki jih je tov. Jurkas zgoščeno podal v razgovoru z našim sodelavcem:

»Na kongresu me je predvsem presenetilo veliko število pripravljenih razprav, tako da mnogi zaradi omejenega časa niso prišli na vrsto. Med delegati sem opazil precej mladih ljudi, ki so po večini sodelovali tudi v razpravi. Kongres je potekal vseskozi v izrazito delovnem vzdušju.

Za delo kongresa se mi zdi izredno pomembno to, da so imeli delegati o mnogih perečih problemih precej enotno mnenje in da so bile razlike predvsem v tem, da je vsakdo obravnaval stvari s stališča svojega delovnega področja. V komisiji, kjer sem delal jaz, smo obravnavali notranje odnose v ZK, njeno spremenjeno vlogo, delo komunistov v krajevni skupnosti in še mnoga druga vprašanja. V vseh teh razpravah smo ugotovili, da je za komunista bolj kot kdajkoli važno »znati in razumeti«.

V razpravi sem pogrešal polemičnega duha. Menim, da je to posledica vnaprej pripravljenih razprav, ki jih delegati niso korigirali, čeprav se z vsemi diskutanti le niso strinjali.

Vsi problemi so bili na kongresu obravnavani zelo kritično, kljub temu pa mislim, da bi morali delegati vidneje pokazati tudi na velik napredek, ki smo ga dosegli v družbenem in gospodarskem razvoju pri nas.

Izredno zadovoljen sem z resolucijo, ki jo je sprejel kongres. Prepričan sem, da bo postala resolucija nepogrešljiv priročnik za vsakega komunista.

Za poglobljeno samoupravo

V četrtek, 6. maja, je v Brežicah skupno z občinskimi sindikalnim svetom zasedal splošni zbor občinske skupščine, na katerem so razpravljali o samoupravljanju v delovnih organizacijah.

Po poročilu podpredsednika občinske skupščine Franca Bukovinskega se je razvila plodna razprava, v kateri je sodeloval tudi zastopnik republiškega sindikalnega sveta tovariš Kristan. V razpravi se je izluščilo mnenje, da je treba samoupravljanje poglobljati in dopoljevati predvsem statute delovnih organizacij.

Tovariš Vučajnik iz tovarne pohištva je izrazil željo, naj bi v bodoče prišlo do pogostnejših stikov med predstavniki občine in podjetij in da naj bi bila taka srečanja stalna oblika sodelovanja, ne pa samo tedaj, ko je treba rešiti nujne probleme.

Govorili so še o pomanjkanju strokovnega kadra ter predlagali, naj bi skušali dognati, čemu strokovnjaki s fakultetno izobrazbo vedno ne izpolnijo pričakovanj. Razpravljali so o ponekod še vedno nizkih osebnih dohodkih, o vlogi sindikata pri odpravljanju

nju slabosti ter o skorajšnjih volitvah samoupravnih organov.

Po obravnavani našeti problematiki sta sejo nadaljevala oba zbora občinske skupščine po dnevnem redu, ki je obsegal 16 točk. Med drugim so sprejeli odlok o preživalskem varstvu kmetov, odlok o financiranju konzumnega mleka za letošnje leto, odlok o predpisu taksnih tarif, sprejeli so odlok o predpisu tarif sodnih

taks, potrdili statut krajevnih skupnosti Sromlje in Mrzlava vas — Velike Malence ter dali soglasje k ustanovitvi krajevnih skupnosti in določitvi njihovih območij.

V nadaljevanju seje so sklepali še o soglasju k ustanovitvi medobčinskega javnega pravobranilstva, o odredbi za peko kruha in najetju posojil ter poroštev.

13 milijonov za gradnjo šol

Zbor delovnih skupnosti občinske skupščine v Brežicah je 13. aprila sprejel priporočilo delovnim organizacijam, naj bi vsaka od njih prispevala znesek v višini 0,5 odst. od bruto osebnih dohodkov za investicije v šolstvu. Ta prispevek lahko štejejo v breme materialnih stroškov ali pa ga nakažejo iz sklada skupne porabe.

Zneski niso veliki in le tri delovne organizacije bodo prispevale nekaj več kot milijon dinarjev.

Predstavniki kolektivov iz podjetij in zavodov, ki so bili prisotni na seji zbora delovnih skupnosti, so soglasjali z njegovim predlogom. Odborniki upajo, da tudi kolektivi ne bodo drugačnega mnenja, saj so vsi seznanjeni s težkimi razmerami v šolstvu.

Zbrana sredstva bodo še letos uporabili za dograditev gimnazije in gradnjo osnovne šole na Veliki dolini. Oboje naj bi bilo dokončano do jeseni.

BREŽIŠKE VESTI

Stanovanjski sklad je veliko premajhen

200 milijonov din, ki se v letu dni stečejo v stanovanjski sklad občine Krško, je premalo za velike potrebe po gradnji stanovanj — Za individualne graditelje najbrž ne bo kreditov — Del letošnjih sredstev sklada je bil angažiran že lani

Del sredstev od 200 milijonov din, kolikor se bo letos zbralo na stanovanjskem skladu občine Krško, je bil angažiran že lani pri gradnji stolpičev na Senovem in v Krškem ter za učiteljska stanovanja v Podbočju. Še razpoložljiva sredstva bodo namenili predvsem za gradnjo stanovanj za prosvetne delavce na Senovem, v Kostanjevici in Krškem. Vse kaže, da sredstev za individualno gradnjo ne bo razen za borce, za kar je skupščina le stežka namenila 15 milijonov din. Po vsem tem upravni odbor stanovanjskega sklada letos pri gospodarjenju s sredstvi ne bo imel lahkega dela.

Na oddelku za gradnje pri občinski skupščini smo o letošnjih gradnjah izvedeli tole: Gradbeno podjetje SAVA že gradi za trg 66 stanovanj: 40 jih bo v dveh stolpičih v Krškem, 20 v enem na Senovem in 6 v poslovno stanovanjski stavbi v Brestanici. Vsa našeta stanovanja bodo letos dograjena.

Za letos je v načrtu gradnja 14 stanovanj v Krškem, 12 stanovanj na Senovem in 6 stanovanj v Kostanjevici. Če bodo na voljo sredstva, bodo poleg tega začeli letos graditi še 20 stanovanjskih stolpičev v Krškem. V Podbočju že preurejajo bivšo Kidričevo hišo, kjer bo po preureditvi

6 družinskih in 3 samska stanovanja.

Razen prej naštetih družbenih gradenj stanovanj je v občini zelo veliko interesentov za gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš. Naj povemo, da je bilo lani v gradnji 87 zasebnih hiš, dokončanih pa je bilo od tega 48. Letos se torej nadaljuje gradnja 39 lani začeti zasebnih stanovanjskih hiš, do konca aprila pa je bilo že izdanih 25 gradbenih dovoljenj za zasebne gradnje. Omeniti velja tudi to, da ima gradbeni oddelek v postopku še 50 nerešenih vlog občanov, ki želijo graditi zasebne stanovanjske hiše.

Ker že naštevamo gradnje, ne smemo pozabiti gospodarskih objektov, ki jih letos gradijo ali dokončujejo delovne organizacije. Na Senovem gradijo proizvodne prostore za novi LISCIN obrat lahke konfekcije, KOVINARSKA dokončuje prvo stopnjo novih proizvodnih prostorov v Krškem, v Kostanjevici pa preurejajo Restavracijo pod Gorjanci. Pripravljeni so načrti za gradnjo bencinske črpalke v Brestanici, v začetku junija letos bo SGP PIONIR začelo graditi novi most v Krškem, poleg tega pa se pripravljajo več preureditev v trgovini. Podjetje SLOVENIJA AVTO bo preuredilo majhno prodajalno avtomobilskih delov, v enem izmed starih lokalov bo urejen elektro servis, dosedanja avtoservisna delavnica pa bo povečana v avtokleparstvo in avtomobilarsko delavnico. Tudi Državna založba Slovenije bo preuredila in modernizirala svojo prodajalno v Krškem.

Med pomembne gradnje, ki se obetajo letos, šteje prav gotovo še modernizacija ceste od Vidma do Brestanice, pa tudi za gradnjo nove šole v Brestanici. Je že podpisana pogodba. Potrebnih je le še 208 milijonov din kredita, ki naj bi jih nudila Gospodarska banka iz namenskih sredstev za investicije v šolstvu. Ker je stara brestaniška šola, ki se grozi vsak čas podreti, v občini skupaj s preostlim krškim mostom problem številka 1, si bodo gotovo oddahnili tako starši kot učitelji, pa tudi občinski možje.

Takšna je stavba osemletke v Koprivnici nad Senovim zdaj, če pa bo šlo vse po sreči, bodo dogradili novi del šole ob podpornem zidu, ki ga vidite na desni strani slike. Prosvetni delavci in Koprivničani težko pričakujejo gradnjo, še posebej pa se veselijo tega, da bodo nato le dobili dvorano, ki jo že tako dolgo pogrešajo

ZMRZNJENE CENE IN CIKLOSTIL PAPIR

Primer PAPIRCONFEKCIJE v Krškem kaže, da je odlok o zmrznenju cen deloval več kot samo finančno — Pomanjkanju ciklostil papirja, ki so ga povzročile zmrznjene cene, se je pridružilo še pomanjkanje anilinskega papirja in papirja za vrečice zaradi požara v tovarni, ki ga proizvaja

PAPIRCONFEKCIJA v Krškem proizvaja razen prespan map, pisalnih blokov, kartonske embalaže, anilinskega ovojnega papirja in papirnih vrečic tudi ciklostil papir. Ciklostil papir razrezujejo iz srednje finega ciklostil papirja, ki jim ga dobavlja tovarna papirja in celuloze v Krškem v formatu A-1. Še pred nekaj leti je v PAPIRCONFEKCIJI predstavljala delavnica ciklostil papirja 91 odst. celotne proizvodnje, v tem proizvodnem postopku pa so delali domača vsi člani kolektiva. Ker so vedeli, da ne morejo in ne smejo izdelovati samo en proizvod, so počasi število svojih izdelkov povečevali. Danes predstavlja delavnica ciklostil papirja le še 41 odst. celotne proizvodnje, pri njej pa je zaposlenih 21 odst. članov kolektiva.

pa je PAPIRCONFEKCIJA papir prevzela in ga dala v proizvodnjo, ker je bila brez surovin. Takoj nato pa je izšel odlok o zmrznenju cen. PAPIRCONFEKCIJA novega ciklostil papirja, ki je bil dražji kot prejšnji, ni mogla dati na tržišče in je morala proizvodnjo ustaviti.

Proizvodnjo so spet preusmerili v druge proizvode, predvsem v kartonažo in anilinko, vsem delavcem, za katere ni bilo dela, pa so svetovali, naj izkoristijo letni dopust.

Brez trdnih perspektiv ne gre

Ker novega, dražjega ciklostil papirja niso mogli uporabljati v proizvodnji, so se začeli s tovarno celuloze in papirja pogajati za dobavo starega papirja po prejšnji ceni. V tovarni celuloze in papirja so jim šli na roko in so jim obljubili zaenkrat tak papir dobavljati. Takšna rešitev seveda ni dolgoročna in ne nudi kolektivu nobenih trdnih zagotovil za bodočnost. Priznati je treba, da je daljši zastoj v proizvodnji zaradi pomanjkanja celuloznega lesa tovarno celuloze in papirja močno prizadel. Zato je razumljivo, da rešuje svoje težave z izdelki, ki se lahko prodajajo dražje. V PAPIRCONFEKCIJI si sicer ne delajo posebnih skrbi, ker niso edini proizvajalci ciklostil papirja, po katerem je na tržišču veliko povpraševanje in vedo, da bo rešitev, ki bo sprejemljiva za ostale potroš-

nike, sprejemljiva tudi za njih. Posebnega statusa zase pa ne terjajo in ga niso terjali.

Tovarna anilinskega papirja in papirja za vrečice je zgorela

»Nesreča ne pride nikoli samaj pravi star pregovor, ki je obveljal tudi v tem primeru... Konec aprila je v Zagrebu zgorela Zagrebačka tvornica papira, ki je PAPIRCONFEKCIJI dobavljala papir za izdelavo vrečic in onega za anilinski tisk. Težavam s ciklostil papirjem se je pridružilo še pomanjkanje te surovine in spet je tu vprašanje dela za 10 ljudi, ki so delali pri stroju za anilinski tisk in pri onem za papirne vrečice. To surovino izdelujeta v Jugoslaviji samo še dve tovarni papirja: v Čačku in v Prijedoru.

V prvem tromesečju so v PAPIRCONFEKCIJI kljub oviram pri dobavi surovin ustvarili 216 milijonov din realizacije in plan presegli. V aprilu je bilo slabše: proizvodnja je bila za 21 milijonov pod mesečnim planom. Izpad bodo težko nadoknadili, saj je bil stroj za ciklostil papir že dozdej zaposlen v treh izmenah. Vprašanje pomanjkanja papirja za vrečice, ki jih trgovina nujno potrebuje, pa bo treba v Sloveniji reševati tako, da bo začela ta papir izdelovati ena izmed naših tovarn, čeprav morda nerada.

M. J.

Gradnja vodovoda na Malem Kamnu še vedno pereče vprašanje

Vsa leta po vojni je ureditev vodovoda na Malem Kamnu pri Senovem najbolj pereč problem. O tem so že večkrat živahno razpravljali volivci tega področja, na nedavnih sestankih občanov pa so želeli podrobnejše pojasnila. Gre namreč za to, da so prebivalci sami voljni kar najbolj aktivno sodelovati pri tej akciji. Že lani so začeli z gradnjo, raziskave so končane in zadovoljive, potrebna so le sredstva za gradbeni material in strokovna delovna sila. Vsa ostala dela pri izkopu bodo domačini opravili prostovoljno.

Prav tako je nujna dograditev gasilske šrambe, kamor so domačini te vasi vložili že precej lastnih sredstev in truda. Za dokončanje zgradbe jim primanjkuje nekaj sto tisoč dinarjev. Ko bo zgradba končana, bo nudila kotiček raznim društvenim organizacijam in društvom, pridobili pa bodo tudi prostor za zbor volivcev, ki so bili doslej po posameznih kmečkih domovih.

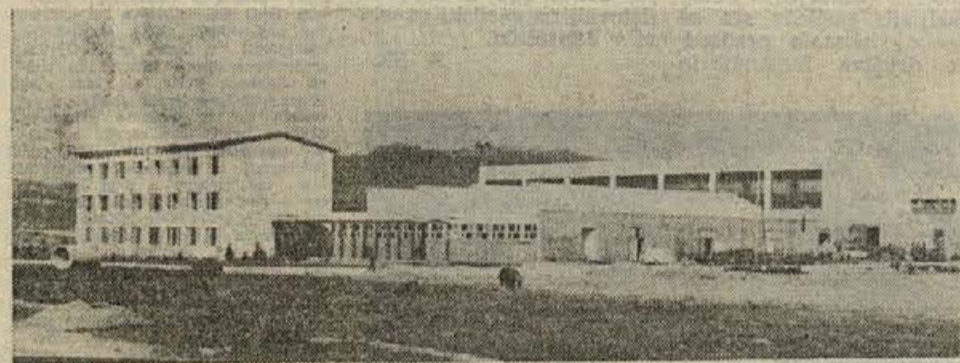
Na nedavnem zboru volivcev občani niso soglašali s tem, da bi bili uvrščeni v II. proizvodni okoliš. Njihov teren je hribovit ter plazovit in le nekaj njiv lahko orjejo s traktorji, sama zemlja pa ni kaj prida donosna. Bolj bi jim ustrezal III. okoliš, zato upajo, da bo občinska skupščina to upoštevala in jih tako tudi uvrstila.

R. K.

Takih predavanj si Senovčani še želimo

V okviru programa organizacije ZROP je bilo letos organizirano predavanje »Obrambne priprave prebivalstva«, po njem pa so predvajali film »Od monarhije do republike«. Govoril je rezervni polkovnik Stane Verbič, ki je zelo zadovoljil prebivalce in tudi mladinu. Vsi, ki so to predavanje poslušali, soglašajo, da takšnega predavanja še ni bilo in si želijo še več podobnih prireditev.

R. K.

Prostori KOVINSKE na desnem bregu Save dobivajo čedalje bolj zaokroženo podobo sodobnega in velikega industrijskega obrata

Urbanistični program Krškega

Urbanistični program za Krško, ki ga izdeluje REGION v Brezicah, je že gotov, treba ga je le še prilagoditi novim predpisom. Prav tako je treba prilagoditi novim predpisom zazidalni načrt. Oboje je treba uskladiti z določili o potresnih območjih in z nekaterimi drugimi novjšimi predpisi. Občinska skupščina se dogovarja z REGIONOM tudi za izdelavo urbanistične dokumentacije k sklepu o vplivnih območjih v občini. Ko bo zbrana ta dokumentacija, bodo lahko izdelali podrobnejše zazidalne načrte za vsako vplivno območje.

DU Krško pripravlja tri seminarje

Delavska univerza v Krškem pripravlja tri 4-dnevne seminarje za člane centralnega delavskega sveta in upravnega odbora ter obratnih delavskih svetov v tovarni

celuloze in papirja Djuro Salaj v Krškem. Te seminarje bodo obiskali vsi člani samoupravnih organov, tovarna celuloze in papirja pa je s tolikšnim smislom za izobraževanje samoupravljavcev še enkrat pokazala pohvalno poudbo.

KRŠKI VODOVOD LETOS ALI PRIHODNJE LETO

Načrt za dokončno izgradnjo krškega vodovoda je v delu. V njem bodo določeni vsi zbiralniki za vodo in povezava le-teh z obstoječim vodovodnim omrežjem. V kolikor bodo letos na voljo potrebna sredstva, bo krški vodovod dograjen še letos, sicer pa prihodnje leto. Z deli je treba pohiteti zagraditi, ker je vodovodno omrežje brez zbiralnikov izpostavljeno sonkovitemu pritisku vode, ki ga kvari in uničuje. Črpalke morajo zdaj zlasti v konicah

ustvarjati večji pritisk vode; ko bodo zgrajeni zbiralniki v višjih legah, bo pa pritisk enakomeren.

Samo 4 borci lani na topliškem zdravljenju

Lani je bilo na rednem zdravljenju več članov ZB iz krške občine, medtem ko so bili na topliško zdravljenje po sklepu ZB poslani samo štirje člani. Ker je zdravstveno stanje borcev zelo slabo, bi bilo treba vsekakor omogočiti klimatsko zdravljenje večjemu številu. 41 članov je bilo bodisi samih, bodisi skupaj z družinami lani na 10-dnevnem letovanju v počitniški koloniji ZB v Rovinju. V razpravi na letni konferenci so delegati poudarili, da ni prav, ker kličejo borce na zdravljenje šele v jesenskem razdobju, češ da morajo biti zdravljeni v poletnih mesecih na razpolago tujcem!

Najprej v zagoni zaradi pomanjkanja celuloznega lesa

Po lanskem zelo kritičnem pomanjkanju celuloznega lesa, ki se je zavleklo vse do marca letos, je ostala tovarna celuloze in papirja v Krškem domala brez surovin in je delala precej časa s polovično zmogljivostjo. V zagoni se je znašla tudi PAPIRCONFEKCIJA, ker ji tovarna celuloze in papirja kot edini dobavitelj ni mogla dobavljati ciklostil papirja. Skladišča so doobra izpraznila, porabili vse zaloge in morali proizvodnjo preusmeriti v druge izdelke.

Takrat so med drugim začeli ustvarjati kartonažni oddelek, iz katerega so odšli v svet prespan mape. Do sredine marca se je stanje s celuloznim lesom v tovarni celuloze in papirja nekoliko izboljšalo. Dobili so prvo pošiljko ciklostil papirja in vse je kazalo, da bo odtelej boljše.

Vdružit: zaradi zmrznjenih cen ...

Morda bi bilo res boljše, če ne bi prišel vmes odlok o zmrznenju cen. Tovarna celuloze in papirja je začela namesto prejšnjega srednje finega ciklostil papirja, ki ga je dobavljala PAPIRCONFEKCIJA kot surovino, izdelovati beljeni, klejani papir boljše kvalitete po višji ceni. PAPIRCONFEKCIJO so obvestili, da cene še niso potrjene od urada za cene, vendar

Za lepšo podobo Senovega

Okolica zdravstvene ambulante na Senovem je bila doslej neurejena, na terasah pred stavbo pa je rasel plevel. Letos je uprava na pobudo dr. Malavašiča namenila nekaj sredstev za ureditev okolja stavbe. Naredili bodo stopnice in pot preko teras, zasadili okrasno drevje ter uredili cvetlične grede. Senovo bo s tem prav gotovo pridobilo na svoji podobi.

Devet krajevnih skupnosti

V krški občini so se po obširnih razpravah odločili za 8 krajevnih skupnosti, ki bodo delovale v Kostanjevici, Podbočju, na Raki, Vel. Trnu, v Leskovcu, Senovem, Brestanici in Krškem. Te krajevne skupnosti bodo potrjene na prihodnji seji občinske skupščine. Občinska skupščina jim bo letos prepustila nekaj več kot 20 milijonov dinarjev sredstev v gospodarjenju. Približno 5 milijonov dinarjev je ostalo neizrabljenih ali neobračunanih od lanskega leta iz cestnega sklada; iz tega sklada bo letos za popravila poti namenjenih novih 5 milijonov, razen tega bodo krajevne skupnosti dobile 6 milijonov, namenjenih za gradnjo raznih komunalnih objektov in 4 milijone 300 tisoč din za delovanje krajevnih skupnosti. Administrativno poslovanje vseh skupnosti razen one v Krškem bodo opravljali področni krajevni uradi.

Potrebni bodo mesečni periodični obračuni

Pri izbiranju podatkov o gospodarstvu in proizvodnji v prvem četrtletju letos so imeli v krški občini nemalo neršečnosti. Večina delovnih organizacij namreč dela samo polletne periodične obračune, natančnejših pokazateljev o proizvodnji in realizaciji za vmesno obdobje pa zagradelji ni dobili. Resnost gospodarskega stanja, v kakršnem smo se znašli po zadnjih ukrepih (zmrznenje cen in omejitve obratnih sredstev) pa zahteva tekoče spremljanje gospodarjenja in proizvodnje v podjetjih. Zagradelji bodo morali v vseh delovnih organizacijah razmišljati o mesečnih periodičnih obračunih. V to jih ne bodo silile potrebe občine, pač pa stanje v proizvodnji, na tržišču in v gospodarstvu. Zavoljo tega bo treba v vseh podjetjih skrbneje zastaviti analitiko poslovanja, gospodarsko računski sektorji pa bodo morali zagotoviti sprotno in natančno evidenco gospodarskega stanja v svojem podjetju.

Na mirenskem vzporedniku

■ O pomanjkljivi in slabi javni razsvetljavi na Mirni in razdrtnih potih okoli nje so že nešteto krat razpravljali na zborih volivcev in sestankih političnih organizacij, pa zaradi pomanjkanja sredstev problemov niso rešili. Upi občanov so uprli v krajevno skupnost, ki pa jo bodo morali šele ustanoviti. Že zdaj pa je znano, da tudi krajevna skupnost ne bo zmogla vsega urediti in uresničiti vseh želja prebivalstva. Prestane torej le še delo in pomoč v troje, to je sodelovanje med občani, občino in krajevnimi podjetji.

■ Mirna je industrijsko središče, ki pa ima, žal, slabo urejene ceste. Posledice neurejenosti najbolj občutijo prebivalci, ki jim ni vseeno, kakšno naselje imajo, kje prebivajo. Na morejso pa si pomagati. Prvič s sebi delo laze s tem, ker ne vedo, kako bi vplivali na vozniške motorne vozi, ki brezobzirno vozijo skozi Mirno. Ne le da je tako ogrožena prometna varnost, temveč trpi tudi zunanja podoba naselja ob cesti, na kateri predrežni dvigajo prah in z blatom škropijo hišna pročelja. Take podoobe se seveda turistični kraj, kar je Mirna, ne more imeti. Ničkolikokrat so se hišni lastniki že razburjali na sestankih in zahtevali red in ukrepe. Spričo tega je toliko večja njihova želja, da bi glavno cesto že skoraj asfaltirali. Mislijo pa moramo tudi na ureditev kanalizacijskih naprav in regulacijo potoka, ki ob večjem deževju poplavlja. Podarjajo predstavniki tega kraja. Kanalizacijo naj bi naselje dobilo ob modernizaciji ceste, medtem ko je regulacija potoka že v načrtu, pa je menda za ustreza dela manjkalo sredstev.

■ Uvrstitev kmetijskih predelov v proizvodne okoliše na Mirni in okolici je povzročila prav toliko hude krvi kot odobravanja. Nezadovoljni so predvsem kmetovalci na meji med višjim in nižjim proizvodnim okolišem, ki so nepravilno uvrščeni v nižji proizvodni okoliš, kar pomeni, da imajo višje dajatve.

■ Delavci, kmetje, uslužbenci, govedinarji in šolska mladina mirenskega okoliša so zadovoljni z organizacijo zdravstvene službe na Mirni. Ta je namreč tako urejena, da je prišla zdravstvena postaja do popolnega izraza in je izpolnila pričakovanja zdravniške pomoči potrebnih občanov. Občanom je zlasti pogodu, da se jim ni treba več zatekati k zdravniku v Trebnju ali Novo mesto, vsak teden pa jih obišče tudi zobozdravnik.

Majhne sindikalne podružnice k večjim

Več manjših sindikalnih podružnic v trebanjski občini se bo letos pripojilo k večjim. Z večjimi podružnicami se bodo združile zlasti nekatere sindikalne podružnice v družbenih službah, ki štejejo le po nekaj članov. Sindikalne organizacije bodo združili zaradi učinkovitejšega izpolnjevanja nalog, ki jih ima sindikat.

Izletov ni bilo

Ceprav je občinski sindikalni svet v Trebnjem priporočil delavnim organizacijam, naj za prvomajske praznike organizirajo izlete, se ni noben delovni kolektiv spomnil, da bi kaj podobnega izvedel. Praznik dela so delavci praznovali v podjetjih, kjer so pripravili proslave in ponekod tudi zakuske.

Simultanka v Trebnjem

Sabovski mojster Albin Planinc je odigral na dan zmage v Trebnjem simultanko proti 26 šahistom iz Trebnja, Mokronoga, Mirne in Krmelja. Mojster je premagal trebanjske šahiste z rezultatom 23 in pol proti 2 in pol. Uspešen je bil Ivan Mrazek, ki je edini dobil partijo, remizirali pa so Godnjavec, Debeljak in Poničar. Šahisti Trebnja si še želijo takih dvobojev z vrhunskimi šahisti. Mojster Planinc je zelo pohvalil odlično organizirano simultanko.

F. G.

Predsednik in podpredsednik med občani

Občani najbolj nezadovoljni z uvrstitvijo v proizvodne okoliše -

Človek, ki slabše živi, je bolj hvaležen za prijazno besedo in razumevanje kot premožnejši za pomoč. To sta med drugim spoznala tudi predsednik in podpredsednik trebanjske občine, ki sta pred kratkim obiskala nekaj odročnih hribovskih krajev.

»Kaj sta še predvsem zvedela od občanov?« smo vprašali podpredsednika občinske skupščine Janeza Mihevcu.

»Kmetovalci v teh krajih so vedeli največ pripomb na račun uvrstitve v proizvodne okoliše. Povedali so, da želijo iz tretjega v četrti proizvodni okoliš, ker da je tako bolj prav glede na pogoje. Navedel bi tudi primer, ki kaže, kako živijo nekateri posamezniki v teh predelih. Ta-

ko ima lastnik precej gozda, bi šlo pa razdejano in je ne more popraviti, razen tega pa je zabredel v socialne težave. No, socialna služba je tukaj že ukrenila vse potrebno, da se bo občan lahko rešil iz stiske.

V več krajih so imeli občani veliko povedati o slabih cestah in potih, ki jih je treba popraviti. Pripominjali so, da bi sami znatno prispevali, ko bi dobili pomoč. Kaže, da

bo morala kaj pristaviti skupščina, dokler ne zažive krajevne skupnosti.

»Kaj bi želeli slišati ob takih obiskih?«

»Zlasti to, ali bo kooperant na tretjem proizvodnem okolišu mogel izpolniti vse, kar zahteva odlok o pridobivanju mesa oziroma o prireji in odkupu živine. Kar zadeva razporeditev v proizvodne okoliše, bo v maju komisija, ki jo je imenovala občinska skupščina, preverila, ali so posamezni kmetijski predeli pravilno razporejeni v vrednostne kategorije okolišev.«

»Zakaj sta začela obiskovati občane in kje sta se do zdaj pogovarjala?«

»Občani na zborih volivcev često želijo pomenkov z najodgovornejšimi predstavniki občine. To je bila glavna pobuda za najne obiske. Ti niso bili uradni, pripravljani, temveč osebni, pogovori pa sproščeni. Občani radi pripovedujejo o svojih problemih in problemih svojega kraja. Ker je bilo pričakovati, da bodo v vsem tem in drugem govorili tudi v odročnih in hribovskih vaseh, sva se odločila, da obiščeva Hrastno, Repče, Vrh-Trebnje, Grmado in druge kraje. Tem in drugim krajem bodo namenjeni tudi prihodnji obiski.«

(i. z.)

Skoraj 90 dni kasneje

V trebanjski občini bodo izvolili delavske svete do 15. junija. Po delovnih organizacijah so že bili zbori proizvajalcev, kjer so se pomislili o volitvah. Z volitvami bodo tako precej zakasnil, skoraj mesec in pol, ker so se začeli nanje prepozno pripravljati. Precej časa si namreč niso prišli na čisto s tehničnimi in kadrovskimi pripravami. Razen tega ni bilo pravih spodbud za volitve novih samoupravnih organov, ker pojmujejo v mno-

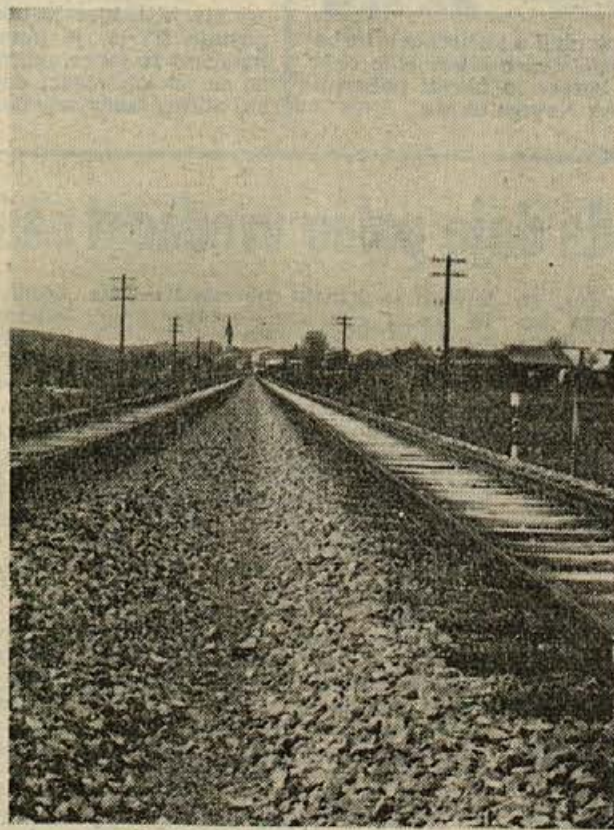
gih delovnih organizacijah upravljanje delovne skupnosti kot manj važno formalnost. Gospodarske organizacije, ustanove in zavode so pred volitvami obiskali predstavniki občinskega sindikalnega sveta in se zanimali za sestavo kandidatov za delavske svete. Pripomnili so, naj bi v samoupravne organe ne izvolili preveč administrativnega osebja, temveč predvsem najboljše predstavnike iz vrst proizvajalcev.

OD BESED K DEJANJEM

Po odloku o območjih krajevnih skupnosti, sprejetem na seji občinske skupščine 22. aprila, bo imela trebanjska občina 17 krajevnih skupnosti, ne pa 10 ali 19, kar je bilo prvotno predvideno in o čemer so odborniki svojčas že razpravljali.

Za območja, kakršna imenuje odlok, so se pretežno odločili na zborih volivcev, ki so bili 28. februarja in 5. marca. Komisija za pomoč pri ustanavljanju, katere predsednik je Janko Oven, je v obrazložitvi odloka navedla, da je prišlo do sprememb glede območij zlasti tam, kjer krajevne skupnosti, kakršne so predlagali občani, ne bi bile sposobne opravljati nalog.

Zdaj, ko so območja znana, ne preostaja nič drugega kot krajevne skupnosti ustanoviti in jim dati vse potrebno za delo. Socialistična zveza in druge politične organizacije, kakor tudi občinski in krajevni činitelji, bodo morali čimprej od besed k dejanjem, k ustanavljanju. Menijo, da bodo nekaj krajevnih skupnosti lahko ustanovili že do polletja. — Dela je več kot preveč, če se spomnimo le, da je treba pripraviti statute, oblikovati organe upravljanja, pridobiti kader in podobno. Kot je razvidno iz delovnega programa občinske skupščine, bo treba o krajevnih skupnostih poročati že na eni letošnjih njenih sej.

TREBANJSKA RAZGLEDNICA

PRAZNIK Z VENCIM IN S PRAPOROM

16. maj, ki je bil do lani občinski praznik, bo Trebnje letos že drugič proslavilo kot krajevni praznik in tako počastilo spomin na pomembne dogodke med NOB v tem kraju.

Na dan krajevnega praznika bo v Trebnjem gostovala metliška folklorna skupina, v Dol. Nemški vasi pa bo poslanec republiškega zbora Franci Kolar razvil prapor krajevne organizacije ZB.

Proslavljanje v Trebnjem sta pripravili krajevni organizaciji Socialistične zveze in Zveze borcev. Pričelo se bo v nedeljo, 16. maja z budnico ob 5.30 uri. Ob devetih bo imela krajevna organizacija ZB slavnostno sejo, pol ure kasneje pa bodo položili vence na grobnico borcev na trebanjskem pokopališču in pred spomenik padlih v Trebnjem. Ob 14. uri se bodo vozniki amaterji udeležili ocenjevalne vožnje, kj jo priredi trebanjsko avto-moto društvo. Ob 20. uri bo v Trebnjem gostovala folklorna skupina iz Metlike s sporedom iz svojega bogatega repertoarja. Na prireditvi, ki ima naslov »Bela krajina v besedi, pesmi in plesu«, bodo gostje iz Metlike v narodnih nošah odigrali, odpleli in odplesali nekaj najlepših pesmi in plesov iz zakladnice belokranjske folklore.

Ob 14. uri bo večja svečanost tudi v Dol. Nemški vasi, kjer bo razvil prapor tamkajšnje krajevne organizacije ZB poslanec republiškega zbora Franci Kolar. Tovariš Kolar bo govoril na proslavi, ki bo ob tej priložnosti pred osnovno šolo. Udeleženci bodo od tam šli na pohod proti Ponikvam, kjer bo v Grmovškovi gostilni prosta zabava.

Pogled na novo stavbo MODNIH OBLACIL v Trebnjem na praznik dela

LT kljub težavam naprej

Pomanjkanje sredstev in kadrov sta poglavita razloga za trenutno mrtvilo Ljudske tehnike na Mirni. Znato sta okrnjeni zlasti letalsko modelarstvo in fotoamaterstvo, ki sta bili najbolj razviti panogi te dejavnosti. Ker bi bilo škoda opustiti ali zanemariti te tehnične zvrsti, se je odbor Ljudske tehnike odločil, da mimo vseh težav delo počiva. Posebno spodbuja marljivo modelarje, da bi se letos spet udeležili raznih prireditev. To tembolj, ker je še vsem v spominu parada ob občinskem prazniku lanskega septembra, ko so tudi modelarji manifestirali svoje delo, fotoamaterji pa so povorko posneli na film in se istega dne priredili razstavo posnetkov z manifestacij. V organizaciji Ljudske tehnike, ki ima zelo delaven odbor, žal pa malo sredstev, upajo, da se bo posrečilo obuditi posamezne dejavnosti in jim omogočiti napredovanje.

DENAR ZA SPOMENIK

Krajevna organizacija ZB na Mirni je že začela zbirati prostovoljne prispevke za spomenik, ki ga bodo letos postavili poleg partizanskega grobišča na Rojah. Razen denarja bodo prebivalci lahko prispevali tudi les in podoben material, ali pa bodo svoj delež odslužili s prostovoljnimi delom. S spomenikom bodo lepo počastili 20. obletnico osvoboditve. Pričakujejo, da bodo začeli kmalu graditi, saj imajo načrte že nekaj časa. V grad-

benem odboru so predstavniki vseh družbenopolitičnih organizacij na Mirni, kar kaže na veliko zanimanje in pripravljenost kraja, da pomaga čimprej urediti partizansko grobišče.

Preureditev v maloblagovnico

Poslovne prostore, v katerih je bila svojčas trebanjska lekarna in nekaj oddelkov občinske uprave, so začeli preurejati. Tu bo »Mercatorjeva« maloblagovnica. Preureditev bo dražja, kot so predvideli, ker niso računali, da so prostori tako slabi.

Poslovni prostori in stanovanja za trg

Letos bo Trebnje dobilo še dve novi večnadstropni stavbi. To bosta stanovanjski in poslovni - stanovanjski blok, ki ju »Pionir« gradi poleg novih stanovanjskih blokov nad Litostrojevim obratom. V njiju bo 24 stanovanj za trg. V pritličju poslovno stanovanjskega bloka bodo prodajalne Borovo, DZS in »To-

Pedagogi: v izredno praktično korist vam bo knjiga pedagoških člankov in študij: PEDAGOSKI TEDEN V NOVEM MESTU. Izdala Dolenjska založba. Dobite v knjigarnah. Samo 500 din!

Glavno skrb krajevnim skupnostim!

Krajevne organizacije Socialistične zveze v trebanjski občini se bodo te dni pogovorile o pripravah za svete krajevnih skupnosti, proslavah ob 20. obletnici osvoboditve in programu tekmovanja organizacij SZDL. Poglavito skrb bodo vsekar posvetili krajevnim skupnostim, njihovim organom upravljanja in vodstvenim kadrom. Zdaj ko je sprejet odlok o območjih krajevnih skupnosti, bodo po hititih s pripravami na ustanavljanje. V prvi polovici bodo tudi zbori volivcev, na katerih bodo med drugim imenovani sveti krajevnih skupnosti. Kar zadeva proslave ob 20. obletnici, je predvideno, da se organizirajo primerne manifestacije v vseh večjih krajih.

»SAMORASTNIKI« v Trebnjem

V nedeljo, 9. maja je v Trebnjem gostovalo KUD Svoboda DUSAN JEREB iz Novega mesta z dramo »Samorastniki«, ki jo je po istoimenskem delu Prežihovega Vrance napisal Miloš Mikeln. Igro je režiral France Kralj.

TREBANJSKE NOVICE

Proslavljanje dveh obletnic — spodbuda za nadaljnji napredek

(Nadaljevanje s 1. str.)

so v Novem mestu že pred sto leti — prav ob 500-letnici obstoja mesta — ustanovili kulturnoprosvetno društvo in narodno čitalnico, kmalu pa so zgradili tudi prvi narodni dom v Sloveniji. To je bila doba živahnega nacionalnega boja, ko so vodstvo občine prvič prevzeli njeni prebivalci Slovenci in ko je vrsta osebnosti, ki jih je mesto dalo kulturni

ilegalne organizacije in pota so vodila v prve partizanske odrede. Nedvomno, da je vse to še tesneje povežalo mesto z njegovo okolico, s prebivalci drugih krajev in vasi Dolenjske, ki je postala eno od področij najhujših spopadov partizanskega gibanja Slovenije z okupatorji in njegovimi domačimi hlapci in središče nove revolucionarne ljudske oblasti.

Ko je bilo 8. septembra 1943. leta — po kapitulaciji Italije — Novo mesto prvič osvobodeno, so se njegovi prebivalci množično pridružili partizanskim

letih potrojil nacionalni dohodek, kar je še nov dokaz o izredni dinamiki gospodarskega razvoja tako vaše komune kot celotnega področja, ki je nekoč spadalo med najbolj zaostala področja v Sloveniji.

Pri naštevanju rezultatov v razvoju vašega mesta pa mislim, da ne smemo zanemariti tudi dejstva, da je Novo mesto postalo pomembno središče zdravstva, šolstva, prosvete in kulture. Zaradi tega njegov vpliv v tem oziru znatno presega okvire občinskih meja. Nova industrijska podjetja,

razširjena mreža prosvetnih, kulturnih in zdravstvenih ustanov, med katerimi je tudi vaša nova bolnišnica, številne prometne zveze, delavnost amaterskih umetniških in športnih društev, veliko število mladine v šolah, razvoj turizma — vse to vnaša nove spodbude v življenje vašega mesta. Ritem sodobnega življenja je zajel prebivalce vašega kraja, jim odkril nove prednosti in možnosti boljšega življenja in izpričuje, da je napredek vašega mesta očiten dokaz splošnega razvoja naše dežele.

DRAGI TOVARISI!

Čestitam vam ob proslavi vaših pomembnih obletnic in pošiljam pri srčne pozdrave in najboljše želje tako prebivalcem vašega mesta kot tudi vsem drugim, ki so povezani z njim in njegovim razvojem.

Zlasti vam želim veliko novih uspehov v razvoju vaše komune in v prizadevanju za izboljšanje življenjskih pogojev njenih prebivalcev.

Naj bodo tudi proslave teh dveh obletnic, ko boste pregledovali dosežene rezultate in uspehe na raznih področjih družbene dejavnosti, spodbuda za nadaljnji napredek vašega lepega mesta, dolenjskega področja in vse Socialistične republike Slovenije.

Beograd, 1. aprila 1965

A. RANKOVIĆ

Slavnostna seja Zveze borcev v Novem mestu

V petek dopoldne se je sestel novomeški občinski odbor združenja Zveze borcev na slavnostno sejo v počastitev dvajsete obletnice osvoboditve mesta. Seji so prisostvovali tudi povabljeni predstavniki občinske skupščine, družbenih in političnih organizacij, ljudske armade ter drugi. O zgodovinskem pomenu tega dneva je govoril Janez Potočar.

Dobrih deset minut po začetku seje se je s hodnika zaslislala harmonika in v dvorano je prikorakala skupina pionirjev-kurirjev, ki so prav to dopoldne nesli »kurirčkovo pošto« skozi Novo mesto. Kurirčki so pozdravili zbrane, borci pa so jim zaželeli srečno pot in uspešno predajo štafete s pozdravnim pismom za tovariša Tita na javki pri Roku.

Po seji so si udeleženci ogledali muzej NOB in razstavo partizanskega tiska v avli Studijske knjižnice.

enotam in zbrani okrog svoje ljudske oblasti sodelovali v nadaljnji borbi za dokončno osvoboditev svoje dežele. To je izzvalo še hujše represalije okupatorja in bele garde proti mestu in njegovim prebivalcem.

Osvoboditev je Novo mesto dočakalo porušeno in s hudimi ranami. Toda morala njegovih prebivalcev, politična zavest in zaupanje v prihodnost — vse to je pomagalo, da so bile v povojnih letih uspešno premagane vse prestane nesreče. Porušeno mesto je bilo obnovljeno in najdena tudi pot za njegov nadaljnji razvoj.

Danes je očitno, da se je Novo mesto močno spremenilo in napredovalo. K temu razvoju je posebno pripomogel razvoj gospodarstva, saj je bilo s tem možno na področju komune zaposliti veliko število delovnih ljudi. Mi-mo tega se je v zadnjih

Takole so v petek dopoldne pionirji s kurirčkovo torbo v Novem mestu pozdravili udeležence slavnostne seje občinskega Zdrženja zveze borcev in hkrati počastili obletnico osvoboditve Novega mesta

Ljudstvo se zgrinja okoli prve partizanske čete v osvobojenem Novem mestu 8. maja 1945 (Foto: Rudolf Smola)

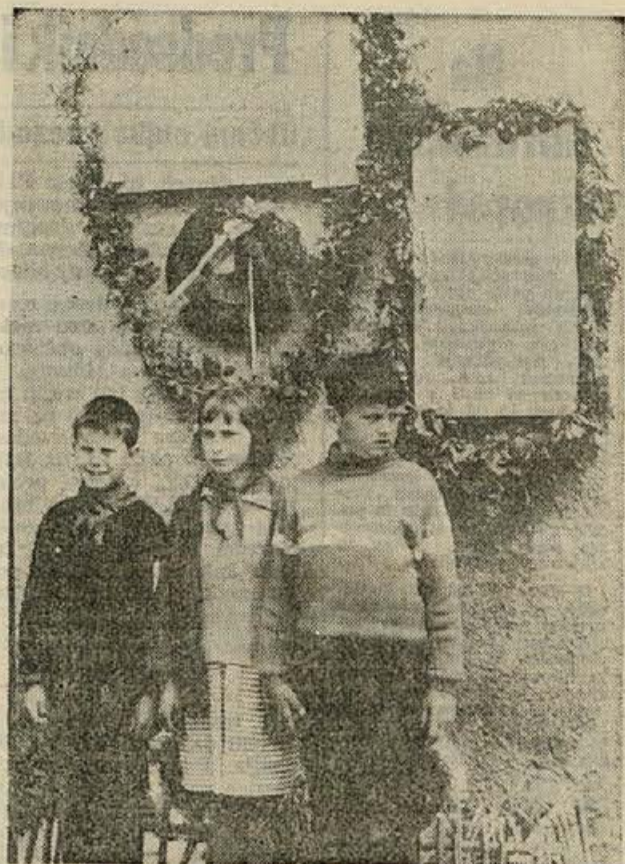
zgodovini Slovenije, vplivala na duhovno ozračje tega kraja.

Tradicija bogatega kulturnega življenja v Novem mestu se je ohranila vse do danes kot njegova posebna karakteristika. Iz te tradicije je zrastle tudi mlado delavsko gibanje po prvi svetovni vojni, ki je začelo organizirano zbirati delavce in se boriti za izboljšanje življenjskih pogojev. Pri tem je imelo posebno pomembno vlogo društvo »Svoboda«. Pred drugo svetovno vojno je ta tradicija prav tako imela velik vpliv na mlade generacije, katerim so slovenski komunisti in komunistična partija Jugoslavije odprli nova obzorja in jih pripravili za sodelovanje v bližnji veliki revoluciji.

Posebno slavno poglavje v zgodovini Novega mesta pomenijo leta narodnoosvobodilne borbe, ko je mesto postalo središče osvobodilnega gibanja vse Dolenjske. Prebivalci mesta so se skoraj v celoti vključili v Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Teror okupatorja in bele garde, zapori, internacije, mučenja in streljanje talcev — vse to ni moglo ustaviti poleta osvobodilnega gibanja. Ze na samem začetku vstaje so se iz Novega mesta široko razprostrle niti

Novo mesto v prvih povojnih dneh: betonski bloki v Kandiji naj bi zavrli prihod partizanov v mesto

Darko, Majda in Branko so prevzeli »Kurirčkovo pošto« točno pred hišo, kjer je nekdanj delovala partizanska kurirska postaja TV-15. Za njimi na steni sta pravkar odkrita spominska plošča TV-15 in spominska plošča komandi relednjih postaj za Slovenijo, ki je tudi delovala v tej hiši v letih 1944 in 1945 (Foto: Dolenjski list)

TV-15 je oživela

Kurirji so se spet zbrali na Občicah — Ta čas je pritekla v vas tudi »Kurirčkova pošta« — Popoldne proslava v Semiču

V soboto ob 11. uri dopoldne so se zbrali v Občicah pod mogočnimi roškimi pobočji nekdanji kurirji relednjih postaj za štajerski, dolenjski, notranjski, primorski, gorenjski in koroški relednji sektor. V vas so prikorakali z zastavo in harmoniko na čelu, vsi v svojih partizanskih uniformah, z odlikovanji na prsih.

V vasi sta bila postavljena visok mlaj in slayolok, pred okrašeno hišo, v kateri je v letih 1944 in 1945 delovala komanda relednjih kurirskih postaj, pa so se že zgrnili okoliški prebivalci in učenci osnovne šole iz Poljan, ki so z zastavo in rdečimi rutami okrog vratu peš prišli v Občice.

Zbranim je najprej spregovoril prvi komisar štaba relednjih postaj Ludvik Kukavica-Papež, ki je obudil spomine na delo centralne kurirske postaje TV-15 v Občicah. Komanda relednjih postaj v Občicah je organizirala in vodila 145 teh postaj po vsej Sloveniji. Medtem je pritekla do hiše tudi pionirska Titova štafeta »Kurirčkova pošta«. Pionirji so zbranim prebrali pozdravno pismo, ki ga nesejo maršalu Titu. Potem so novomeški pionirji predali torbo Črnomaljskim, da jo bodo nesli skozi kraje Bele krajine. Pionirke osnovne šole Poljane so recitirale in zapele nekaj partizanskih pesmi.

Na hiši, kjer je bila komanda relednjih postaj in postaja TV-15, je potem Tone Može, nekdanji komandant te javke, odkril spominsko ploščo. Popoldne so se vsi udeleženci odpeljali z avtobusj na partizanski miting kurirjev v Semiču.

Samo svoboda daje polno vrednost našemu življenju

V petek, 7. maja zvečer, so Novomeščani do zadnjega kotička napolnili dvorano doma kulture, v kateri so dijaki domače gimnazije v počastitev 20. obletnice osvoboditve Novega mesta zaigrali Linhartovega Matička. Uvodno besedo ob pomembni obletnici je imel ravnatelj Dolenjskega muzeja prof. Janko Jarc, ki je ob tej priložnosti dejal:

Tovarišice in tovariši, jutri se dopolni dvajset let, odkar je naše mesto po štiriletni sovražni okupaciji zopet zadihalo v svobodi. Končano je bilo obdobje trpljenja in v svečani sproščeni ter radostnem navdušenju so prebivalci našega mesta 8. maja pozdravili na svojih ulicah partizanske borce. V vihanju zastav in pomladnem cvetju, v nasmejanih licih in očeh, v najtišji globini srca in

zavesti je drhtela ena sama beseda in žarela ena sama misel: s v o b o d a.

Ta čarobna beseda, ki je vsa štiri leta ogrevala naše borce in jim dajala moči ter vlivala pogum za pripravljenost tudi za zadnjo in največjo žrtev, beseda, ki je lebdela na umirajočih ustih talcev in žrtev, beseda, ki je krepila in jačala odpornega duha našega prebivalstva in vsega našega ljudstva, je postala živa resnica in najvišje plačilo za vse trpljenje in žrtve, ki nam jih je sovražna okupacija prizadejala.

Tako kot druga naša podeželska središča je tudi Novo mesto takoj v prvih mesecih osvobodilnega gibanja, ki sta ga vodila Komunistična partija in Osvobodilna fronta, postalo organizacijski center tega pokreta za vse široko področje osrednje Dolenjske. Iz našega mesta je v letih osvobodilne vojne odšlo v gozdove do 700 borcev in

bork; 127 od njih se je v bojih s sovražnikom utrnilo življenje, 61 prebivalec našega mesta je bilo ubitih ob bombnih napadih. Samo ob nemškem vdoru v oktobru 1943 je na novomeških ulicah in v neposrednem okolju mesta izkrevavalo 43 meščanov in partizanov, ki se jim je do sredine 1944 pridružilo še 16 žrtev sovražnega terorja. 165 prebivalcev našega mesta je bilo odgnano v sovražna koncentracijska taborišča in ječe.

To je bil krvni davek, ki ga je naše mesto položilo na žrtvenik svobode, to je bila živa sila, ki se je z orožjem v roki borila za svobodo, za njo pa je v popolnem enodušju, ki ga je kalilo le nekaj izjem, stalo vse prebivalstvo našega mesta. Ne grožnje, ne teror, ne bo-deča žica in utrjeni sovražni položaji, ki so oklepali naše mesto, niso zlomili duha Novomeščanov, ne mogli preprečiti, da ne bi po mno-

Prvi dokazi iz Beceletove jame

So res našli samokres, s katerim si je vzel življenje narodni heroj Vinko Paderšič-Batreja, da bi se rešil nasilja italijanskih okupatorjev?

Dolenjski muzej se je te dni obogatil z novimi dokaznimi materiali iz narodnoosvobodilne vojne. Izročili so mu jih novomeški jamarji, ki so prvomajske praznike preživeli v raziskovanju Beceletove jame pri Zagradu. Zbirka je precej obsežna in je bržkone zapuščina skupine političnih delavcev, ki so 23. septembra 1942 tragično končali skupaj z narodnim herojem Vinkom Paderšičem-Batrejo.

Med drugim so jamarji pri izkopavanju našli samokres, štiri žepne ure, torbico aktivstov, baterijo, vžigalnik, prestreljeno c.garetno dozo, nekaj vilic in žlic, tri ročne bombe in precejšen kup propagandnega gradiva, ki pa je že strohnelo. Poleg tega so našli tudi ostanke ženske bluze, nekaj rdečih gumbov, broško in nekaj prepereloga blaga. Domnevajo, da je v tej zbirki samokres, s katerim si je Batreja sam pognal krogljo v glavo, ker ni hotel živ past v roke italijanski vojski. Če se bo posrečilo dokazati, da so predmeti res zapuščina Batrejeve skupine, bo to prva muzejska zbirka o tej skupini iz Beceletove jame.

Praden pa so predmete našli, so morali jamarji prebiti skoraj dva dneva pod zemljo ob medli svetlobi karbidk. Odločili so se za zadnji vhod, ker je sprednji, v katerem je vzdana spominska plošča, skoraj zasut. Na tej akciji jih

je predvsem vodila težnja, da bi uredili pristop v jamo, da bi si lahko vsakdo brez težav ogledal skrivališče, v katerem se je septembrske dni 1942 zatekla skupina političnih delavcev z Vinkom Paderšičem-Batrejo in tragično končala po zaslugi domačega izdajalca, ki je italijanski okupacijski vojski pokazal to partizansko zatočišče. Več parov jamarjev rok je pazljivo greblo po dnu jame, ko so našli prvi predmet, pa še z večjo previdnostjo brskalo po zemlji, ki je zaudarjala po preperelinah. Prizadevnost in vztrajnost sta bili naposled, ko so iz jame prinesli celo vrsto raznih predmetov in ostankov, poplačani in nobenemu med jamarji ni bilo žal, da se je prostovoljno udeležil akcije, obogatene s tako nenavadno trofejjo.

Beceletova jama je, četudi ni postlastica za fante, vajene neprimerno večjih globlin, težjih vzponov in kapnikov, kljub

temu nekakšno svetišče. V njej je preminil njihov vzornik Batreja in po njem so dali tudi ime svojemu klubu. Zato se je druga skupina njihove prvomajske ekspedicije, medtem ko je prva skupina raziskovala notranjost jame, lotila urejanja okolice. Pred jamskim vhodom so uredili gredice in zasadili rože ter lepotno rastje. Z dovoljenjem ZZB v Novem mestu pa bodo jamarji ob zadnjem vходу v Beceletovo jamo vzdali spominsko ploščo s posvetilom Vinku Paderšiču-Batreju.

Akcija, ki so jo novomeški jamarji posvetili 20. obletnici osvoboditve in tako preživeli

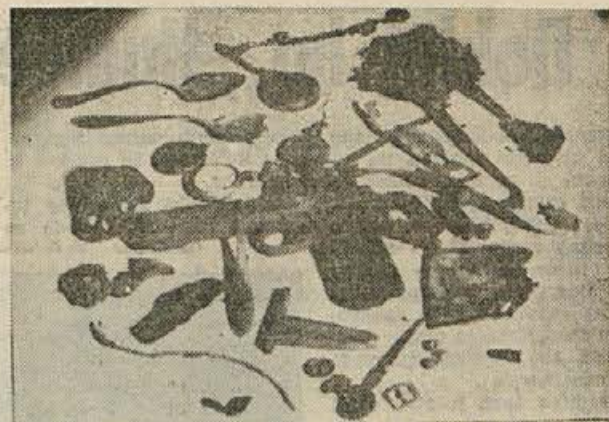
Semiški lovci postavljajo kočjo

V semiški lovski družini je zavladala spet sloga, kar se zelo pozna pri njenem uspehu. Pred kratkim so se člani lovške družine lotili gradnje kočje na »Bidercug«, kjer so opravili že več kot 1000 ur prostovoljnega dela, les pa so podarili.

Računajo, da bo kočja dograjena v nekaj mesecih, nato pa bodo začeli graditi še lovsko kočjo na Smuku nad Semičem. Tako bo k razvoju turizma v Semiču precej pripomogla tudi domača lovška družina. F. D.

prvomajske praznike na prostovoljnem delu, se je nedvomno posrečila. Po zaslugi jamarjev je prišel Dolenjski muzej do dragocenega dokaznega gradiva za svojo zbirko NOB, sama jama pa je postala pristopna za ogled. Jamarji so sklenili, da bodo organizirali še eno akcijo v Beceletovo jamo, ker domnevajo, da je v njej še več predmetov, kakršne so našli ob prvem temeljitejšem raziskovanju.

IVAN ZORAN

Najdeno orožje in predmeti osebne uporabe iz Beceletove jame

Izložbe: kakšna nepotrebna puščoba ...

Turistično društvo Novo mesto je v času od 23. do 30. aprila razpisalo natečaj za najboljše komercialno aranžirane izložbe novomeških prodajalcev in obljubilo 3 nagrade v vrednosti 15.000, 10.000 in 5.000 din. Natečaj je bil razpisan z namenom spodbuditi trgovino k večji skrbi za ureditev izložb, saj je turistična sezona pred durmi. Žal je treba reči, da spodbuda Turističnega društva ni naletela na poseben odziv. Česa pogrešamo v novomeški trgovini?

Izložba je namenjena potrošniku, zato jo pač lahko smatramo za zrcalo trgovčevega odnosa do potrošnika. Da ne bo preveč vpitja o starinskih izložbah, ki se jih ne da lepo urediti, naj v isti sapi takoj povemo, da nihče ne terja tega, kar ni mogoče! Zeleli bi malce več ubranosti in umerjenega okusa pri urejanju izložb. Vedeti je treba, da se nekatere barve skladajo med seboj, druge spet pa se »stepejo«, da nikakor ni treba nametati v izložbo vsega, kar je na prodaj, pač pa z okusom izbrati to, kar želimo ponuditi in na kar bi radi potrošnika posebej opozorili.

Priznati je treba, da je v

Podmladkarji za teden Rdečega križa

Podmladkarji RK iz osnovne šole Katje Rupena v Novem mestu so v soboto, 8. maja, priredili lepo proslavo v počastitev tedna Rdečega križa, hkrati pa so učence 1. razredov slovesno sprejeli v podmladek RK, učence 8. razredov pa v mladino RK. V lepem programu, ki so ga pripravili s pomočjo prizadevnih učiteljic, so se zvrstili pevski zbor, recitacije, solo pevske točke, ritmični nastopi in mali pihalni orkester. Na novo sprejetim podmladkarjem in mladincem RK je čestital k sprejemu in jim razdelil izkaznice predsednik občinskega odbora RK Novo mesto Boris Savnik.

zadnjem času cvetje le našlo svoj prostor po izložbah, čeprav smo ga dolgo pogrešali. Hkrati pa moramo povedati tudi to, da umetno cvetje v času ko svežega ni, lahko uporabimo kot nadomestilo toda... In še: ne izbirajmo najbolj kričečih barv in ne pozabljajmo, da tudi umetno cvetje ni večno in ga odstranimo, ko je na svetlobi obledele, izpremenilo barvo itd!

Se beseda o predsednikovih slikah: vsaka slika ni za vsako priložnost, tudi tu je treba paziti na ubranost in izbrati takšno, ki se bo najbolj skladala s tem, kar smo v izložbo dali. O 600-letnici Novega mesta pa samo to: lepak B. Jakca je zelo lep, toda je lepak in dobi pravo vrednost šele v primernem okvirju! Z bučkami pripet lepak na blago v izložbi ali prilepljen na šipo pa je kaj slabo spričevalo za kolektiv prodajalne

Novomeške izložbe potrebujejo aranžerja, ki se poklicno ukvarja z urejanjem, o tem nas bo prepričal sprehod skozi mesto. Vse priznanje prizadevnim prodajalcem, ki z iznajdljivostjo in prirojenim smislom uredijo izložbe tako, da človek z veseljem postoji pred njimi, še tolikšni napor ostalih pa ne dajejo sadu.

Ne pozabljajmo, da so tudi izložbe del mesta, vsi pa želimo, da bi bilo naše mesto lepo! Smo sredi jubilejnega leta in vsaka delovna organizacija še vedno lahko po svojih močeh prispeva k lepši zunanji podobi Novega mesta. Ko se bomo navadili okusno opremljenih izložb, bo tako aranžiranje prešlo delovnim kolektivom v navado, to pa bo za skupnost samo lepa pridobitev, katere bomo vsi veseli!

M. J.

»Priatelj, dokler bom živela«

Najbolj mi ugajajo v našem domačem listu novice iz domačega kraja. Najbolj me veselijo novice iz Semiča, saj sem zelo vesela, da moj rojstni kraj tako lepo napreduje. Imajo tovarno, v kateri se da lepo zasluziti, poprej ko sem bila jaz še doma, smo morali trdo delati, denarja pa je bilo malo! Zanima me kako je z družbenim življenjem v Semiču. Nič ni poročil o tem, da bi imeli kakšne igre, ali pa morda ne poročajo o tem? Dolenjski list mi je kakor pismo od doma, ki pripoveduje o tem, kako stari kraj živi in kako napreduje. Ostal bo moj prijatelj, dokler bom živela. Prebiram ga že več kot 10 let. Oblika je lepša, več slik je in lepše so kot so bile včasih, pa tudi prispevki so boljše. Vsi, kar nas je v družini, ga radi beremo, otroci pa seveda Argonavte in Smeh stoletij.

Zelim vam še mnogo uspehov, pa tudi vsem naročnikom

Berite in razširjajte Dolenjski list!

želim, da bi jim naš domači list prinašal mnogo lepih novic! Priznava vas pozdravlja ANA BENCINA Prešernova 38

PIONIR prvak zimske lige

Na pravkar končanem zimskem kegljaškem prvenstvu Novega mesta je zmagal Pionir pred Zelezničarjem, ker je imel boljše različice podrtih kegljev. Ostale ekipe so se plasirale po svoji vrednosti. Lestvica: Pionir I. 38 točk, Zelezničar 38, Vseh devet I. 34, Pionir II. 30, Luknja I. 26, Luknja II. 22, Zelezničar II. 20, Elektro 16, Bolnica 14, Pionir (3) 12 in Vseh devet II. 10. Med posamezniki je bil najuspešnejši Hren (1450) pred Mrzlakom (1432) in Zidanekom (1399).

Hren in Mrzlak prva v dvojicah

Na prvenstvu Dolenjske v dvojicah je sodelovalo 16 dvojic, ki so tekmovali v Kanjarici. Prvenstvo sta osvojila Hren in Mrzlak (Pionir), ki sta v dveh nastopih podrla 3202 keglja, Klubsko kolega Krušič in Barbič sta podrla 32 kegljev manj in sta bila druga. Rodič in Turk (Zelezničar) sta tretja, V. Vajs in Mržljak (Rudar) pa četrta. Ti štirje pari bodo zastopali Dolenjsko na slovenskem prvenstvu v Mariboru.

Cigana sta vlomila

Martin Brajdič, znan pod imenom Jojo, in Milan Rataj, nazvan Turčin, sta lani 13. aprila našla v skrivališču Štihove hiše na Rebrju v Suhi krajini ključ od vhodnih vrat. Martin je šel z otrokom v hišo, vzel iz kredence 5.600 din, Milan pa je z drugim mladoletnikom stražil pred hišo in bi moral zaživžgati, če bi se kdo bližal.

Nikogar pa ni bilo in Cigani so se z ukradenim denarjem vračali proti domu, ko jih je nenadoma srečala LM. Pozvala jih je, naj se legitimirajo. Zatem je še žen-

ska iz vasi povedala, da je videla 4 Cigane v vasi in pred hišo, opisala njihovo obleko, nakar so bili storilcem kmalu na sledi.

Ker sta bila oba Cigana že prej večkrat kaznovana zaradi podobnih kaznivih dejanj, je senat okrožnega sodišča v Novem mestu prisodil Martinu Brajdiču 1 leto in 4 mesece strogega zapore, Milanu Rataju, kateremu prav zdaj teče druga zaporna kazen, pa je sodišče izreklo enotno kazen 10 mesecev zapore.

NOVOMEŠKA KOMUNA

gih skritih kanalih iz mesta otekala izdatna pomoč in podpora v svobodne gozdove. Zato je bila razumljiva neizmerna radost, ko je pod strašnimi udarci Rdeče armade in zavezniških vojska, katerih enakopraven zaveznik in soborec je bila naša partizanska vojska in Jugoslovanska armada, poginjala nacistična in fašistična zver in je nam ter mnogim zaslužnjem ljudstvom Evrope in sveta spet svoboda zasijala, kot je bajala partizanska pesem.

Tovarišice in tovariši,

nocojšnji večer je posvečen spominu na one dni pred dvajsetimi leti. Dijaki naše gimnazije so za ta večer pripravili igro »Veseli dan ali Matiček se ženi«, ki jo je pred 175 leti iz francoskega Beaumarchaisovega teksta mojstrsko ponašil Anton Tomaž Linhart, eden naših odličnih prosvetlencev, v naši kulturni zakladnici enako pomemben kot zgodovinar in dramatik. Tej izrazito francoski predrevolucijski igri je dal slovensko obleko in jo pre-

sadil na slovenska tla, ohranil pa ji je vso revolucionarnost, ki doseže svojo konico in ostrino v Matičkovem samogovoru, da po človeško slab gospod ni zaradi svojega družbenega položaja vreden več od služabnika, ampak bi temu niti za slugo ne mogel biti. Ta igra je bila v somračju, ki je spremljalo propad in razvoj starega fevdalnega družbenega reda, ena onih isker, ki je napovedovala in pomagala netitji požar velike revolucije, v kateri je zgorel stari red. In ko je v sredini preteklega stoletja ponovno vrela in je v revolucijskem letu 1848 Karol Marx s svojim Komunističnim manifestom najavil popolnoma novo obdobje v razvoju ljudstev in narodov, obdobje, ki mu naš čas z Oktobrsko revolucijo in gigantskim osvobodilnim bojem ljudstev in narodov med zadnjo vojno in v naši sedanosti daje svetovno afirmacijo in veljavo, je tudi v našem mestu živelo nekaj ljudi, ki so ujeli korak s časom in je bil prav Matiček tisti, ki je na novomeškem odru prvi spregovoril Slovincem in sejal

svojo, za one čase močno prevratno misel.

Tovarišice in tovariši, sen o svobodi je star kot človeški rod. Skozi vsa stoletja in tisočletja družbenega razvoja pa so gospodarile temne sile, ki so ta sen dušile in teptale. Zato se kot rdeča nit skozi vsa tisočletja vleče trd in neizprosni boj za pravico in svobodo. Tisočji in stotisoči so umirali zanjo. Njim se je v letih osvobodilnega boja priključilo tisoče in stotisoče padlih partizanskih borcev in bork. Njih kri je posvetila našo svobodo. Zakaj, le svoboda daje polno vrednost človeškemu življenju in ustvarja pravičen družbeni red, v katerem svoboden in razumen občan ob polni zavesti dolžnosti in odgovornosti dela in snuje in ustvarja. To je polnost in vrednost tega čarobnega pojma in prekrasne besede, o kateri je rekel poet:

SVOBODA JE LE ENA
IN ENEGA ŽIVLENJA VREDNA
IN VREDNA VEČ KOT ENE
SMRTI.

